

Saimaan ammattikorkeakoulu
Liiketalous Lappeenranta
Kansainvälinen kauppa
Venäjän kauppa

Satu Korvenpää

**SUOMALAISEN METSÄ- JA RAKENNUSTEOLLI-
SUUDEN INVESTOINNIN KEHITTYMINEN LUO-
TEIS - VENÄJÄLLÄ VUOSINA 2005 - 2009**

Opinnäytetyö 2010

TIIVISTELMÄ

Satu Korvenpää

Suomalaisen metsä ja rakennusteollisuuden investoinnin kehittyminen Luoteis-Venäjällä vuosina 2005 - 2009,

97 sivua, 78 kuviota, 4 liitettä

Saimaan ammattikorkeakoulu, Lappeenranta

Liiketalous, Kansainvälinen kauppa

Venäjän- kaupan suuntautumisvaihtoehto

Opinnäytetyö, 2010,

Ohjaaja: Yliopettaja Minna Ikävalko

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on tutkia suomalaisten metsäteollisuuden ja rakennusteollisuuden yritysten Luoteis-Venäjän investoimisen kehittymistä vuosina 2005 – 2009 sekä selvittää siihen vaikuttaneita poliittisia, taloudellisia, ja alueellisia tekijöitä Venäjällä. Tutkimus toteutetaan suomalaisten metsä – ja rakennusteollisuuden näkökulmasta.

Tutkimuksessa keskitytään Venäjän luoteiseen talousalueeseen, joka käsittää Leningradin alueen, Murmanskin alueen, Pietarin kaupungin ja Pihkovan alueen. Tutkimuksessa tarkastellaan sekä suoria ulkomaan investointeja että portfolio- investointeja.

Opinnäytetyössä käytetään teoreettista tutkimusmenetelmää, jolla analysoitiin metsäteollisuuden ja rakennusteollisuuden investoinnin kehittymistä Venäjällä vuosina 2005 – 2009 sekä investoinnin tulevaisuutta.

Tutkimus koostuu kuudesta kappaleesta. Tutkimuksessa esitellään perustietoa investoinnista, ja kuvaillaan Venäjää metsäteollisuuden sekä rakennusteollisuuden investointikohteena.

Tämän tutkimuksen lopputulos on se, että taloustaantuma on huonontanut Suomen Venäjän- investoinnin tulevaisuuden näkymiä. Investoinnit Venäjälle ovat jyrkästi vähentyneet ja Venäjän taloustilanne on huono, mutta silti Venäjä on onnistunut lyhentämään velkaansa ulkomaille ja sekä metsä- että rakennusteollisuus ovat taantuma- aikana kasvattaneet toimintaansa Venäjällä. Investoiminen Venäjälle on sekä metsäteollisuuden että rakennusteollisuuden näkökulmasta kannattavaa, sillä taloustaantumien mentyä ohi taloustilanne tulee parantumaan merkittävästi. Koska Venäjän talous on herkkä taloussuhdanteiden vaihteluille, se sopeutuu helpommin taloustaantumien jälkeisiin olosuhteisiin. Tämä auttaa Venäjää toipumaan nopeammin taloudellisesta kriisistä.

Asiasanat: Venäjä investointikohteena, metsäteollisuuden investoinnit Venäjälle, rakennusteollisuuden investoinnit Venäjälle, toimintaolosuhteet Venäjällä, Venäjän talous,

ABSTRACT

Satu Korvenpää

The Development of the Investments of Finnish Forestry and Construction Industry in Northwest Russia from 2005 to 2009

97 pages, 78 pictures, 4 appendixes

Saimaa University of Applied Sciences, Lappeenranta

Business Administration, Degree Programme of International Business

Russian Trade

Bachelor's Thesis 2010

Instructor: Principal lecturer Minna Ikävalko,

The aim of this bachelor's thesis is to examine the development of the investments of Finnish Forestry and Construction Industries in North - West Russia from the year 2005 to 2009 and the political, economical and regional factors influencing it. The examination is being done from the perspective of Finnish forestry and construction Industries.

This thesis concentrates on the North - West economic Area of Russia, which consists of the areas of Leningrad, Murmansk, Pihkova and the city of St- Petersburg.

The thesis studies the development of foreign direct investments and the development of portfolio investments.

The study consists of six chapters. The first chapter describes the structure of this thesis, the research methods of the thesis and from which perspective the examination is being done. The second chapter describes what a foreign investment is. The third chapter describes investments in Russia from the perspective of the Finnish forestry industry and the fourth chapter describes them from the perspective of the Finnish construction industry. The fifth chapter discusses how Finnish investments to Russia have changed during 2005- 2009.

The conclusion of this study is that the recession in 2007 has had an impact on the prospects of Finnish investments in Russia. Although the Finnish investments and exports in Russia have strictly reduced from 2008 and Russian and Finnish economies are in a downturn, Russia has succeeded in paying back a part of its foreign debts. Also during the recession the Finnish forestry and construction industries have both expanded their operations in Russia.

Consequently investing in Russia is profitable from the both perspectives, from the perspective of Finnish forestry Industry and Finnish construction Industry for when the recession is over, the economic situation will become significantly better. Because Russian economy is sensitive to all the upcoming economic trends, it adapts more easily when economic trend changes.

Keywords: investing in Russia, Russian foreign direct investment, Finnish Forestry Industry's investments in Russia, Finnish Construction industry's investments in Russia, Russian Economy,

Sisällys

1 JOHDANTO.....	6
1.1 Tutkimuksen tavoitteet ja rajaukset.....	6
1.2 Tutkimusongelmat.....	7
1.3 Tutkimusmenetelmä.....	8
1.4 Opinnäytetyön rakenne.....	9
2 INVESTOINTI ULKOMAILLE.....	10
2.1 Suora ja epäsuora investointi.....	10
2.2 Investointikeinot.....	11
2.3 Investointimotiivit.....	13
2.4 Kannattavuus.....	14
2.5 Rahoitus.....	16
3 VENÄJÄ INVESTOINTIKOHTEENA SUOMALAISEN METSÄTEOLLISUUDEN NÄKÖKULMASTA.....	17
3.1 Suomen metsäteollisuuden markkinaalueet.....	18
3.2 Suomalaiset metsäteollisuuden yritykset Venäjällä.....	22
3.3 Suomalaiset metsäteollisuuden investoinnit ja niihin vaikuttaneet tekijät.....	24
4 VENÄJÄ INVESTOINTIKOHTEENA SUOMALAISEN RAKENNUSTEOLLISUUDEN NÄKÖKULMASTA.....	26
4.1 Rakennusteollisuuden markkina - alueet.....	28
4.2 Suomalaiset rakennusteollisuuden yritykset Venäjällä.....	29
4.3 Suomalaiset rakennusteollisuuden yritysten investoinnit ja niiden käyttötarkoitus.....	30
5 SUOMALAISTEN YRITYSTEN INVESTOINTIIN VENÄJÄN LUOTEISELLA TALOUSALUEELLA VAIKUTTAVAT TEKIJÄT VUOSINA 2005 - 2009.....	31
5.1 Suomen taloussuhdanteet vuosina 2005 - 2009.....	32
5.2 Taloudelliset tekijät Venäjällä.....	39
5.3 Venäjän taloussuhdanteet vuosina 2005 - 2009.....	41
5.3.1 Miksi investoida Venäjälle.....	41
5.3.2 Venäjän talouden kasvutekijät.....	44
5.3.3 Rahoitusmarkkinat Venäjällä.....	53
5.4 Poliittiset tekijät Venäjällä.....	54
5.4.1 Metsälainsäädäntö Venäjällä.....	55
5.4.2 Venäjän asettamat puutullit vuosina 2005 - 2009.....	56
5.5 Alueelliset tekijät Luoteis- Venäjällä.....	58
5.6 Suomalaisten yritysten Venäjälle kohdistuvien investointien kehitys vuosina 2005 - 2009.....	59
5.6.1 Ulkomaiset Investoinnit Venäjälle maittain.....	62
5.6.2 Investoinnit Venäjän Luoteiselle talousalueelle alueittain.....	64
5.6.3 Investoinnit Suomesta Venäjälle toimialoittain.....	77
6 LOPPUPÄÄTELMÄT.....	82
6.1 Suomen ja Venäjän taloustilanne.....	82
6.2 Suomalaisten Venäjän investointien tulevaisuus.....	82
KUVIOT.....	85
LÄHTEET.....	90

LIITTEET

Liite 1 Venäjän talousalueet

Liite 2 Riskit ja mahdollisuudet Venäjällä

Liite 3 Liiketoimintariskien jakaantuminen Pietarin kaupungissa sekä Venäjällä

Liite 4 Luoteis- Venäjän talousalueen investointipotentiaali

1 JOHDANTO

Vuonna 2007 puhkesi Yhdysvalloissa Subprime- kriisi, joka levisi Yhdysvalloista lopulta jopa Eurooppaan asti. Suomessa tämä kriisi ilmeni vuoden 2007 lopulla taantuma-aikana. (Falk & Tuomainen 2009.) Kuitenkin tämän taantuma-ajan vaikutukset näkyivät varsinaisesti vasta vuoden 2007 jälkeisinä vuosina kuten vuoden 2008 lopussa, jolloin suomalaiset yritykset kannattavuuttaan parantaakseen ovat joutuneet jäädyttämään investointinsa ulkomailla ja kotimaassa. Vuonna 2008 investoinnit rakennusteollisuuteen laskivat 39 % ja investoinnit metsäteollisuuteen 61,4 %. Vuonna 2009 investoinnit ulkomaille olivat Elinkeinoelämän Keskusliiton investointitiedustelun mukaan hieman yli 1,6 miljardia euroa. (Elinkeinoelämän keskusliitto 2010.)

Yli puolet summasta suuntautui EU-maihin ja Pohjois-Amerikkaan. Aasian ja Venäjän osuus on jatkuvasti kasvanut, mutta vuonna 2009 myös investoinnit kehittyville markkinoille supistuivat. Suurimmat sijoitukset Venäjälle tehdään suurista kansantalouksista – Saksasta, Iso-Britanniasta, Yhdysvalloista, Ranskasta, Alankomaista – ja veroparatiiseista kuten Luxemburgista, Kyprokselta, Neitsytsaarilta, Bahamasaarilta, joista käsin venäläiset sijoittavat takaisin maasta viemiään pääomia. Suomi ei ole isoimpien sijoittajamaiden joukossa sijoitusten kokonaismäärissä, mutta suhteessa kansantalouden kokoon ja asukasmäärään olemme kärkimaiden joukossa (Filipov, Boltramovitch, Dudarev, Smirnyagin, Sutyryn & Hernesniemi 2005.)

1.1 Tutkimuksen tavoitteet ja rajaus

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on tutkia suomalaisten metsäteollisuuden ja rakennusteollisuuden Luoteis- Venäjän investoinnin kehittymistä vuosina 2005 – 2009. Ja myös selvittää miten, Luoteis- Venäjän alueelliset ja poliittiset tekijät sekä vuoden 2007 taantuma - aika ja sen epäsuorat vaikutukset ovat vaikutta-

neet suomalaisen metsä- ja rakennusteollisuuden investointiin Luoteis - Venäjälle.

Venäjän Federaatio jaetaan 12 talousalueeseen alueiden taloudellisten ja sosiaalisten päämäärien, olosuhteiden, mahdollisuuksien, ilmaston, ympäristön, maantieteen, teknisen kehityksen, verotuksen ja elinolosuhteiden mukaan (Russian Federaation 2001). Tässä tutkimuksessa keskitytään luoteiseen talousalueeseen, johon kuuluvat Leningradin alue, Pietarin kaupunki, Novgorodin alue ja Pihkovan alue. (Liite 1:kuva 1.)

Helsingin kauppakorkeakoulun Rosstatilta hankittujen, vuoden 2009 tietojen ulkomaisista yrityksistä Venäjällä mukaan yritykset, joissa on suomalaisia yrityksiä tai henkilöitä omistajana, ovat keskittyneet Luoteis – Venäjälle (Eklund & Karhunen 2009.) Tässä työssä on tarkasteltu suurimpia tutkimus aikana investoinnissa Venäjälle esiin tulevia ongelmia ja vuoden 2007 taantuma-ajan tuomia ongelmia.

Tutkimuksessa tarkastellaan sekä suoria ulkomaaninvestointeja että Portfolioinvestointeja. Suora investointi on investointi, jonka seurauksena investoija saa päätäntävaltaan oikeuttavan osuuden ulkomailla toimivan yrityksen tai yrityksen osan toiminnasta. Portfolio- investointi tarkoittaa investointia, joissa investoija ei saa haltuunsa niin suuren määrän osakkeita, että hän investoinnin seurauksena saisi päätäntävaltaa investoinnin kohteena olleeseen ulkomaiseen yritykseen (Hinkkainen & Kymäläinen 2008.)

1.2 Tutkimusongelmat

Tämän opinnäytetyön päätutkimusongelma on: Miten suomalaisten metsäteollisuuden ja rakennusteollisuuden Luoteis- Venäjän investoinnit ovat kehittyneet vuosien 2005 - 2009 aikana?

Tämän tutkimuksen osaongelmat ovat: Miten vuoden 2007 laman aiheuttama viennin lasku, Suomen taloussuhdanteet, Venäjän taloussuhdanteet sekä inves-

tointia Venäjälle koskevat tekijät, kuten Venäjän poliittiset, alueelliset, sekä taloudelliset tekijät ovat vaikuttaneet suomalaisten yritysten Venäjän investointiin vuosina 2005 - 2009? Poliittisista tekijöistä käsitellään tarkemmin Venäjän metsälainsäädäntöä sekä Venäjän valtion vuosina 2005 - 2009 asettamia puutulleja. Tutkimus toteutetaan suomalaisten investoijien eli metsäteollisuuden ja rakennusteollisuuden näkökulmasta.

Viennillä on suuri merkitys Suomen taloudelle ja myös Suomalaisten yritysten tekemille ulkomaisille investoinneille. Vuonna 2006 viennin osuus Suomen bruttokansantuotteesta oli 36,6 %. Vientituotteista merkittävimpiä ovat elektroniikka- ja paperituotteet. Vuonna 2006 Suomen viennin arvo oli 61 396 milj. €, josta valtaosa oli tuotantohyödykkeitä ja investointitavaroita. Suomen vienti perustuu investointitavaroiden ja investointikomponenttien vientiin, joten näiden tuotteiden kysynnän väheneminen tulee hidastamaan Suomen valtion toipumista vuoden 2007 taantumasta. Vuoden 2007 Laman aiheuttama viennin lasku tulee, Suomen Pankin vuosien 2009 – 2011 ennusteen mukaan hidastamaan Suomen talouden toipumista vuoden 2007 taantumasta. (Suomen Pankki 2009b.)

1.3 Tutkimusmenetelmä

Tämä tutkimus on kirjoituspöytä tutkimus, joten tutkimus koostuu ainoastaan teoriasta. Tutkimuksen kohdetta eli Suomen metsä- ja rakennusteollisuuden investointia Venäjälle lähestytään tilastojen ja aikaisempien julkaisujen avulla analysoidaan Suomen metsä- ja rakennusteollisuuden Venäjän investoinnin tilannetta vuosina 2005 - 2009 sekä sen tulevaisuutta. Tässä tutkimus koostuu ainoastaan teoriasta, koska tutkimuksen aiheen luonteen vuoksi sai siitä luotettavinta tietoa analysoimalla sitä teoreettisesti.

Tutkimusmateriaaleina tässä tutkimuksessa on käytetty Suomen Pankin Bofit Online- julkaisuja, kuten myös Elinkeinoelämän Tutkimuslaitoksen, Kauppa- ja Teollisuusministeriön julkaisuja sekä Centre of Markets in Transition:in julkaisuja. Tilastollisena materiaalina tässä tutkimuksessa on käytetty United Nations Conference of Trade and Development:in, Suomen Pankin, Finnish Forestin-

dustries Federaation: in sekä Elinkeinoelämän Keskusliiton tilastojulkaisuja. Tutkimuksessa tutkitaan sekä suoria investointeja että Portfolio– investointeja.

1.4 Opinnäytetyön rakenne

Tutkimus koostuu kuudesta eri kappaleesta, joista ensimmäisessä kappaleessa eli johdannossa keskitytään tutkimuksen rajaukseen, tutkimusongelmiin, tutkimusmenetelmään ja tavoitteisiin.

Toisessa kappaleessa eli Ulkomaisissa investoinneissa esitellään ulkomaisiin investointeihin liittyvää perustietoutta eli käsitellään yleisesti ulkomaisten investointien kannattavuutta ja rahoitusta sekä investointimotiiveja sekä tutkitaan suomalaisten yritysten Venäjän investointien kehittymistä vuosina 2005 - 2009.

Kolmannessa kappaleessa eli Luoteis - Venäjän metsäteollisuus keskitytään Venäjän luoteiseen talousalueeseen metsäteollisuuden näkökulmasta ja niihin taloustekijöihin, jotka vaikuttavat merkittävimmin tarkasteltavalle alueelle investoimiseen.

Neljännessä kappaleessa tarkastellaan rakennusteollisuuden näkökulmasta ja niitä taloustekijöihin, jotka vaikuttavat merkittävimmin tarkasteltavalle alueelle eli Venäjän Luoteiseen talousalueeseen investoimiseen.

Viidennessä kappaleessa eli suomalaisten yritysten investointiin Venäjän Luoteisella talousalueella vaikuttavat tekijät vuosina 2005 - 2009, tutkitaan yleisesti suomalaisten yritysten Luoteis - Venäjän investointeihin taloudellisia ja poliittisia vaikuttavia tekijöitä. Näistä tekijöistä käsittelen tarkemmin vuoden 2006 metsälainsäädäntöä ja Venäjän vuosina 2005 - 2009 asettamia puutulleja

Kuudennessa kappaleessa eli loppupäätelmissä esitän oman mielipiteeni vuoden 2007 taloustaantumien vaikutuksesta suomalaisen rakennus- ja metsäteollisuusyritysten investointiin Venäjälle.

2 INVESTOINTI ULKOMAILLE

Edellisen taantuma-ajan jälkeen suomalaisten yritysten investointi Venäjälle alkoi voimakkaasti kasvaa. Tämä kasvu saavutti huippunsa vuosina 2004 - 2006. Vuoden 2005 alussa suorien ulkomaisten sijoitusten kanta Venäjälle oli noin 30 mrd. Tilastojen mukaan ulkomaisten omistamissa yrityksissä tuotanto työntekijää kohti on jopa 7 - 8 - kertainen verrattuna kaikkiin yrityksiin. (Hinkkainen & Kymäläinen 2008.)

Rahan lisäksi Venäjä on saanut uutta teknologiaa ja liiketoimintaosaamista. Venäjän kasvava talous sekä runsaat energia- ja metsävarat tarjoavat monipuoliset mahdollisuudet kehittää liiketoimintaa, joka kantaa pitkälle tulevaisuuteen. Luoteis - Venäjä on aina ollut suomalaisten yritysten investointien keskus ja 90 - luvun taantuma-ajan jälkeen suomalaisten yritysten investointihalukkuuden elpyminen alkoi juuri Luoteis- Venäjällä (Hinkkainen & Kymäläinen 2008.)

2.1 Suora ja epäsuora investointi

Ulkomainen suora investointi tarkoittaa sellaista pääomasijoitusta ulkomaiseen yritykseen, minkä ansiosta saadaan ulkomaiseen yritykseen päätäntävaltaan oikeuttava osuus ulkomaisesta yrityksestä tai sen toiminnasta. Tällöin syntyy ulkomaanyksiköksi kutsuttu tytäryritys, osakkuusyritys tai sivuliike. Suoran investoinnin tarkoituksena on pysyvän taloudellisen suhteen luominen ja määräysvallan hankkiminen kohdeyrityksessä. Jotta yritys saisi päätäntävaltaa ulkomaisesta yrityksestä, se tarvitsee 10 %:n omistus tai ääniosuuden (Hinkkainen & Kymäläinen 2008.)

Ulkomainen Portfolio- investointi tarkoittaa investointia, jonka seurauksena investoija ei saa haltuunsa päätäntävaltaan oikeuttavaa osuutta kohteena olevasta ulkomaisesta yrityksestä. Päättävänä tavoitteena on saada portfolio- investoinnille

mahdollisimman hyvä tuotto. Tämä tapahtuu toisinaan hyvinkin lyhyessä ajankaksossa esimerkiksi kohdeyrityksen pörssihinnoittelussa olevia häiriöitä hyväksikäyttäen. Tavallisesti portfolio- investoija ei käytä aktiivista määräysvaltaa kohdeyrityksessä ja hajauttaa portfolio- investointinsa usein moneen eri kohteeseen (Heikkilä 1998, s.20.)

2.2 Investointikeinot

Yrityksen ulkomaiset investoinnit voidaan jaotella horisontaalisiin ja vertikaalisiin investointeihin sekä diversifioituneisiin investointeihin. Horisontaalisten investointien tarkoituksena on markkinoiden laajentaminen (Heikkilä 1998, 20.)

Vertikaaliset investoinnit tähtäävät tehokkaaseen resurssien hankintaan tavoitteenaan saada aikaan tuotantoprosessin etuja. Yritykset pyrkivät saamaan hallintaansa osan tuotantoketjusta tai sen kokonaan. Tavallisesti tässä tapauksessa investoinnit tehdään tuotantoketjussa alaspäin. Diversifioitunut investointi tarkoittaa investoimista yrityksen investoinneille epätyypillisiin kohteisiin (Heikkilä 1998, 20.)

Tuotantoyksikkö voidaan perustaa ulkomaille ostamalla jo toimiva yritys tai sen osa tai perustamalla kokonaan uusi yritys. Uuden yrityksen perustamista ulkomaille kutsutaan Greenfield - investoinniksi. Greenfield - investoinnista on erityistä etua, jos konserni haluaa hyödyntää omaa yritys kohtaista erityisosaamistaan. (Heikkilä 1998, 21.)

Yritysosto on yleinen tapa investoida, jos investointi suuntautuu uudelle toimialalle, koska sen informaatio ja liikkeenjohdolliset kustannukset sekä riski toiminnan epäonnistumisesta ovat Greenfield - investointia matalammat. Tämä johtuu siitä, että yritysostossa ostetaan tuotantolaitoksien lisäksi myös paikallista markkinatuntemusta ja mahdollisesti jo tunnettu tuotemerkki. Yritysosto on Greenfield - investointia nopeampi tapa investoida, koska paikallinen osaaminen ja tuotantovälineet saadaan samalla. (Heikkilä 1998, 7.)

Yhtiömuodot Venäjällä

Ulkomainen sijoittaja voi toimia Venäjällä perustamalla yritykselleen toimipisteen, perustamalla edustuston tai ostamalla osuuden, rajavastuuyhtiöstä, avoimesta osakeyhtiöstä (OAO) tai suljetusta osakeyhtiöstä (ZAO). Rajavastuuyhtiö (OOO) on Venäjällä yleisin toimintamuoto, 80- 90 % kansainvälisten yritysten tytäryhtiöistä on Venäjällä rajavastuuyhtiöitä, mutta osakeyhtiö on myös suosittu yhtiömuoto (Compiler News 2009.)

Jos suomalainen valmistaa sekä myy tuotteita Venäjällä, edustuston tai sivuliikkeen perustaminen Venäjälle ei riitä vaan tytäryhtiön perustaminen Venäjälle on välttämätöntä, sillä edustusto ja sivuliike eivät ole oikeushenkilöitä, joten niiden kautta ei pysty harjoittamaan vientiä Venäjältä, kuitenkin Suomi- Venäjä verosopimuksen mukaan Venäjän toiminnan on mahdollista muodostaa kiinteä toimipaikka huolimatta rekisteröinnistä (Bratenkov 2003.)

Venäläinen julkinen osakeyhtiö vastaa suomalaista julkista osakeyhtiötä, kuten myös Venäläinen suljettu osakeyhtiö vastaa suomalaista osakeyhtiötä. Rajavastuuyhtiölle ei löydy suomalaista vastinetta ja rajavastuuyhtiötä pidetään yleisesti vähemmän byrokratiaa vaativana. Rajavastuuyhtiö eroaa muista yhtiöistä, koska vain rajavastuuyhtiöllä on mahdollisuus asettaa lisävelvoitteita osakkailleen ja osakkailla on mahdollisuus tehdä lisäpanostuksia yhtiön osakepääomaan kuulumattomaan omaisuuteen. Vähintään 10 % omistuksen omistavilla osakkailla on oikeus vaatia oikeudessa sellaisen osakkaan erottamista, joka velvollisuksiensa törkeästi rikkoen vaikeuttaa olennaisesti tai tekee yhtiön toiminnan mahdottomaksi. Rajavastuuyhtiössä osakepääoma koostuu osuuksista eikä ole olemassa rajoituksia osakepääomaa omistaessa tai yhtiötä perustettaessa (Bratenkov 2003.)

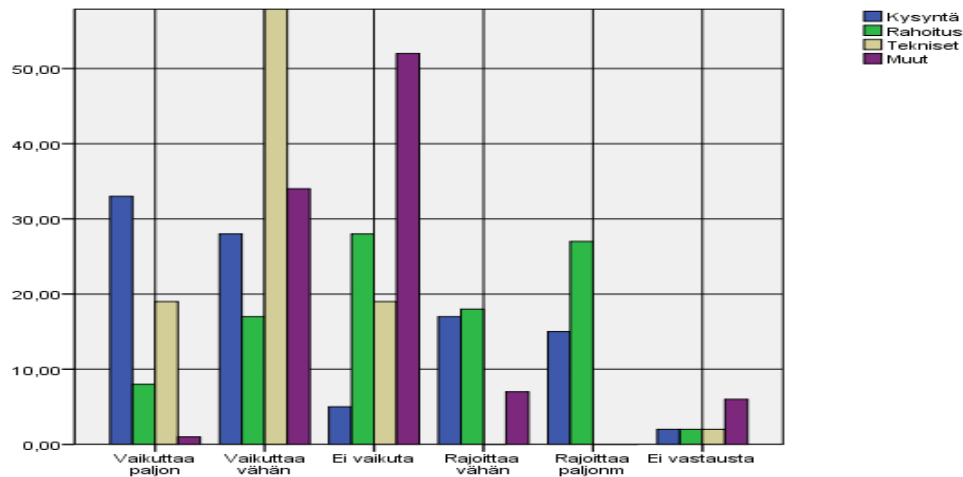
2.3 Investointimotiivit

Ulkomaisten suorien investointien tarkoituksena on tuotantotekijöiden hankinnan sekä tavaroiden ja palvelujen tuottamisen ja markkinoille tarjoamisen kehittäminen. Ulkomaanyksikköön panostetaan pääoman lisäksi teknologiaa, taitotietoa sekä liikkeenjohdollista tietämystä. Usein ulkomaanyksikköä avustetaan uusien kauppasuhteiden rakentamiseen tarvittavien yhteyksien solmimisessa. Myös perustamalla tuotantoyksikkö ulkomaille, päästään lähemmäs asiakkaita ja kaupankäynti helpottuu. Ulkomaiset yksiköt tarjoavat tuotteiden valmistuksen ja myynnin lisäksi palveluita yrityksen kansainvälisille asiakkaille. Nämä tuotteiden myyntiin liittyvät palvelut sisältävät tuotteiden käyttöön ja toimivuuden ylläpitoon liittyvän tuen (Heikkilä 1998, 18.)

Ulkomaiset investoinnit tarjoavat mahdollisuuksia korkeisiin kokonaisvoittoihin, paikallisten tuotannontekijöiden hyödyntämiseen ja paikalliseen imagoon kohdemarkkinoilla. Pääomasijoitukset ulkomaisen yrityksen toimintaan ja osallistuminen sen päätöksentekoon tuovat mukanaan myös negatiivisia puolia, joita ovat esimerkiksi toiminnan suuret resurssivaatimukset ja altistuminen uusista ja paikallisesta politiikasta aiheutuville riskeille (Heikkilä 1998, 20.)

Tuotannonyksikön perustaminen on käytetyin yritysten ulkomaantoimintojen muoto. Ulkomaisen yksikön on myös huomattu täydentävän yrityksen vientiä ulkomaille, ilman, että vientiä korvattaisiin ulkomaisilla investoinneilla. Horisontaalisten investointien motiivina on korkeiden kuljetuskustannusten ja paikallisen julkishallinnon asettamien kauppाराjoitusten aiheuttamien haittatekijöiden minimointi. Yrityksen mahdollisuudet vastata kysyntään parantuvat ja vahvistetaan myös kilpailun vahvistumiseen perustuvia etuja. Vertikaalisten investointien avulla yritys taas laajentaa toimintaansa varmistaakseen tuotteidensa komponenttien saatavuuden esimerkiksi perustamalla komponentteja valmistava yksikkö (Heikkilä 1998, 20.)

Vuonna 2007 Elinkeinoelämän Keskusliitto kysyi Suomalaisilta yrityksiltä mitkä tekijät vaikuttivat eniten ja mitkä vähiten näiden yritysten investointikohteen valitsemiseen vuonna 2007. Kuviossa 1 tarkastellaan Elinkeinoelämän Keskusliiton investointitiedustelun tuloksia.

Kuvio 1 Investointikohteen valintaan vaikuttavat tekijät vuonna 2007 (Elinkeinoelämän Keskusliitto 2009)

Elinkeinoelämän Keskusliiton investointitiedustelun tulos on: suurin osa yrityksistä vastasi kysynnän vaikuttavan paljon investointikohteen valitsemiseen ja teknisten tekijöiden vaikuttavan vähän investointikohteen valitsemiseen. Suurin osa yrityksistä vastasi rahoituksen myös rajoittavan paljon, mutta osa yrityksistä oli myös sitä, että rahoitus vaikuttaa vähän investointikohteen valitsemiseen kuten kuviosta 1 voidaan havaita (Elinkeinoelämän Keskusliitto 2009.)

2.4 Kannattavuus

Viimeisten parin vuosikymmenen aikana suomalaiset yritykset ovat investoineet Venäjän metsäsektorille yhteensä noin miljardi euroa, kuitenkin investoinnit suhteessa BKT:seen ovat vielä liian alhaiset. Kestävä taloudellinen kasvu edellyttää isompia investointeja. Investoinnit suuntautuivat vuonna 2008 kuitenkin markkinoiden korkeina tuottoasteina (Hinkkanen & Kymäläinen 2008.)

Yrityksen ulkomaanyksikkö toimii juridisesti itsenäisenä yksikkönä sijaintimaassaan. Sen rahoitustarpeeseen ja sen kattamiseen vaikuttavat samat tekijät kuin itsenäisessäkin yrityksessä. Yritys on suorite- ja rahavirtojen kautta yhteydessä tuotannontekijä-, suorite- ja rahoitusmarkkinoihin. Reaaliprosessissa yritys muuntaa tuotantotekijämarkkinoilta hankkimansa tuotannontekijät suoritteiksi suoritemarkkinoille. Tämä heijastuu rahaprosessiin kassamenoina ja kassatu-loina (Heikkilä 1998, 24.)

Ulkomaanyksikön rahoituksen on oltava riittävä toiminnan aloittamiseen ja jatkamiseen. Yrityksen arvioidessa ulkomaan investointiensa kannattavuutta kannattaa käyttää samoja valintakriteerejä kuten kotimaaninvestointien kannattavuutta arvioidessa. Arvioiminen tapahtuu esimerkiksi diskonttaamalla investoinista aiheutuvat kassavirrat ja vertaamalla niitä asetettuihin tuottovaatimuksiin (Heikkilä 1998, s. 24.)

Dunningin (1993) OLI- paradigman mukaan ulkomaiset investoinnit kannattavat silloin, kun investointi täyttää kolme ehtoa. Ensimmäinen ehto on, että kohdeyritys pystyy toimimaan paremmin uuden omistajan hallinnan alla kuin entisen omistajan hallinnan alaisena eli saavutetaan omistajuusetua. Omistajuusedulla tarkoitetaan myös omistajuuden mukanaan tuomia immateriaalisia etuja, kilpailuvaltteja ja kapasiteettia (Hinkkainen & Kymäläinen 2008.)

Kannattavuutta investoinnilla saadaan Dunningin (1997) OLI- paradigman mukaan myös silloin, kun ulkomainen sijainti tarjoaa etuja, jotka tekevät paikallisesta tuottamisesta kannattavampaa kuin viennistä, kuten esimerkiksi kulttuurillisia ja lainopillisia etuja ja valuuttakurssiprotektionismia, joka on merkittävä tekijä investoitaessa kehittyviin talouksiin, kuten Venäjälle. Kolmas etu on sisäinen etu. Sisäisen edun säilyttäminen merkitsee suoraa investoimista ulkomaille. Tämä saattaa tarjota yritykselle paremman tehokkuuden organisaatiossa tai hallinnossa ja tehdä mahdolliseksi monopolivallan käyttämisen hallintonsa alla oleviin osiin (Hinkkainen & Kymäläinen 2008.)

2.5 Rahoitus

Yrityksen ulkomaaninvestointi aiheuttaa rahoitustarpeen sekä toiminnan aloittamisessa että toiminnan jatkumisen turvaamisessa. Saatavilla olevat rahoituslähteet jaotellaan tulorahoitukseen sekä pääomarahoituksen muotoihin omaan ja vieraaseen pääomaan. Ulkomaanyksikön rahoitus voi tapahtua konsernin sisäisistä sekä ulkoisista lähteistä. Pääasiallinen rahoituslähde on sisäinen rahoitus, joka tarkoittaa tuottoa verojen jälkeen lisättynä poistoilla (Heikkilä 1998, 24.)

Toimintansa turvaamiseksi yritys tarvitsee rahoitusta. Pitkällä aikavälillä yrityksen tulee varmistaa rahoituksen riittävyys myös korvauksen maksamiseen pääoman sijoittajille. Ellei toiminta ole kannattavaa, yritykseltä loppuvat vähitellen mahdollisuudet saada pääomarahoitusta toiminnalleen (Heikkilä 1998, 24.)

Oma pääoma taas on omistajien sijoittama panos yritykseen. Yrityksen näkökulmasta oman pääoman rahoitus lisää taloudellisia riskinoton mahdollisuuksia, joustavuutta ja liikkumavaraa (Heikkilä 1998, 24.)

Vieras pääoma on ulkopuolisen tahon yritykseen tekemä määräaikainen sijoitus. Vieraan pääoman kustannus määräytyy sijoittajan tuottovaatimusten eli koron ja lainanhoitokustannusten perusteella (Heikkilä 1998, 24.)

Tulorahoituksen avulla hankittua rahoitusta suositaan ulkopuolista pääomarahoitusta enemmän. Perinteisessä tulorahoituksessa yrityksen kasvuinvestoinnit suhteutetaan yrityksen kykyyn saada aikaan tulorahoitusta investointihetkellä ja investoinnin jälkeen. Tulorahoituksen riittävyttä voidaan arvioida vertaamalla yrityksen tulovirtaa varojen käyttöön. Menoilla on järjestys tulojen käyttöön, mikä määräytyy sen mukaan, kuinka monen tuotannon tekijän tuottamiseen tuotannon tekijä osallistuu. Se osa yrityksen toimintaansa tarvitsemasta rahoituksesta, mitä ei ole mahdollista tai järkevää rahoittaa tulorahoituksen avulla, ra-

hoitetaan yrityksen ulkopuolelta omana tai vieraana pääomana (Heikkilä 1998, 25.)

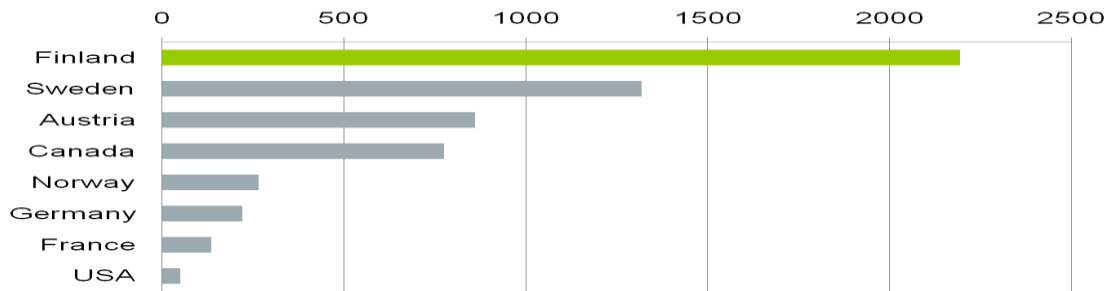
Ulkomaisen toiminnan aloittamisvaiheessa Greenfield - investoinneissa tulorahoitusta kohteessa ei ole vielä saatavilla. Kaikki rahoitus on hankittava ulkomaanyksikön ulkopuolelta joko konsernin sisäisistä tai ulkopuolisista lähteistä. Yritysostoissa tulorahoitusta saadaan heti investoinnin kohteena olevasta yrityksestä (Heikkilä 1998, 25.)

Käyttöomaisuusinvestointien rahoittamiseen soveltuu parhaiten pysyväisluontoinen rahoitusmuoto, kuten oma pääoma tai kertalyhenteinen laina. Mikäli käytöpääoma rahoitettaisiin tulorahoituksen lisäksi säännöllisillä maksuvelvoitteita sisältävällä rahoitusmuodolla, niin siitä aiheutuisi yritykselle rahoituksellisia riskejä (Heikkilä 1998, 25.)

3. VENÄJÄ INVESTOINTIKOHTENA SUOMALAISEN METSÄTEOLLISUUDEN NÄKÖKULMASTA

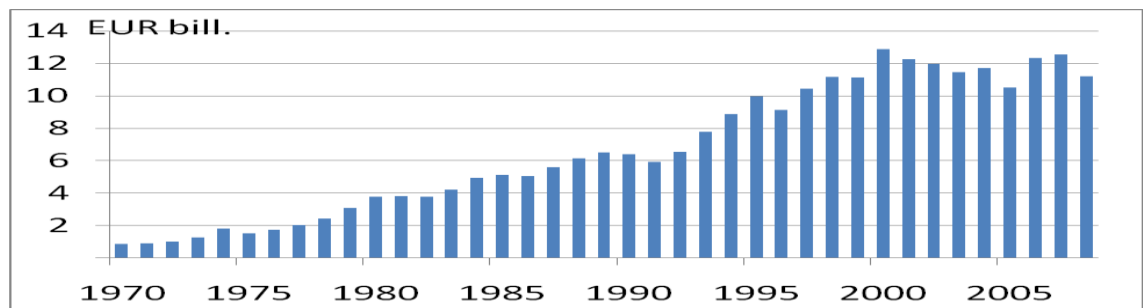
Vuonna 2009 Suomesta vietiin metsäteollisuuden tuotteita yli 2000 euron arvosta henkilöä kohden. Verrattuna USA:han Suomen metsäteollisuuden vienti henkilöä kohden oli 200 -kertainen vuonna 2009. Suomen vienti henkilöä kohden on moninkertainen jopa Kanadaan verrattuna, joka on tunnettu metsistään. (Finnish Forest Industry Federaation 2009m.)

Kanada jää myös Itävallan varjoon metsäteollisuuden vientiä henkilöä kohden mitattaessa. Tämä johtuu muun muassa USA:n sekä Kanadan asukasluvun suuruudesta Suomeen verrattuna, kuten myös metsätalouden osuuden tärkeydestä Suomen taloudessa, kuten voidaan havaita kuviossa 2 (Finnish Forest Industry Federaation 2009m.)

Kuvio 2 Metsäteollisuuden viennin arvo euroina Suomessa ja muissa maissa henkilöä kohden (Finnish Forest Industries Federaation 2009m)

Kuten kuviosta 3 voidaan havaita, Suomen metsäteollisuuden vienti on kasvanut tasaisesti vuoteen 2008 asti, jolloin Suomen metsäteollisuuden vienti oli arvoltaan 11,2 biljoonaa euroa (Finnish Forest Industries Federaation 2009k.)

Kuvio 3 Metsäteollisuuden viennin osuus Suomen kokonaisviennistä biljoonaa euroa (Finnish Forest Industries Federaation 2009k)

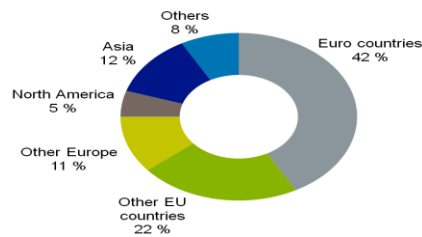
Kuvion 3 mukaan vuoden 2008 Suomen vienti oli laskenut hieman vuodesta 2007, jolloin metsäteollisuuden vienti ylitti 12 biljoonaa euroa. Suomen kokonaisviennistä 20 % koostuu metsäteollisuuden tuotteista. Tämä on paljon verrattuna Yhdysvaltoihin, joiden kokonaisviennistä vain 2 % muodostuu metsäteollisuuden viennistä. (Finnish Forest Industries Federaation 2009k.)

3.1 Suomen metsäteollisuuden markkina- alueet

Suomen metsäteollisuuden markkinat sijaitsevat pääosin Euroopassa. Pääosa Suomen metsäteollisuuden viennistä suuntautuu Saksaan, Iso- Britanniaan ja

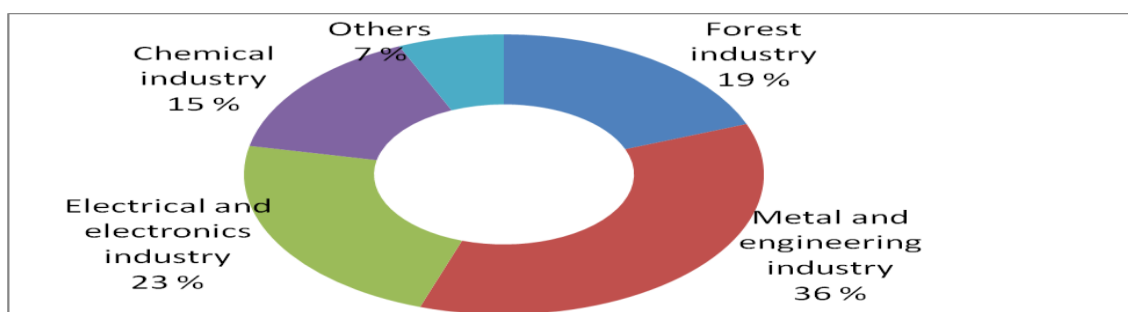
Venäjälle. Suurin osa Suomen viennistä eli 19 % suuntautuu Saksaan, Iso - Britanniaan suuntautuu 11 % metsäteollisuuden viennistä ja Venäjälle suuntautuu kolmanneksi eniten Suomen metsäteollisuuden viennistä eli 6 % Suomen metsäteollisuustuotteita viedään myös Yhdysvaltoihin 5 %, Ranskaan 5 %, Espanjaan 5 %, Belgiaan 4 % ja Japaniin 3 %.(Finnish Forest Industries Federaation 2009l.)

Kuten kuviossa 4 kuvataan suurin osa Suomen metsäteollisuuden viennistä eli 42 % suuntautuu Euroopan Unioniin kuuluviin Euroopan maihin, 22 % viennistä suuntautuu muihin Euroopan Unioniin kuuluviin maihin, 11 % muuhun Eurooppaan, 12 % Aasiaan, 8 % muihin maihin sekä 5 % Pohjois - Amerikkaan. (Finnish Forest Industries Federaation 2009l.)

Kuvio 4 Suomen metsäteollisuuden vienti maittain (Finnish Forest Industries Federaation 2009l)

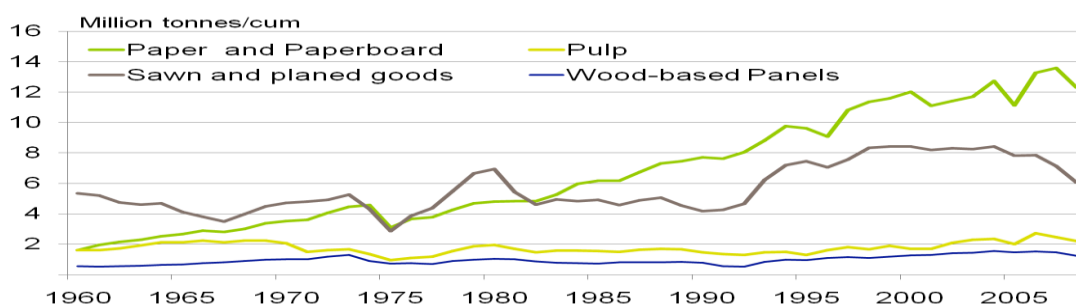
Kuten kuviosta 5 voidaan havaita, Suomen viennistä 19 % kohdistui vuonna 2008 metsäteollisuuden tuotteisiin. Pääosin Suomen vienti kohdistui vuonna 2008 metalliteollisuuteen ja energiateollisuuteen. Kuitenkin metsäteollisuudella on aina ollut tärkeä osa Suomen taloudessa. Vuonna 2007 Suomen kokonaisvienti oli arvoltaan 65,5 biljoonaa euroa. (Finnish Forest Industries Federaation 2009c.)

Kuvio 5 Suomen ulkomaankaupan rakenne (Finnish Forest Industries Federaation 2009c)

Suurin osa metsäteollisuuden tuotteista viedään ulkomaille. Kuten kuviosta 6 voidaan havaita, Suomesta vietiin ulkomaille vuonna 2009 pääosin sahattua ja höylättyä tavaraa, kartonkia ja paperia puupaneeleita sekä sellua (Finnish Forest Industries Federaation 2009e.)

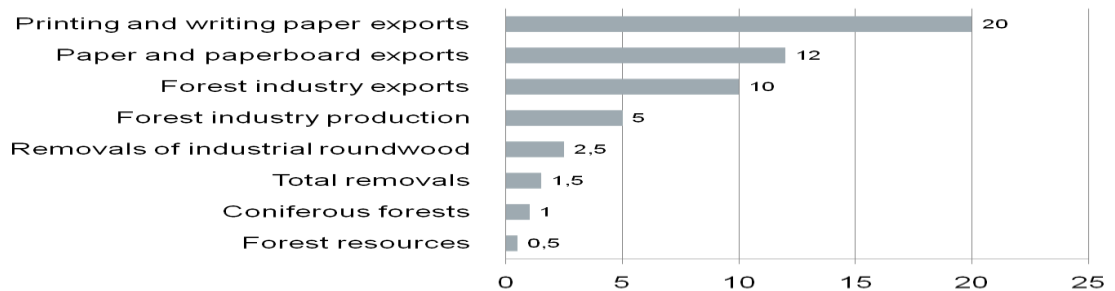
Paperin ja kartongin vienti on kasvanut jatkuvasti vuoden 2005 jälkeen, kun taas sellun vienti on pysynyt tasaisesti vähäisenä muihin vientituotteisiin verrattuna. Puupaneelien kasvu on kääntynyt laskuun vuoden 2005 jälkeen (Finnish Forest Industries Federaation 2009e.)

Kuvio 6 Suomen Metsäteollisuuden viennin kehittyminen päävientituotteittain miljoona tonnia (Finnish Forest Industries Federaation 2009e)

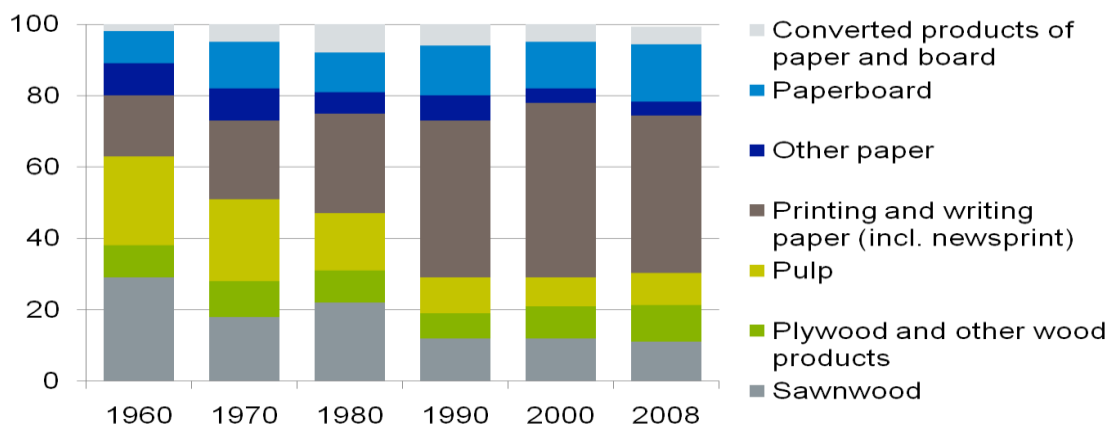
Pääosa Suomen kokonaisviennistä vuonna 2009 muodostui 20 % tulostin paperin viennistä, 12 % paperin ja kartongin viennistä, 10 % metsäteollisuuden muusta viennistä, 5 % metsäteollisuuden tuotannosta 2,5 % teollisuuspuun

viennistä ja 1 % havupuuviennistä, kuten kuviosta 7 voidaan havaita (Finnish Forest Industries Federaation 2009b.)

Kuvio 7 Suomen Metsäteollisuuden viennin osuus kokonaisviennistä prosentteina (Finnish Forest Industries Federaation 2009b)

Suomen viennin rakenne on muuttunut vuoden 2000 jälkeen. Vanerin sekä muunnetun paperin vienti on lisääntynyt vuodesta 2000, sekä tulostinpaperin vienti on vastaavasti vähentynyt (Finnish Forest Industries Federaation 2008i.)

Kuvio 8 Suomen metsäteollisuuden viennin rakenne vuonna 2008. (Finnish Forest Industries Federaation 2008i)

Suomen vuoden 2008 vienti koostui viennin vähentymisestä huolimatta pääasiassa tulostinpaperin viennistä, kartongin viennistä sekä puupaneelien viennistä ja muiden puutuotteiden viennistä, kuten kuviosta 8 voidaan havaita (Finnish Forest Industries Federaation 2008i.)

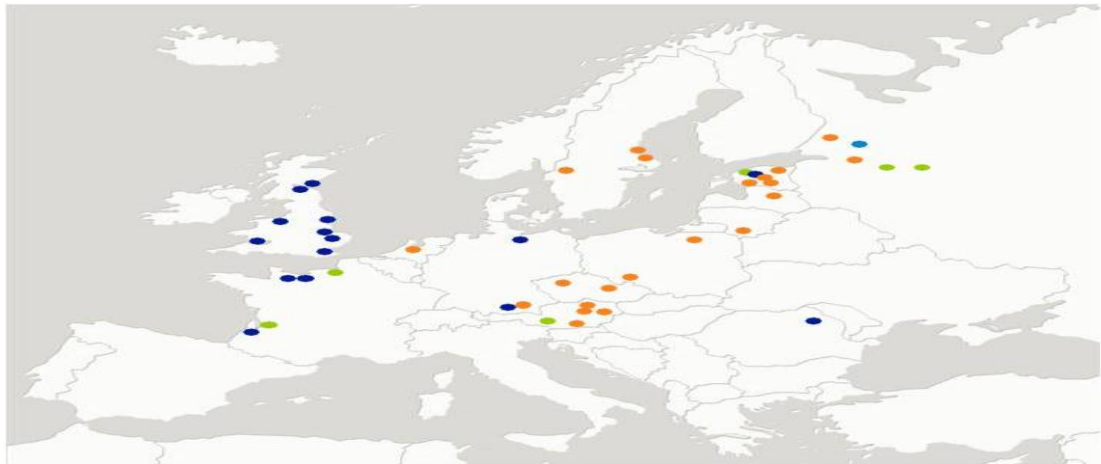
3.2 Suomalaiset metsäteollisuuden yritykset Luoteis – Venäjällä

Vuonna 2007 Venäjällä toimi 28 000 yritystä, joissa oli ulkomaalaisomistusta. Näistä yrityksistä 554 yrityksessä oli suomalaisia henkilöitä tai yrityksiä omistajina. Näistä yrityksistä enemmistössä 63 % eli 347 yrityksessä oli koko pääomayhden tai kahden suomalaisen omistajan hallussa. Vähiten vuonna 2007 oli yrityksiä, joissa oli 50 %:n suomalaisomistus. Valtaosassa näistä yrityksistä suomalaissomisteisuus keskittyi 40 – 60 % (Eklund & Karhunen 2009.)

Valtaosa eli 63 % Suomalaisista yrityksistä keskittyi vuonna 2007 Luoteis– Venäjälle. Pietariin, Leningradin alueelle, Karjalan tasavallan ja Moskovaan alueelle keskittyneitä yrityksiä oli 89 % näistä yrityksistä. Harva suomalaisyritys investoi vuonna 2007 Kaliningradin ja Murmanskin alueille (Eklund & Karhunen 2009.)

Enemmistö suomalaissomisteisista yrityksistä Venäjällä vuonna 2007 eli 30 % oli rekisteröity kaupan alalle, 21 % palvelualalle, 25 % valmistavan teollisuuden alalle, 8 % kuljetus ja logistiikan alalle, 7 % rakennusteollisuuteen, 6 % maa ja metsätalouselialalla ja 3 % muulle alalle (Eklund & Karhunen 2009.)

Kuvio 9 kuvaa suomalaisomisteisia puutuotantolaitoksia Euroopassa. Eniten puutuotantolaitoksia UPM, Metsäliitto Finforestiin, ja Oy Metsäbotnia Ab:hen verrattuna, omistaa Stora Enso Timber Ltd, joka omistaa tuotantolaitoksia Itävallassa, Alankomaissa, Liettuassa, Puolassa, Tšekkoslovakiassa, Venäjällä Ruotsissa, Saksassa, Virossa ja Latviassa. Näistä yrityksistä omistavat Venäjällä Oy Metsäbotnia Ab Pobporodzessa yrityksen, Stora Enso Timber Oy Nobolohissa ja Impilahdella yrityksen, UPM Chudovossa ja Pestovossa yrityksen. Kuten kuvio 9 voidaan havaita, suurimmaksi osaksi Euroopan alueella sijaitsevat suomalaisomisteiset puutuotantolaitokset sijaitsevat Etelä - Euroopan alueella ja Iso - Britanniassa, mutta suomalaisomisteisten puutuotantolaitosten omistus Venäjällä keskittyy Luoteis - Venäjän alueelle. (Finnish Forest Industries Federaation 2009d.)

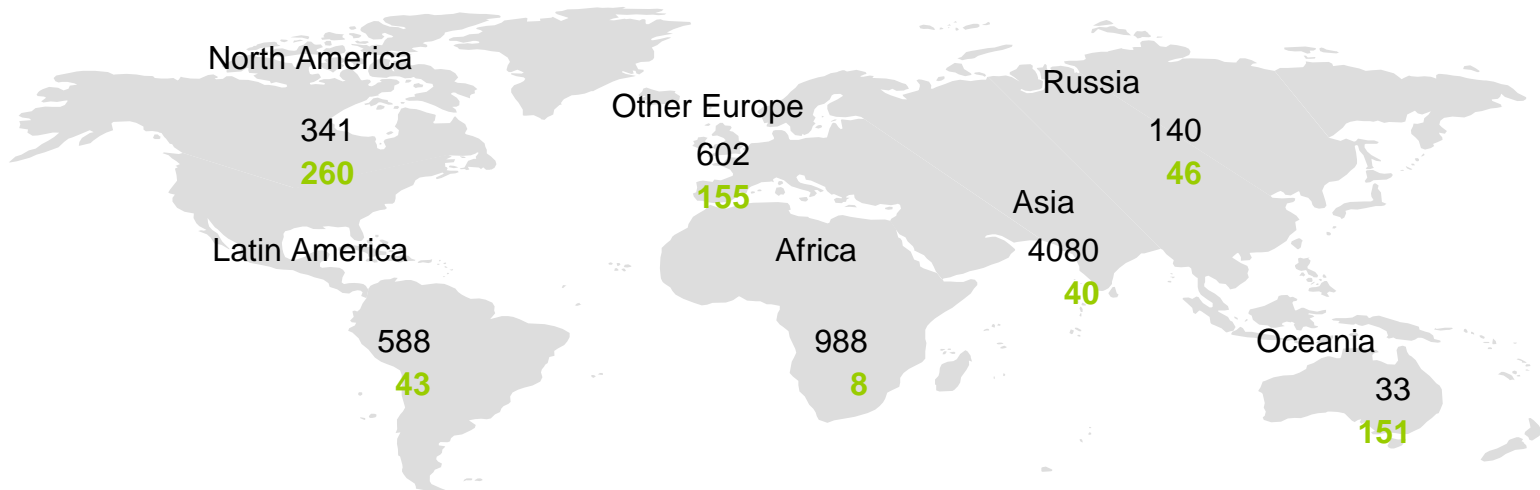
Kuvio 9 Metsäliiton Finnforest:in UPM:n Oy Metsäbotnia Ab:n Stora Enso Timber Ltd:n toimipaikat Venäjällä ja Euroopassa vuonna 2009 (Finnish Forest Industries Federaation 2009d.)

Kuvio 10 kuvaa MetsäTissue Oy:n, Stora Enso Oyj:n ja UPM Kymmene Corporation:in Euroopassa sijaitsevia paperi- ja kartonkitehtaita. Näistä yriyksistä vain Stora Enso Oyj omisti vuonna 2009 paperitehtaan Venäjällä Arzamasissa, Ralabanovossa sekä Lukhovitsussa. Kuten kuviosta 10 voidaan havaita, Euroopan alueella sijaitsevat suomalaisomisteiset paperi- ja kartonkitehtaat sijaitsevat suurimmaksi osaksi Etelä - Euroopan alueella ja Ruotsissa, mutta Venäjällä toimivat suomalaissomisteinen paperi – ja kartonkitehtaat toimivat suurimmaksi osaksi myös Luoteis - Venäjän alueella (Finnish Forest Industries Federaation 2009g.)

Kuvio 10 Metsä Tissue Oy: n Stora Enso Oy: n sekä UPM Kymmene Corporationin Euroopassa sijaitsevat paperi- ja kartonkitehtaat. (Finnish Forest Industries Federaation 2009g)

Kuten kuviosta 11 voidaan havaita, asukaslukuun nähden suurin paperinkulutus on 33 miljoonan asukkaan asuttamalla Oseaniassa. Toiseksi eniten paperia kuluetaan Pohjois- Amerikassa (Finnish Forest Industries Federaation 2009f.)

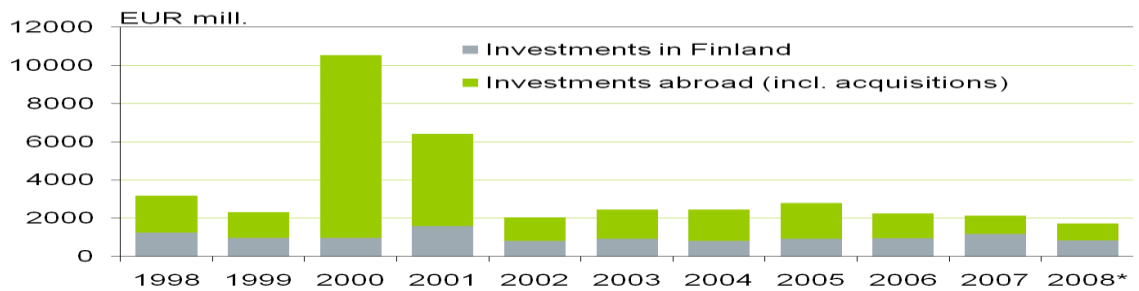
Kuvio 11 Keskimääräinen paperin kulutus Euroopassa 58 kg henkilöä kohden. Sekä myös Pohjois - Amerikan, Etelä - Amerikan, muun Euroopan, Afrikan, Aasian, Oseanian sekä Venäjän asukasluvut vuonna 2008. (Finnish Forest Industries Federaation 2009f)

Venäjä kuluttaa paperia asukaslukuun nähden enemmän kuin Asia, Afrikka, Etelä - Amerikka muu Eurooppa, joten Venäjän markkinoita voidaan pitää pape-riteollisuudelle lupaavana (Finnish Forest Industries Federaation 2009f.)

3.3 Suomalaiset metsäteollisuuden investoinnit ja niihin vaikuttavat tekijät

Suomalaiset metsäteollisuuden yritykset tekivät vuonna 2008 kiinteitä investointeja yhden biljoonan arvosta kotimaassa ja 880 miljoonan arvosta investointeja ulkomailla. Tämä on vain murto - osa siitä, miten paljon investointimenoja ulkomaille oli vuonna 2000, kuten voidaan kuviosta 12 havaita (Finnish Forest Industries Federaation 2009a.)

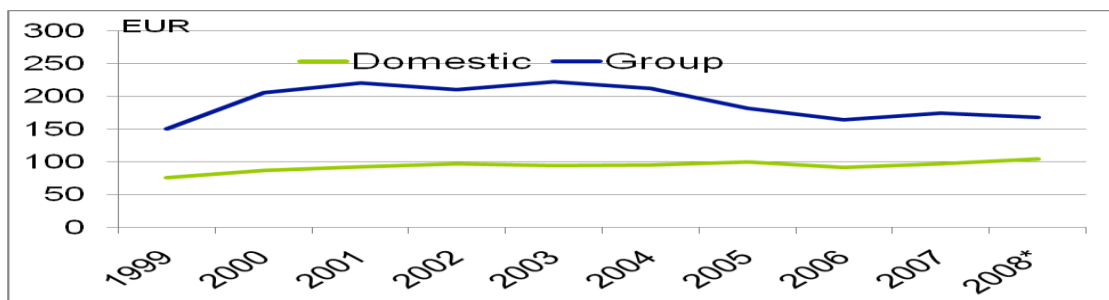
Vuosien 2005 ja 2008 välillä eniten suomalaisten metsäteollisuusyritysten investointimenoja ulkomaille kohdistui vuonna 2005 ja eniten investointimenoja kotimaahan kohdistui vuonna 2007. Vuoden 2000 ja 2001 investointimenojen määrä selittyy edellisen taantuma - ajan jälkeisellä talouden kiihtymisellä. Sama ilmiö seuraa mahdollisesti vuoden 2010 jälkeen Suomen talouden tilan kohentunutta (Finnish Forest Industries Federaation 2009a.)

Kuvio 12 Suomalaisten metsäteollisuuden yritysten investointimenot sekä ulkomailta että kotimaassa. (Finnish Forest Industries Federaation 2009a)

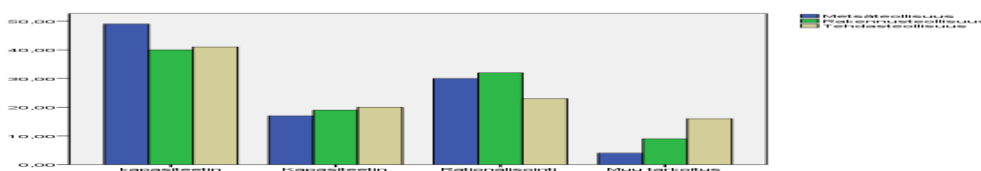
Kuten kuviosta 13 voidaan havaita suomalaisten metsäteollisuusyritysten tutkimus- ja kehitysinvestointimenot sekä kotimaassa että ulkomailta ovat pysyneet tasaisina. Kotimaisissa tutkimus - ja kehitysinvestointimenoissa ei juurikaan ole kasvua, mutta ei myöskään laskua. Ulkomaisten tutkimus - ja kehitysinvestointimenoissa taas on ennen vuotta 2005 vähäistä vaihtelevuutta, mutta vuoden 2005 jälkeen ne ovat alkaneet vakautua (Finnish Forest Industries Federaation 2009h.)

Huolimatta siitä, että vuonna 2008 suomalaiset metsäteollisuuden yritysten suorat investoinnit laskivatkin, tutkimus- ja kehitysinvestoinnit ulkomaille ovat pysyneet lähes samanlaisina ja kotimaiset tutkimus- ja kehitysinvestoinnit ovat jopa nousseet (Finnish Forest Industries Federaation 2009h.)

Kuvio 13 Suomalaisen metsäteollisuuden yritysten investoinnit tutkimukseen ja kehitykseen (Finnish Forest Industries Federaation 2009h)

Elinkeinoelämän Keskusliiton vuonna 2009 haastatteleminen yritysten mukaan metsäteollisuuden vuoden 2009 tekemien investointien käyttötarkoitus oli suurimmaksi osaksi vanhan kapasiteetin korvaaminen uudella (Elinkeinoelämän Keskusliitto 2010.)

Kuvio 14 Metsäteollisuuden, rakennusteollisuuden ja tehdasteollisuuden investointien käyttötarkoitus vuonna 2009 (Elinkeinoelämän keskusliitto 2009)

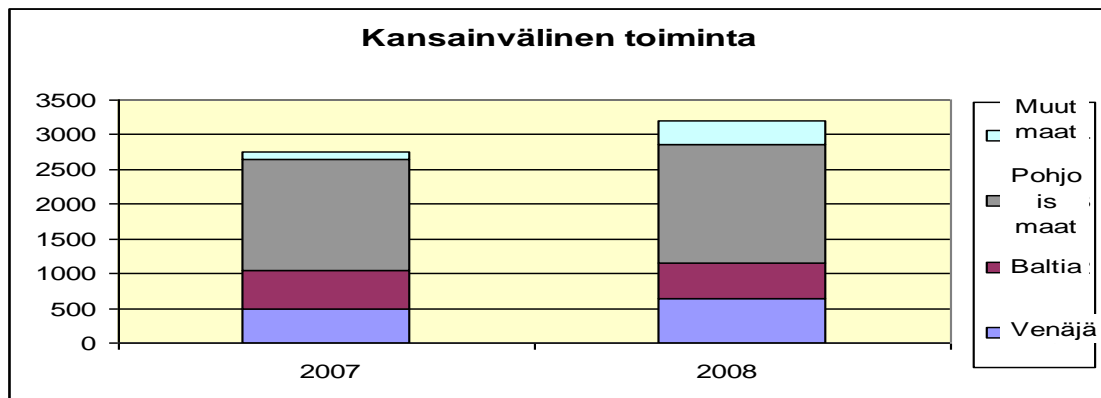
Toiseksi eniten metsäteollisuudessa tehtiin investointeja rationaalisointiin ja vähiten muun tarkoituksen takia, kuten kuviosta 14 voidaan havaita. Kapasiteetin lisäämisen vuoksi Suomen metsäteollisuudessa tehtiin toiseksi vähiten investointeja vuonna 2009 (Elinkeinoelämän Keskusliitto 2010.)

4. VENÄJÄ INVESTOINTIKOHTENA SUOMALAISEN RAKENNUSTEOLLISUUDEN NÄKÖKULMASTA

Kuten kuviosta 15 voidaan havaita, rakennusteollisuuden kansainvälinen toiminta suuntautuu suurimmaksi osaksi Pohjoismaihin, mutta rakennusteollisuuden

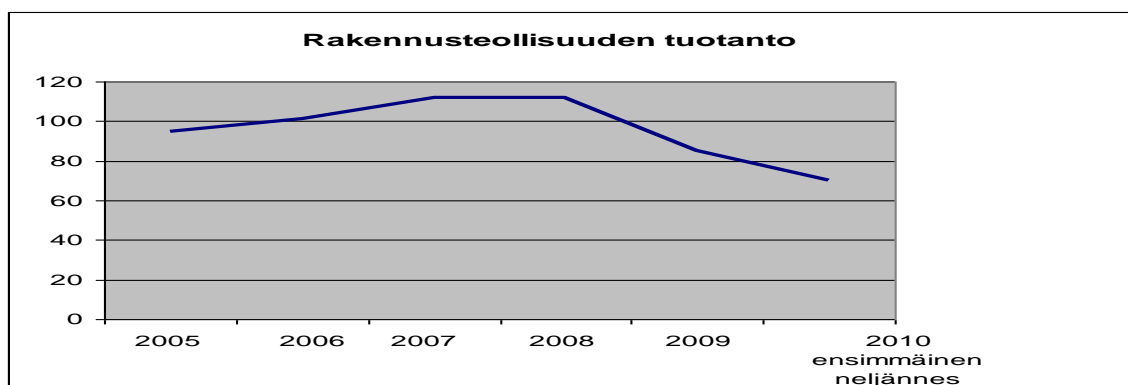
toiminta suuntautuu seuraavaksi eniten Baltian-maihin ja Venäjälle, kuin muihin maihin (Rakennusteollisuus 2009a.)

Vuonna 2007 muiden maiden osuus rakennusteollisuuden kansainvälisestä toiminnasta oli vähäinen, mutta vuonna 2008 muiden maiden osuus rakennusteollisuuden toiminnasta on kasvanut (Rakennusteollisuus 2009a.)

Kuvio 15 Rakennusteollisuuden kansainvälinen toiminta yksikkönä on miljoona euroa. (Rakennusteollisuus 2009a)

Kuten voidaan kuviosta 16 havaita, rakennustuoteteollisuuden tuotanto on kasvanut vuoden 2005 jälkeen, mutta vuoden 2008 jälkeen rakennustuoteteollisuuden tuotannon kasvu on pysähtynyt ja alkanut laskea (Rakennusteollisuus 2006a.)

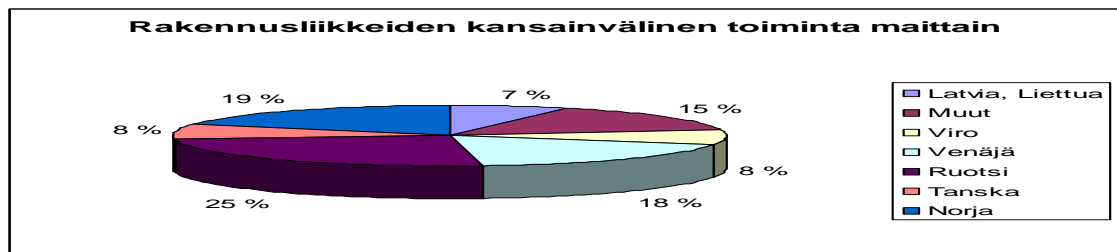
Kuvio 16 Rakennustuoteteollisuuden tuotanto vuosina 2005 - 2010 ensimmäinen neljännes (Rakennusteollisuus 2006a)

Kuvio 16 kuvaa rakennusteollisuuden koko tuotantoa. Tämä tarkoittaa sitä, että kuvio 16 ottaa huomioon myös rakennusteollisuuden tuotannon muutokset Suomessa (Rakennusteollisuus 2006a.)

4.1 Rakennusteollisuuden markkina- alueet

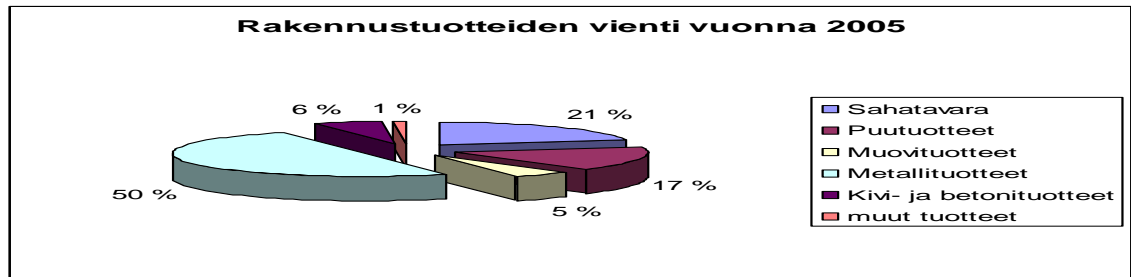
Kuten kuviosta 17 voidaan havaita, suomalaisten rakennusteollisuuden yritysten kansainvälinen toiminta keskittyy suurimmaksi osaksi Ruotsiin, toiseksi eniten rakennusteollisuus keskittyy Norjaan, seuraavaksi eniten Venäjään ja sitten muihin maihin. Tanskaan ja Viroon Suomen rakennusteollisuuden yrityksistä vain 8 % suuntaa toimintaansa (Rakennusteollisuus 2006b.)

Venäjän 18 %:n osuus eroaa vain prosentilla Norjan 19 %:n osuudesta. Latvian ja liettuan osuus Suomalaisten rakennusteollisuuden yritysten toiminnasta on vain 7 % (Rakennusteollisuus 2006a.)

Kuvio 17 Rakennusteollisuuden yritysten toiminta maittain (Rakennusteollisuus 2006a)

Kuten kuviosta 18 voidaan havaita, suurin osa vuoden 2005b rakennusteollisuuden viennistä oli metallituotteita. Seuraavaksi eniten Suomesta vietiin sahatavaraa ja kolmanneksi eniten Suomesta vietiin puutuotteita.

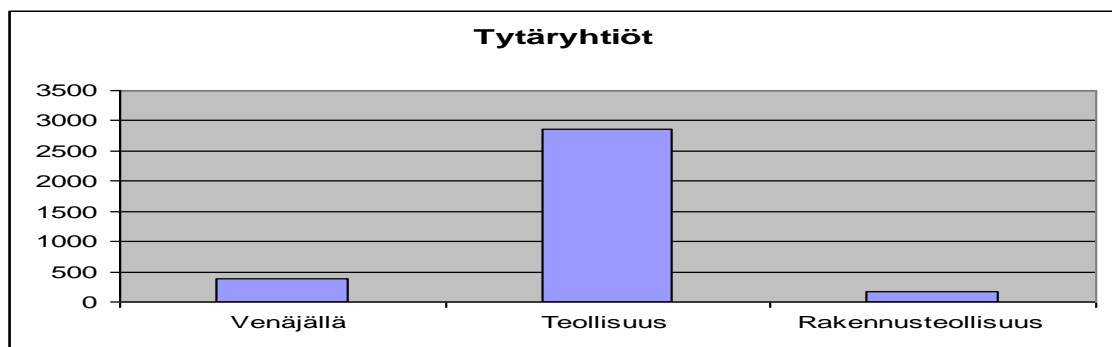

Kuvio 18 Rakennusteollisuuden viennin rakenne vuonna 2005 (Rakennusteollisuus 2006b)

Vuonna 2005 vähiten vietiin muita tuotteita, kivi- ja betonituotteita ja muovituotteita. Muiden tuotteiden vienti oli vain 1 % kokonaisviennistä ja kivi- ja betonituotteiden vienti oli vain 6 % kokonaisviennistä.

4.2 Suomalaiset rakennusteollisuuden yritykset Venäjällä

Vuonna 2007 myös 383 Suomalaista yritystä toimi Venäjällä, kuten kuviosta 19 voidaan havaita. Vuonna 2008 rakennuspalveluja vietiin ulkomaille 899 miljoonan euron arvosta (Tilastokeskus 2009.)

Kuvio 19 kuvaa Suomaisten yritysten omistamia tytäryhtiöitä Venäjällä ja teollisuuden sekä rakennusteollisuuden omistamia tytäryhtiöitä ulkomailla vuonna 2007 (Tilastokeskus 2009)

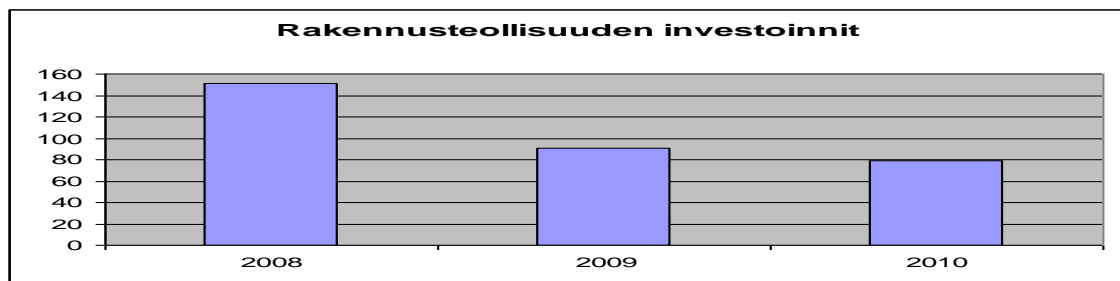
Kuviossa 19 kuvataan Suomalaisen yritysten Venäjän tytäryhtiöiden määrää Venäjällä sekä teollisuuden yritysten tytäryhtiöiden ja rakennusteollisuuden yritysten tytäryhtiöiden lukumäärää ulkomailla. Kuten voidaan havaita, vuonna 2007 teollisuuden yrityksillä oli 2865 tytäryhtiötä ulkomailla, käsittäen 60,5 %

kaikkien toimialojen tytäryhtiöistä. Rakennusteollisuudella oli 163 tytäryhtiötä ulkomailla, käsittäen vain 3,5 % kaikista tytäryhtiöistä (Tilastokeskus 2009.)

4.3 Suomalaiset rakennusteollisuuden yritysten investoinnit ja niiden käyttötarkoitus

Vuonna 2008 Rakennusteollisuus teki investointeja 151 miljoonaa euroa, mutta vuonna 2009 rakennusteollisuus teki investointeja vain 19 miljoonaa euroa, mikä oli 39,7 % vähemmän kuin vuonna 2008. Eli rakennusteollisuus kärsi Suomen toimialoista neljänneksi eniten investointien vähenemisestä taantuma - aikana, kuten kuviosta 20 voidaan havaita (Elinkeinoelämän keskusliitto 2010.)

Vuonna 2010 rakennusteollisuus suunnitteli tulevansa investoivansa vain 79 miljoonaa euroa, mikä tulisi olemaan 13,7 % vähemmän kuin vuonna 2009 (Elinkeinoelämän keskusliitto 2009.)

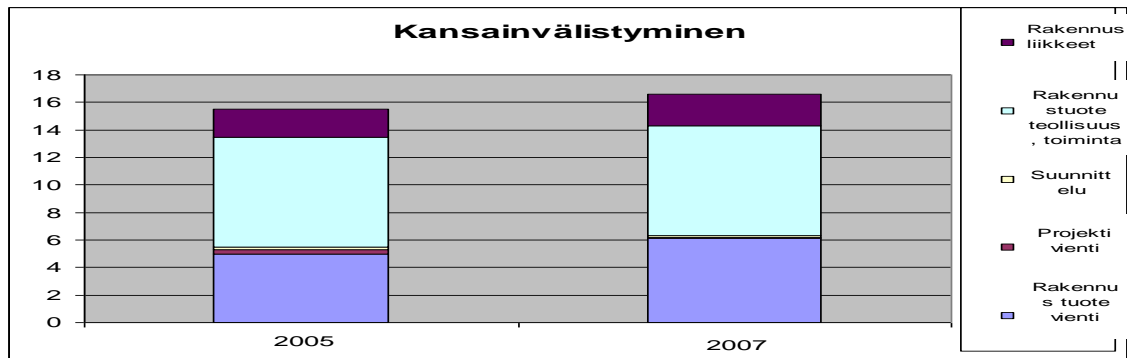

Kuvio 20 Rakennusteollisuuden investoinnit ja investointisuunnitelmat yksikkönä miljardia euroa (Elinkeinoelämän keskusliitto 2009)

Kuten kuviosta 21 voidaan havaita, rakennusteollisuuden investointi voi olla rakennusliikkeen perustaminen ulkomaille, rakennusteollisuustuotteiden vienti, suunnitteluvienti, projektivienti ja rakennusteollisuuden toiminnan vienti (Rakennusteollisuus 2009b.)

Vuonna 2005 suurin osa rakennusteollisuuden tekemistä investoinneista oli rakennustuoteteollisuustoiminnan vientiä, toiseksi eniten investoinnit koostuivat

rakennusteollisuuden tuotteen viennistä. Kolmanneksi eniten rakennusteollisuuden tekemistä investoinneista oli rakennusliikkeen perustamista. Rakennusteollisuuden investoinneissa oli neljänneksi eniten projektivientiä ja vähiten suunnitteluvientiä (Rakennusteollisuus 2009b.)

Kuvio 21 Rakennusteollisuuden toiminta ulkomailla yksikkönä miljardi euroa. (Rakennusteollisuus 2009b)

Vuonna 2007 Rakennusteollisuuden kokonaistoiminta ulkomailla kasvoi miljardin. Rakennusteollisuuden perustamien ulkomaanliikkeiden määrä kasvoi sekä samoin rakennusteollisuuden tuotteiden vienti kasvoi vuonna 2007. Projektivienti väheni vuonna 2007 puolella vuodesta 2005. Samoin väheni myös suunnitteluvienti. (Rakennusteollisuus 2009b)

5 SUOMALAISTEN YRITYSTEN INVESTOINTIIN VENÄJÄN LUOTEISELLA TALOUSALUEELLA VUOSINA 2005 - 2009 VAIKUTTAVAT TEKIJÄT

Venäjälle investointiin vuonna 2009 vaikuttavat keskeisimmät tekijät Venäjällä ovat ruplan aliarvostus, yrityksille maksettavat tukiaiset, sekä se onko Venäläisten yritysten sopeutuminen markkinatalouteen ollut riittävä, ja lisäksi Venäjän investointipolitiikka. Investointiin vaikuttivat myös inflaatio ja protektionismi eli Venäjän valtion sisäistä kauppaa suosivat toimet (Heininen & Kinnunen 2009.)

Taantuma - ajan vaikutuksia voimistaviksi tekijöiksi Venäjällä voidaan myös nimetä heikentynyt osakemarkkinoiden hallintatavan, osakemarkkinoiden likviditeetin sekä kansainväliset tekijät. Kriisin on todettu korostaneen vastapuoliriskiä sekä vaikuttaneen Suomalaisten yritysten yhteistyökumppaneiden valintaan. Se, että Venäjän osakemarkkinat ovat olleet viime vuosina edelleen kehittyvät ja kärsivät puutteista, ei ole ollut hyödyksi taantuma - ajan vaikutusten lieventämisessä (Heininen & Kinnunen 2009.)

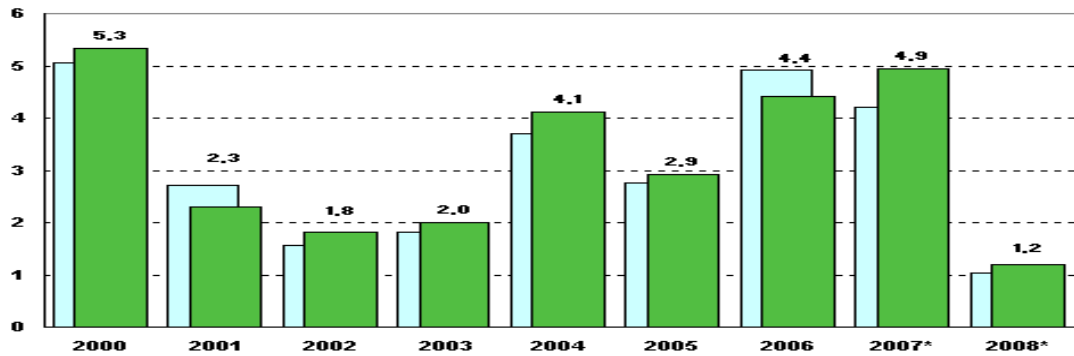
Taantuma - ajan vaikutuksia on heikentänyt vuoden 2009 lopussa tapahtunut öljyn hinnan, ja ruplan vaihtelun tasaantuminen sekä pitkään suotuisa Venäjän talouden kehitys (Heininen & Kinnunen 2009).

5.1 Suomen taloussuhdanteet vuosina 2005 - 2009

Tässä työssä tarkastellaan myös Suomen taloutta Venäjälle investoimiseen vaikuttavana osatekijänä. Suomen talous on Suomen viennin rakenteen kautta riippuvainen investointikomponenttien viennistä. Investointikomponenttien ja markkinoiden yleisen huonontumisen johdosta vuoden 2007 taloustaantumaa voidaan sanoa olevan uhka Venäjän - kaupan asemalle Suomen ulkomaankaupassa. Jos yritykset kokevat Venäjän kannattamattomaksi sijoituskohteeksi taloussuhdanteiden muuttuessa, ei Venäjään investoida enää yhtä paljon kuin ennen. Kuitenkin mikäli taloussuhdanteiden muutokset ovat Venäjän - kaupalle myönteisiä, tulee Venäjän - kauppa hyötymään niistä.

Vuonna 2007 Suomen talouskasvu näytti vahvalta ja asuntojen hinnat varsinkin Yhdysvalloissa nousivat reaaliarvoansa korkeammiksi. Kuitenkin asuntojen hinnat kääntyivät laskuun, minkä seurauksena syntyi luottotappioiden aiheuttamia alaskirjausriskejä. Syksyllä vuonna 2007 tulivat ilmi Subprime- kriisin ensimmäiset seuraukset Yhdysvalloissa, kun finanssialan yritykset, joilla oli Subprime-luottoja hallussaan, tekivät suuria alaskirjauksia (Heininen & Kinnunen 2009.)

Vuonna 2007 Suomen bruttokansantuote kasvoi 4,4 %, mikä oli 1,6 prosenttiyksikköä enemmän kuin vuonna 2005, jolloin Suomen bruttokansantuote kasvoi 2,8 %, kuten kuviosta 22 voidaan havaita. Nopea kasvu selittyi edellisen 90-luvun taantuma-ajan jälkeisellä nopealla kasvulla (Tilastokeskus 2010.)

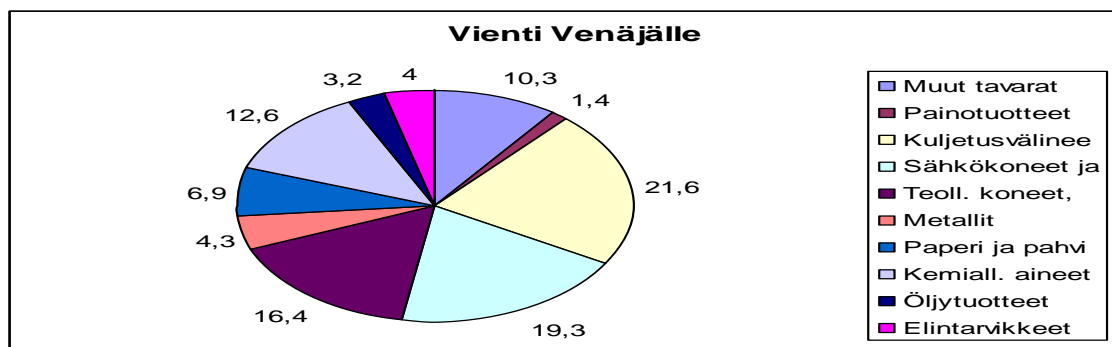
Kuvio 22 Suomen bruttokansantuotteen vuosittainen volyymimuutos oli vuonna 2007 4,9 %, mutta vuonna 2008 se oli vain 1,2 %, johtuen taantuma-ajan vaikutusten ilmenemisestä Suomen taloudessa (tilastokeskus 2010)

Suomalais - Venäläisen Kauppakamarin toimitusjohtaja Mirja Tiri sanoi vuonna 2009 Venäjän Aika - Lehdessä Suomen sijoitusten Venäjällä olevan Suomen kokoon ja kansantalouteen verrattuna mittavat. Hänen mukaansa Venäjän heikko tilanne vaikuttaa Suomen taloudelliseen tilanteeseen. Tämä oli havaittavissa vuonna 2009, kun vuoden ensimmäisellä neljänneksellä lähes kaikkien tärkeimpien vientitavararyhmien vienti putosi jyrkästi (Granholm 2009d, 10.)

Jorma Eloranta kuvaa Iltasanomat - lehdessä 18.3.2010 Suomen talouden tilaa huolestuttavaksi. Suomessa tuotettavia investointitavaroita ei osteta vientimaisissa, sillä vientimaiden tuotantokapasiteetti on vajaakäytössä. Teollisuuden paino Suomen elinkeinorakenteessa on Elorannan mukaan suurempi kuin OECD - maissa keskimäärin, mikä tekee vuoden 2007 teollisuuskriisistä myös muiden kuin teollisuuden huolenaiheen. Eli teollisuuden osuutta ei voisi korvata palveluilla ilman elintason laskua (Ruokanen 2010.)

Timo Laukkasen kommentoi myös vuonna 2009 Venäjän Aika - lehdessä taluskriisin aiheuttaneen Venäjän putoamisen ensimmäiseltä tilalta kolmanneksi suurimmaksi vientimaaksi. Hänen mielestään kun otetaan huomioon se, että Suomen bruttokansantuotteesta 40 % koostuu viennistä, tilanne ei hyvältä näytä (Granholm 2009c,11.)

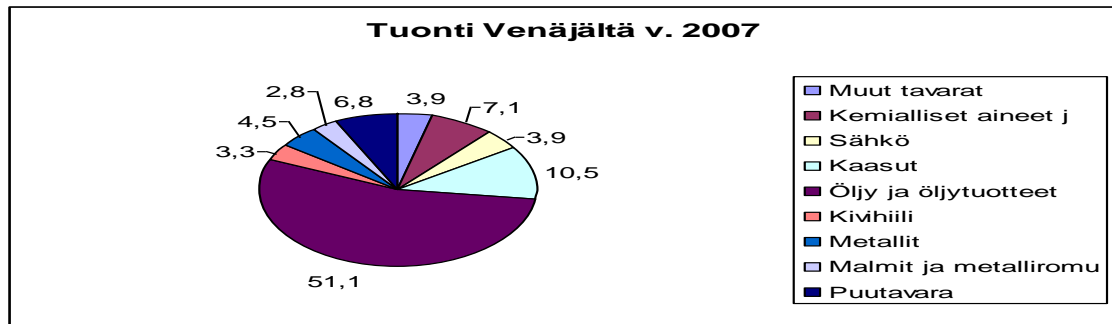
Kuten kuviosta 23 vuonna 2008 elintarvikkeiden vienti Venäjälle kasvoi 14 %, muiden tavaroiden vienti kasvoi 6 %, painotuotteiden vienti kasvoi 10 %, kuljetusvälineiden vienti kasvoi 55 %, sähkölaitteiden vienti väheni 8 %, teollisuuden koneiden vienti kasvoi 20 %, metallien ja metallituotteiden vienti väheni prosentilla, paperin ja pahvin vienti kasvoi 2 %, kemiallisten aineiden vienti kasvoi 13 % ja öljytuotteiden vienti kasvoi 10 % (Tulli 2009a.)

Kuvio 23 Suomen vienti Venäjälle vuonna 2007 (Suomen Tulli 2009a)

Venäjä oli Suomen neljänneksi tärkein öljytuotteiden ostaja. Raakaöljyn tuontihinnan ja määrän nousu kasvatti tuontia. Energiatuotteiden tuonti nousi 75 %:iin koko tuonnista (Tulli 2009a.)

Vuonna 2008 muiden tavaroiden tuonti pysyi ennallaan, mutta kemiallisten aineiden tuonti kasvoi 15 %, sähkön tuonti kasvoi 62 %, kaasun tuonti kasvoi 50 %, öljyn tuonti kasvoi 29 %, kivihiilen tuonti 29 %, metallien tuonti väheni 37 %, malmien tuonti väheni 21 % ja puutavaran tuonti kasvoi 16 % huolimatta puutuleista, kuten kuviosta 24 voidaan havaita (Tulli 2009a.)

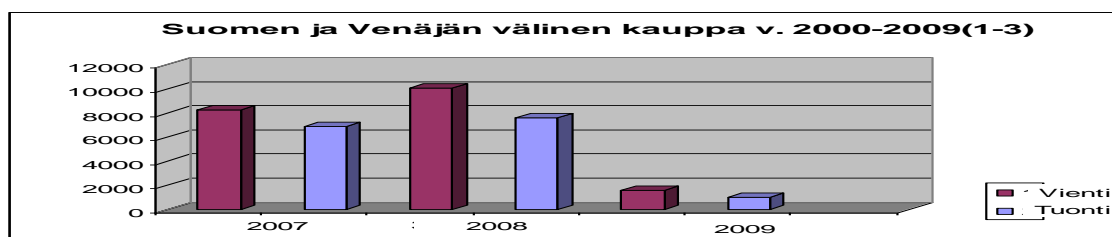
Kuvio 24 Suomen tuonti Venäjältä vuonna 2008 (Suomen Tulli 2009a)

Vuonna 2008 Venäjä oli Suomen suurin kauppakumppani viennissä että tuonnissa. Venäjän kanssa käydyn kaupan alijäämä oli kohosi vuonna 2008 tuonnin vahvan kasvun takia lähes 2,6 miljardiin euroon. Venäjän osuus Suomen kokonaistuonnista vuonna 2008 oli 16,3 % (Tulli 2009a.)

Suomen ja Venäjän välinen kauppataase

Kuten kuviosta 25 voidaan havaita Suomen ja Venäjän- kauppataase on supistunut vuonna 2009. Vuonna 2008 Suomen Venäjän- kauppataase kehittyi suotuisammin, kuin koko ulkomaankauppataase: vienti Venäjälle kasvoi 13 % ja tuonti kasvoi viidenneksen, kun kokonaistuonnin jäi edellisvuoden tasolle ja kokonaistuonti kasvoi vain 5 % (Tulli 2009b.)

Kuitenkin tammi- maaliskuussa vuonna 2009 vienti Venäjälle putosi autojen ja puhelinlaitteiden viennin supistuttua. Tuonti supistui myös vuoden 2009 ensimmäisellä neljänneksellä 42 % raakaöljyn, puutavaran ja metallien tuonnin arvon laskemisen takia (Tulli 2009b.)

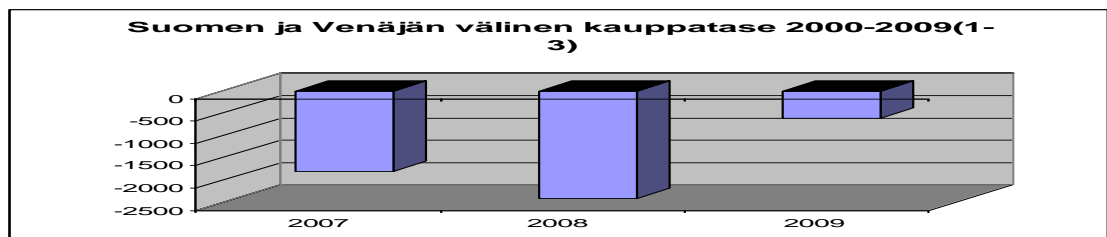

Kuvio 25 Suomen ja Venäjän välinen kauppa vuoden 2009 arvio koskee vuoden 2009 ensimmäistä kolmatta (Tulli 2009b)

Maksutasetilasto kuvaa kansantalouden ulkoista tasapainoa sekä reaalityalouden että rahoitustalouden näkökulmasta. Maksutase koostuu vaihto-, pääoma-, ja rahoitustaseesta. Vaihtotase kuvaa ulkomaisten taloustoimien vaikutusta kansantuloon sekä sen vaikutusta kansatalouden säästämiseen sekä investointien väliseen tasapainoon. Pääomatase sisältää vain pääomasiiirtoja. Rahoitustase kuvaa vaihtotaseen alijäämän rahoitusta tai ylijäämän sijoittamista ulkomaille koostuen suorista sijoituksista, arvopaperisijoituksista edellä mainituista sijoituksista, johdannaisista sekä keskuspankin valuuttavarannon muutoksista. Kun vaihtotase on alijäämäinen, se tarkoittaa sitä että maa tuottaa vähemmän kuin kuluttaa. Vajetta rahoitetaan pääomavirralla ja tilanne on korjattava myöhemmin esimerkiksi veroja nostamalla, devalvoimalla tai valtion menoja leikkaamalla (Karppinen 2004.)

Kuviossa 26 kuvataan Suomen ja Venäjän välistä kauppatasetta. Kuvioista voidaan havaita, että Suomen ja Venäjän välinen kauppataset on alijäämäinen, jolloin Venäjälle vietävien tuotteiden arvo on pienempi kuin Venäjältä tuotavien tuotteiden arvo, koska vientituotteista koituu valuuttamääräisiä maksuja maahan ja tuontituotteista koituu valuuttamääräisiä maksuja maasta. Tämä selittyy esimerkiksi öljyn korkealla hinnalla sekä tuonnin rakenteella (Tulli 2009b.)

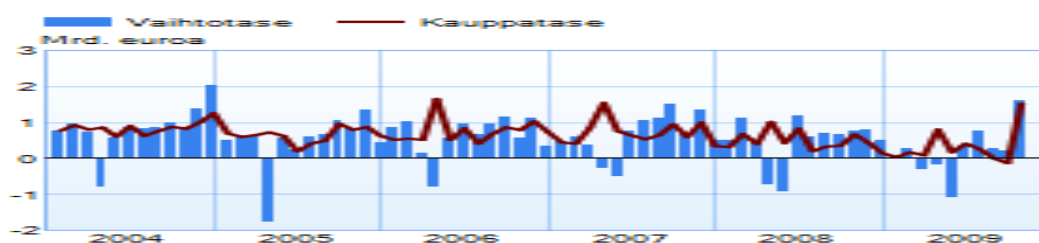
Venäjältä tuotavat tuotteet ovat esimerkiksi sähköä, öljyä, ja kaasua, Suomen vientituotteet ovat taas esimerkiksi elintarvikkeita ja paperia ja pahvia. Vuoden 2009 kauppataset kuvaa vuoden ensimmäistä neljännestä, mutta on myös alijääminen kauppataseteen alijäämän tasaannuttua öljyn hintojen laskun takia (Karppinen 2004.)

Kuvio 26 Suomen ja Venäjän välinen kauppataset yksikkönä on miljoona euroa. Vuoden 2009 kauppataset kuvaa vuoden ensimmäistä neljänneistä. (Tulli 2009b)

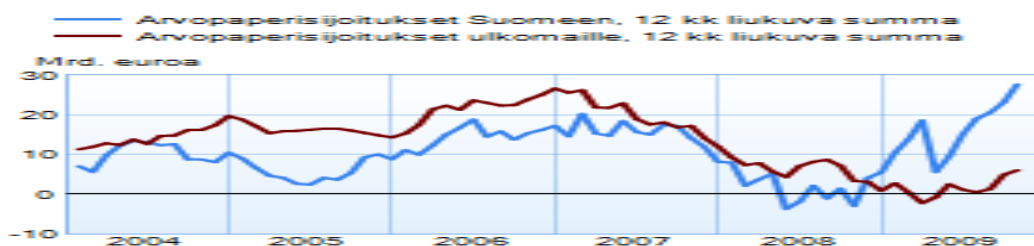
Suomen vaihtotase oli 0,04 mrd. € alijäämäinen lokakuussa 2009, mutta vuoden aikana oli kertynyt 1,6 mrd. euroa ylijäämää, kuten taulukosta 27 voidaan havaita. Vuotta aikaisemmin oli vaihtotaseen ylijäämä ollut 6 mrd. € (Suomen Pankki 2009c.)

Myös kauppataase oli 1,5 mrd. € ylijäämäinen vuonna 2009, kuten kuviosta 27 voidaan havaita. Ylijäämän taustalla oli kauppataasetta parantanut suuri matkustajalaivatilauks. Kuitenkin muu vienti ja tuonti olivat edelleen kolmanneksen pienemmät kuin vastaavana aikana vuonna 2008 (Suomen Pankki 2009c.)

Kuvio 27 Suomen vaihtotase ja Kauppataase (Suomen Pankki 2009c)

Vuonna 2009 Suomeen tuotiin ulkomailta 6 mrd. € enemmän pääomaa kuin Suomesta vietiin. Vuonna 2009 tammikuun ja lokakuun välillä Suomeen tuotiin pääomaa nettomääräisesti 21 mrd. €, kuten kuviosta 28 voidaan havaita. Muina sijoituksina eli lainoina, talletuksina ja kauppaluottoina Suomesta vietiin pääomaa nettomääräisesti 3,4 mrd. €. Lokakuun 2009 lopussa suomalainen ulkomainen nettovelka (bruttovelat - bruttosaamiset) oli 36 mrd. € (Suomen Pankki 2009c.)

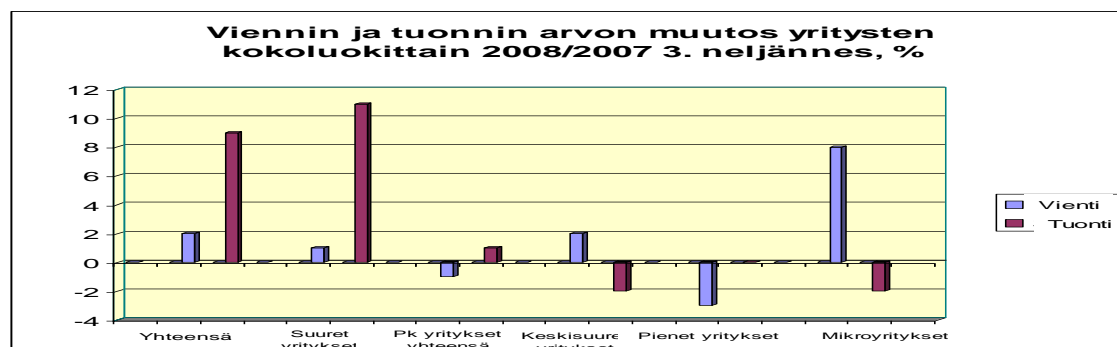

Kuvio 28 arvopaperisijoitukset Suomeen ja Suomesta ulkomaille nettomääräisesti (Suomen Pankki 2009c)

Vuonna 2007 kokonaistuonti Venäjältä kasvoi erityisesti sekä suurilla että pk-yrityksillä ja laski keskisuurilla sekä mikroyrityksillä. Suurten yritysten tuonnin kasvu johtui kemian teollisuuden tuotteiden tuonnin kasvusta. Puu- ja paperituotteiden tuonnin arvo laski 2 % (Tulli 2009a.)

Suuret yritykset toivat EU - alueelta 5,6 miljardilla eurolla ja EU:n ulkopuolelta 6,6 miljardilla eurolla. Suurten yritysten tuonti vuonna 2007 oli 12, 2 miljardia euroa. Vuoden 2008 ensimmäisellä neljänneksellä tuontia harjoittaneita suuria yrityksiä oli 10992 ja Pk - yritysten osuus niistä oli 84 % (Tulli 2009a.)

Kokonaisvientä vuonna 2007 kasvoi 2 %, kuten kuviosta 29 voidaan havaita. Eniten kasvoi mikroyritysten vienti. Puu ja perituotteiden viennin arvo laski Pk - yrityksillä 17 % edellisvuodesta. Vuoden 2008 ensimmäisellä neljänneksellä suurten yritysten puu ja paperiteollisuuden tuotteiden viennin arvo supistui 11 %. Suurten yritysten viennistä noin 57 % ja pienten yritysten viennistä 53 % suuntautui EU- alueelle. Vientiä harjoittaneista 9400 yrityksestä 8000 oli Pk-yrityksiä (Tulli 2009b.)

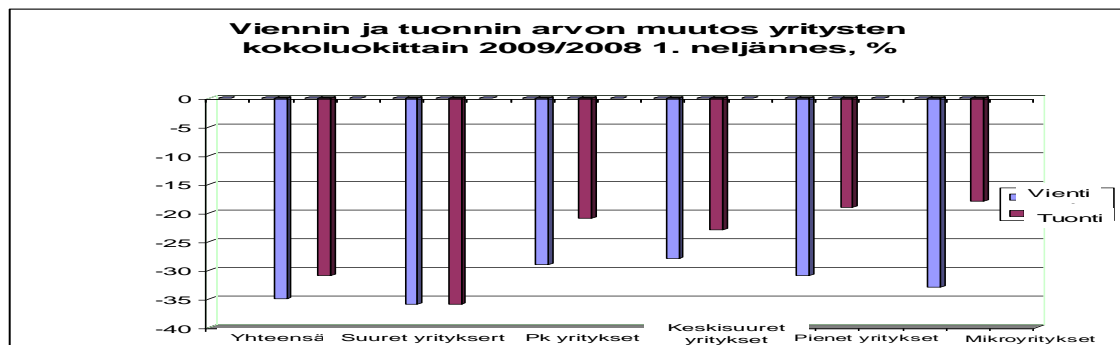

Kuvio 29 Viennin ja tuonnin arvon muutos % yritysten kokoluokittain vuodesta 2007- 2008 (Suomen Tulli 2009b)

Vuonna 2009 tapahtui jyrkkää laskua sekä viennissä että tuonnissa yritysten kokoon katsomatta. Eniten laski suurten yritysten vienti ja tuonti sekä mikroyritysten vienti. Pudotus oli suurin puu- ja paperiteollisuuden tuotteiden viennissä, eli suurissa yrityksissä 19 % ja Pk - yrityksissä 15 %. Pienten yritysten metalli- ja kulkuneuvojen viennin pudotus oli 26 % ja kemian tuotteiden viennin 21 %. Pk-

yritysten viennistä 54 % ja suurten yritysten viennistä 58 % suuntautui EU- alueelle. Vientiä harjoittaneita yrityksiä oli vajaat 9000, mikä oli 500 yritystä vähemmän edellisvuoteen verrattuna (Tulli 2009b.)

Vuonna 2009 tuonnin arvo jäi Pk- yrityksillä 11 % edellisvuodesta ja suurilla yrityksillä 10 %, kuten kuviosta 30 voidaan havaita. Suurten yritysten puu- ja pape-riteollisuuden tuotteiden tuonti kasvoi 4 %, mutta pienten ja keskisuurten yritysten tuonti supistui prosentilla. Pk- yrityksillä tuonnin arvo EU- alueelta oli 70 % niiden koko tuonnista. Tuontia harjoittaneiden yritysten lukumäärä oli noin 27 000, eli sen voi todeta laskeneen noin 400 edellisvuodesta. PK - yritysten osuus edellä mainituista yrityksistä oli 83 % (Tulli 2009b.)

Kuvio 30 Viennin ja tuonnin arvon muutos % yritysten kokoluokittain vuosina 2008- 2009 (Suomen Tulli 2009b)

Viennin osuus Suomen bruttokansantuotteesta on kasvanut globalisaation ansiosta, minkä vuoksi Suomi on muuttunut enemmän riippuvaiseksi maailman kaupasta ja myös Subprime - kriisin vaikutukset Suomen talouteen ovat ilmenneet nopeasti.

5.2 Taloudelliset tekijät Venäjällä

Öljyn hinnan, inflaation, kokonaiskustannusten, alhaisen palkkatason sekä bruttokansantuotteen vaihtelun lisäksi Venäjälle investointiin vaikuttavat myös osaavan paikallisen työvoiman puute sekä rakentamiskustannukset. Myös riskit pitkäkestoisissa projekteissa sekä ongelmalainojen määrä kasvoivat vuosina 2008 - 2009 (Kotonen 2008.)

Venäjän raaka - ainemarkkinatalous on suhdanneherkkä. Luonnonvaramonopoleilla kuten esimerkiksi raaka-aine ja energiasektorin suuryrityksillä (Gazprom, Rosneft, Lukoil, Norilsk Nickel, ja Surgutneftgaz), on hallitseva osuus osakkeiden kaupankäynnissä. Nämä yhtiöt vaikuttavat Venäjän osakemarkkinoiden liikkeisiin, koska ne muodostavat enemmistön Venäjän kahden pääpörssin RTS että MICEX kokonaisvaihdosta. Tämä asia nostaa Venäjän osakemarkkinoiden riskisyyttä, koska näin ollen sijoittajilla on rajalliset mahdollisuudet hajauttaa omistuksiaan eri toimialoille ja myös kasvattaa talouden riippuvuutta suhdanneherkistä raaka- ainemarkkinoista (Heininen & Kinnunen 2009.)

Se, että Valtio on yksi suurimmista osakkeenomistajista, on ollut ominaista Venäjän osakemarkkinoille. Valtion osuus on myös lisääntynyt vuosien 2005 - 2007 aikana. Jopa 50 % kaupankäynnin kohteena olevista osakkeista on suoraan tai välillisesti valtion hallussa. Valtion omistus laskee vapaan vaihdannan osakkeiden määrää, joka oli 22,4 % vuonna 2007, kun taas Brasiliassa se oli 41,7 %. Tämä on likviditeetin näkökulmasta huono asia (Heininen & Kinnunen 2009.)

Venäjällä monet määräykset ovat myös ristiriitaisia, tulkinnanvaraisia ja epäkäytännöllisiä, mikä johtuu Venäjän lainsäädännön monimutkaisuudesta. Venäjällä myös alueilla on omat lainsäädäntöelimensä Venäjän Valtion liittokokouksen lisäksi. Ohjeet, säännökset ja lait eivät myöskään ole ulkomaankauppaa kannustavia. Myös eri viranomaisten välinen yhteistyö puuttuu. Hyväksyttämismenettelyssä investoija joutuu asioimaan monen toimiston kautta, ennen kuin saa projektinsa lainmukaisesti hyväksytyksi (Kotonen 2008.)

Venäjällä myös ulkopuolisen infrastruktuurin kuten sähkö-, vesi-, viemäri- tai kaasuliitännän rakentamiskustannukset nousevat kohtuuttoman kalliiksi, mikä johtuu siitä, että paikalliset sähkö-, kaasu-, vesi- ja viemärlaitokset eivät ole paikallishallinnon alaisia vaan itsenäisiä, joten ne pystyvät hinnoittelemaan kunnallistekniikan liittymisehdot itse. Tämä aiheuttaa erityisesti rakennusteollisuutta ajatellen ylimääräisiä kustannuksia (Kotonen 2008.)

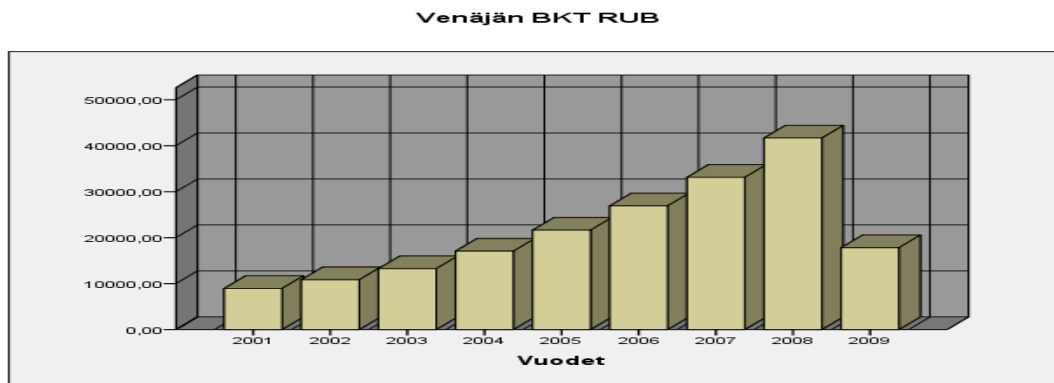
5.3 Venäjän taloussuhdanteet vuosina 2005- 2009

Vuosi 2009 on ollut Euroopassa taloudellisesti haastava, työttömyys on kasvanut, tulosmenetykset ja köyhyyden määrä ovat kasvaneet. Euroopan talouden kehitys vuodesta 2008 – 2009 ei ole ollut suotuisaa ulkomaisille investoinneille, kuitenkin vuonna 2010 ennustetaan talouden kääntyvän kasvuun (Maailmanpankki 2009.)

Venäjän markkinoille tyypillistä on ollut viime vuosiin asti Venäjän talouden raaka - ainevetoisuus sekä kehittyville markkinoille tyypillinen alhainen likviditeetti. Tärkeimpiä syitä Venäjälle investointiin ovat ruplan aliarvostus, alhainen palkkataso, maan runsas raaka- ainevara sekä Venäjän bruttokansantuotteen ja kuluttajien ostovoiman kasvu. Investointeja Venäjälle edistävät Venäjän bkt:n ja kuluttajien ostovoiman kasvun ohessa myös poliittisten olojen vakiintuminen.(Hernesniemi2006). Vuonna 2006 – 2008 kasvaneita ulkomaisia investointeja motivoivat näiden asioiden lisäksi myös investointien hajautusmahdollisuudet ja mahdollisuudet kypsempien markkinoiden tarjoamia voittoja korkeampiin tuottoihin. Kuitenkin tässä kehityksessä on tapahtunut muutoksia Vuonna 2008 taloustaantumien vaikutusten yltäessä Venäjälle (Heininen & Kinnunen 2009.)

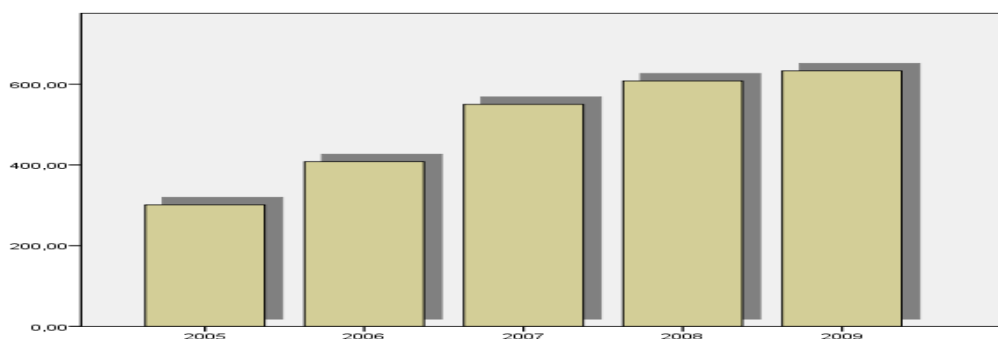
5.3.1 Miksi investoida Venäjälle

Investointeja Venäjälle houkuttelevat: Venäjän Bruttokansantuote. Venäjällä on ostovoimapariteetin mukaan laskettuna maailman 9. suurin bruttokansantuote. Vuonna 2007 Venäjän BKT kasvoi virallisten tilastojen mukaan 8,1 %, jolloin se oli Suomen Pankin Bofit Online Venäjä syyskuun 2009 tilastojen mukaan noin 40000 ruplaa, kuten kuviosta 31 voidaan havaita (Suomen Pankki 2009a.)

Kuvio 31 Venäjän bruttokansantuote vuosina 2001 – 2009 yksikkönä miljoona ruplaa (Suomen Pankki 2009a)

Venäjän bruttokansantuote on kasvanut tasaisesti vuoteen 2008 asti, kunnes vuonna 2009 bruttokansantuotteen kasvu kääntyi laskuun. Kuitenkin loppuvuodesta 2009 Venäjän BKT:n lasku hiljeni. Loppuvuodesta materiaalina käyttämäni Suomen Pankin tiedot vuoden 2009 teollisuustuotannon kasvusta muuttuivat vielä prosenttiyksiköllä, samoin muuttuivat tiedot BKT:n muutoksesta 0,5 %. Todellinen BKT:n lasku vuonna 2009 oli 7,9 %. Huolimatta BKT:n laskusta keskipalkka on kuitenkin vuoteen 2009 mennessä noussut vuoden 2005 lukemista eli 301 dollarista 635:en dollariin. Toinen pääsystä, joka houkuttelee ulkomaisia investointeja Venäjälle, on alhainen palkkataso. Tämän takia palkkatason nousun voidaan sanoa osaksi vähentävän investointihalukkuutta. Kuviossa 32 käsitellään keskipalkan nousua Venäjällä dollareina. Kuvio 32 kuvaa tilannetta Venäjällä lokakuussa 2009 (Suomen Pankki 2009a.)

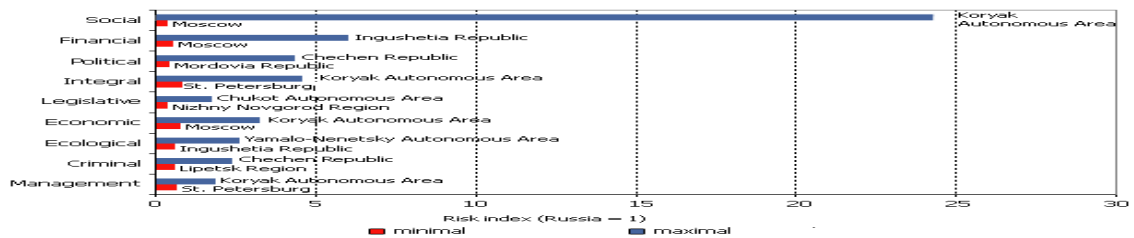
Kuvio 32 Keskipalkka Venäjällä vuosina 2005 - 2009 dollareina (Suomen Pankki 2009a)

Lisäksi myös työttömyys on vuonna 2009 vähentynyt 0,2 % edellisvuodesta. Bruttokansantuote tarkoittaa yksityisen kulutuksen, julkisen kulutuksen, investointien, viennin ja tuonnin erotuksen ja varastojen muutoksen summaa (Karpinen 2004.) Venäjän Bruttokansantuotteen lasku selittyy investointien ja viennin jyrkkänä vähentymisenä. Bruttokansantuotteen kasvu tekee Venäjä investointi-ilmapiiirin houkuttelevaksi suomalaisille yrityksille, sillä bruttokansantuotteen kasvu tarkoittaa yleensä ostovoiman kasvua. Kuviossa 33 kuvataan bruttokansantuotteen muutosta vuosina 2001- 2009. Bruttokansantuote on kasvanut tasaisesti, kunnes vuonna 2008 se alkoi laskea. Tähän on vaikuttanut vuoden 2007 taantuma - aika (Suomen Pankki 2009b.)

Kuvio 33 Venäjän bruttokansantuotteen muutos (Suomen Pankki 2009a)

Kuten kuviosta 34 voidaan havaita, expert RA:n mukaan Venäjän alueista eniten Koryakin autonomisella alueella on sosiaalisia riskejä, vähiten sosiaalisia riskejä taas on Moskovassa. Moskovaan investoitaessa kohdataan myös vähiten sekä poliittisia että taloudellisia riskejä (Expert RA 2006c.)

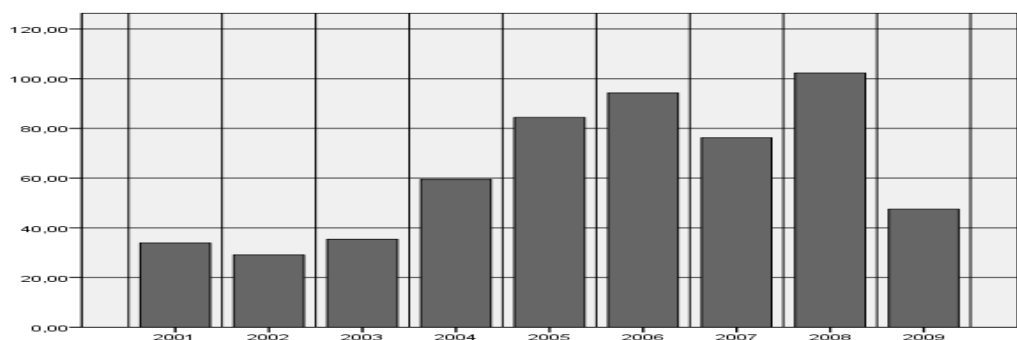
Kuvio 34 Liiketoimintaan Venäjällä liittyvät riskit alueittain vuonna 2005- 2006. (Expert RA 2006b)

Luoteis- Venäjän talousalueista Pietarin kaupunkiin investoidessa kohdataan sekä sisäisiä että johdon riskejä. Pietarin kaupungin investointiriskejä on kuvattu tarkemmin liitteessä 3 (Expert RA 2006c.)

5.3.2 Venäjän talouden kasvutekijät

Kuvion 35 mukaan Venäjän vaihtotase on laskenut taantuma - aikana, muttei kumminkaan alittanut edellisen taantuma - ajan lukuja. Venäjän vaihtotase tulee ennakkotietojen mukaan laskemaan vuonna 2009 jyrkästi vuoteen 2008 verrattuna, jolloin se oli vuosista 2001 - 2009 korkein. Kuitenkin vuoden 2009 luvut eivät ole matalampia kuin vuosien 2001 - 2003. Venäjän vaihtotase on ollut muuten tällä vuosikymmenellä huomattavasti ylijäämäinen eli maan vuotuiset säästöt ovat olleet kotimaisia investointeja suuremmat, sekä taloustaantumasta huolimatta myös vuoden 2008 ja 2009 vaihtotaseet ovat jääneet ylijäämäisiksi. Vaihtotaseen ylijäämä merkitsee sitä, että maahan ulkomailta tulevat rahavarat ylittävät maasta lähtevien rahavarojen määrän (Sutela 2001.)

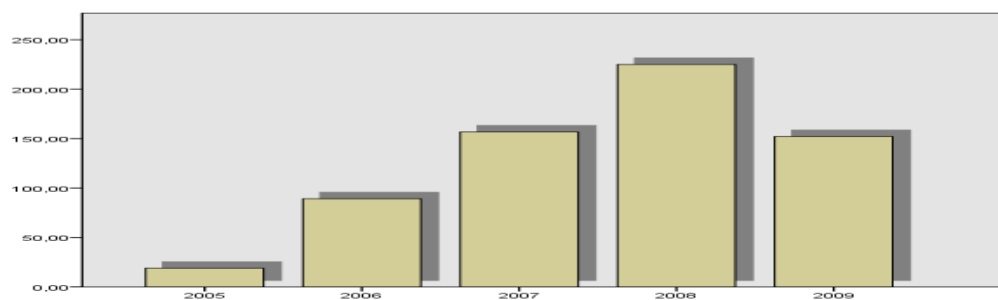
Vaihtotaseen ylijäämä alkoi tällä vuosikymmenellä supistua tuonnin kasvun seurauksena, kuitenkin vaihtotaseeseen ovat vaikuttaneet taloustaantumasta tuoma öljyn hinnan lasku sekä tuonnin lasku (Hinkkainen & Kymäläinen 2008.)

Kuvio 35 Venäjän vaihtotase (Suomen Pankki 2009a) Vuoden 2009 lukema on ennuste

Venäjän talous kasvaa muun muassa öljyn hintojen nousun takia. Öljyn hinnan vaihtelu on heijastunut vahvasti Venäjän talouteen, sillä öljyn hinnan ansiosta Venäjän Valtio on perustanut Vakausrahaston, josta saatavia varoja käytetään muun muassa Venäjän Valtion sosiaalipolitiikan tukemisessa.

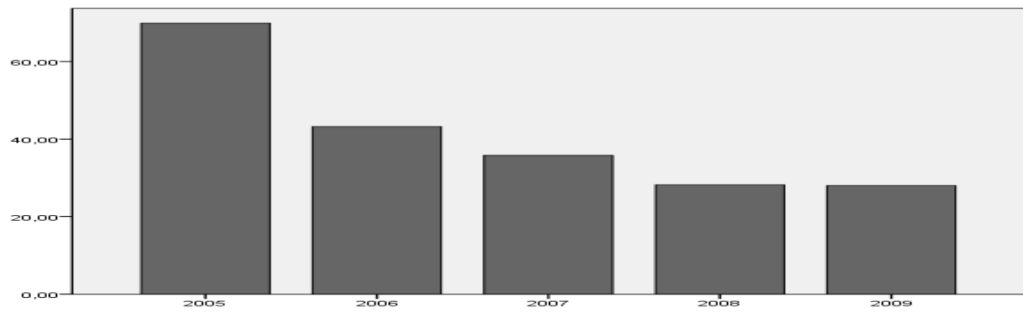
Energiayhtiöiden sanotaan olevan Venäjän talouden selkäranka ja Venäjän talouden perustuvan energian öljyn ja kaasun myynnille. Venäjän hallitus valmistautuu vakausrahaston avulla tilanteeseen, jossa öljy ja kaasuvarat loppuisivat tai hinnat energiasektorilla muuttuisivat radikaalisti. Vakausrahasto ottaa rahaa öljyn ja kaasun myynnistä ”pahan päivän varalle”. Kuviossa 36 on esitetty vakausrahaston määrän kehittyminen. Vuoden 2009 lukema kuvaa tilannetta syyskuussa 2009 (Suomen Pankki 2009a.)

Kuvio 36 Vakausrahasto (Suomen Pankki 2009a)

Öljyn hinnan nopea kasvu vuoden 1998 talouskriisin jälkeen on aiheuttanut sen, että vuosien varrella Venäjän Valtion talousbudjettiin on kertynyt ylijäämää, jolloin markkinoille kertyvä liiallinen rahamäärä aiheuttaa valtion valuutan yliarvos- tamista ulkomaisen rahavirran kasvaessa (Suomen Pankki 2009a.)

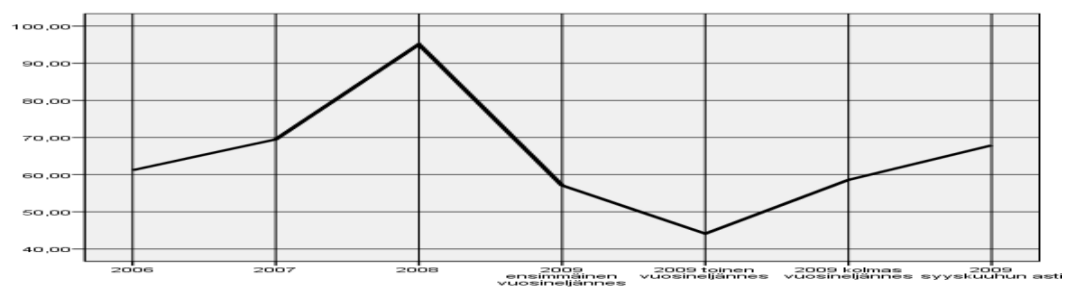
Ruplan arvo on vuosina 2005 – 2009 pysynyt tasaisena dollariin nähden ja hei- kentynyt tasaisesti euroon nähden sen vuoden 2007 arvon noususta huolimatta. Venäjä on myös vuonna 2009 vähentänyt velkaansa ulkomaille, ulkomaan vel- kojen ollessa alle kolmasosa 90 - luvun taantuma- ajan ulkomaisista veloista, kuten kuviosta 37 on havaittavissa. Edellisen taantuma- ajan jälkeen eli 90- luvun taantuma - aikana Venäjä oli kolminkertaisesti enemmän velkaantunut kuin vuonna 2009 (Suomen Pankki 2009a.)

Kuvio 37 Venäjän velka ulkomaille vuonna 2005 - 2009 miljoona dollaria. (Suomen Pankki 2009a)

Öljyn hinnan kehittyminen vuosina 2005 – 2009 on esitetty kuviossa 38, josta voidaan kuitenkin havaita, että öljyn hinta on laskenut vuoden 2008 jälkeen (Suomen Pankki 2009a.)

Kuvio 38 kuvaa tarkemmin öljyn hinnan kehityksen vuoden 2009 ensimmäisen kolmen neljännesvuoden aikana. Vuoden 2009 toisen vuosineljänneksen aikana öljyn hinta saavutti alhaisimman tasonsa vuosien 2006 - 2009 välillä, kuitenkin öljyn hinta lähti uudelleen kasvuun ja vuoden 2009 syyskuun tietojen mukaan on jatkanut kasvuaan. Tämä merkitsee sitä, että taantuma - ajasta toipumisen merkkejä on mahdollisesti alkanut näkyä (Maailmanpankki 2009.)

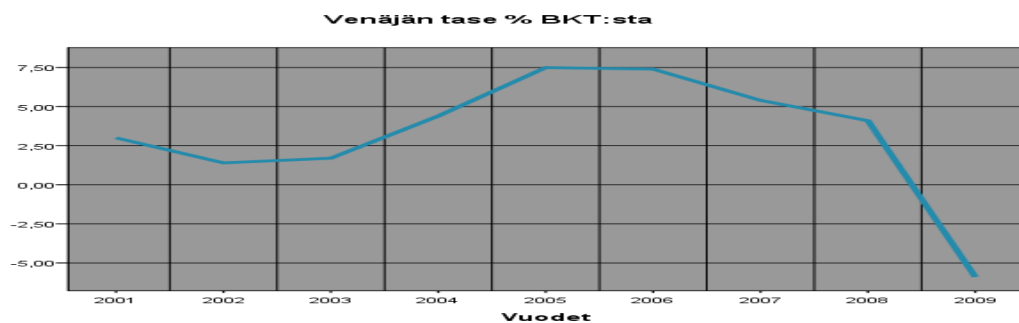

Kuvio 38 Öljyn hinnan vaihtelu miljoona dollaria / barelli (Maailmanpankki 2009)

Kuviosta 39 voidaan havaita, että Venäjän tase on laskenut jyrkästi. Vuoden 2007 aikana taseen rahamäärä on alkanut laskea, kunnes vuonna 2009 se on laskenut 5 % bruttokansantuotteeseen verrattuna. Jyrkin lasku tapahtui vuonna

2008. Kuvion 39 tiedot kuvaavat tilannetta marraskuussa 2009 (Suomen Pankki 2009 a.)

Suomen Keskuskauppakamarin mukaan talous heikennyt kaikilla Venäjän talousalueilla, mutta eniten Pietarin kaupungin talouden heikkeneminen otettiin vastaan pessimistisemmin kuin muiden alueiden talouden heikkeneminen (Suomen Keskuskauppakamari 2009.)

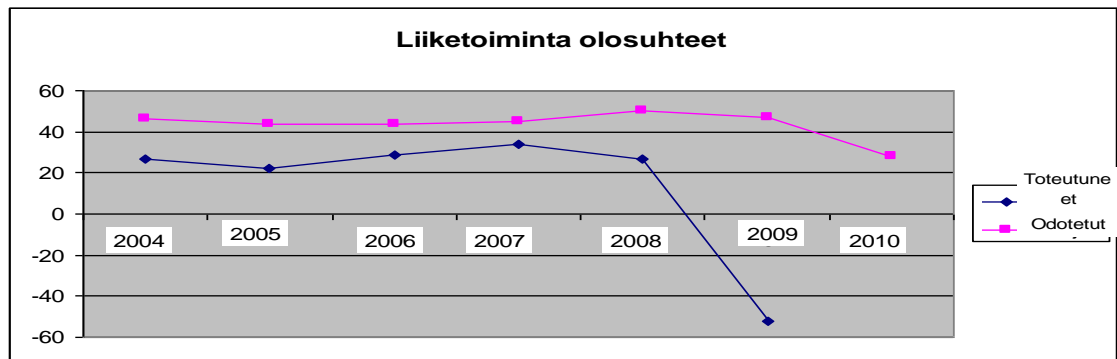

Kuvio 39 Venäjän tase % Bkt:stä (Suomen Pankki 2009) Vuoden 2009 arvio on ennuste marraskuulta)

Vuonna 2009 Suomen Keskuskauppakamari haastatteli 1204 Luoteis- Venäjällä toimivien yritysten johtoportaan kuuluva jäsentä, joilta kysyttiin mielipidettä Venäjän vuoden 2009 taloustilanteesta ja hänen käsitystään Presidentti Medvedjevin toimenpiteiden vaikutuksesta Venäjän taloustilanteeseen (Suomen Keskuskauppakamari 2009.)

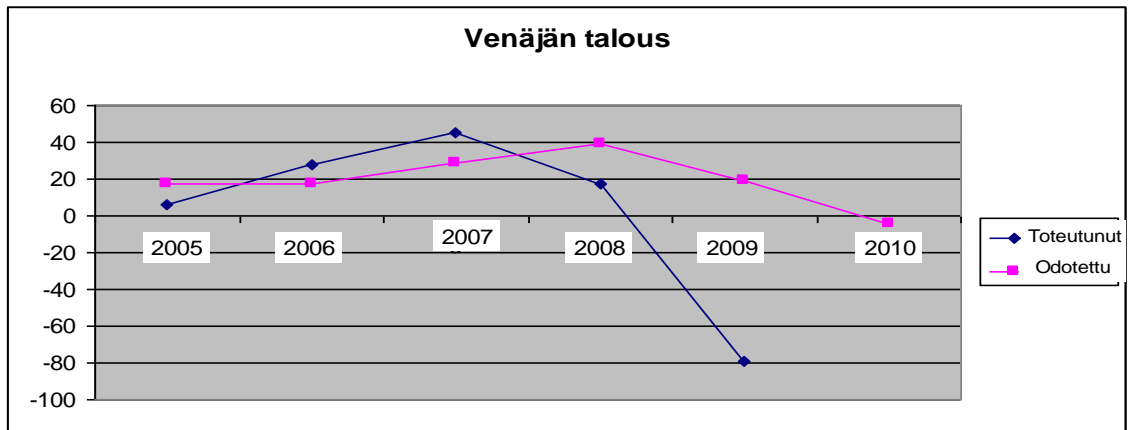
Kuten kuviosta 40 voidaan havaita, Luoteis- Venäläisten yritysten johtajat pitivät Luoteis - Venäjän vuoden 2009 taloustilannetta huonompana kuin olivat sen kuvitelleet. Vuoden 2008 jälkeen lukema liiketoiminta olosuhteita koskevista mielipiteistä kääntyi negatiiviseksi, mikä tarkoittaa sitä, että suurin osa kyselyyn vastanneista luoteis- Venäläisten yritysten johtajista ajattelee liiketoiminta olosuhteiden Luoteis - Venäjällä vuonna 2009 olevan huonommat kuin he olivat ennakoineet. Tämä lukema on vuonna 2009 jopa -52, mikä merkitsee suurta määrää negatiivisia käsityksiä Luoteis- Venäjän taloudesta. Ennen vuotta 2009 mielipiteet olleet hyvin positiivisia eikä näin suurta negatiivisuutta Luoteis - Ve-

näjän liiketoimintaolosuhteita kohtaan ole vuosien 1999 – 2009 välillä esiintynyt.
(Suomen Keskuskauppakamari 2009.)

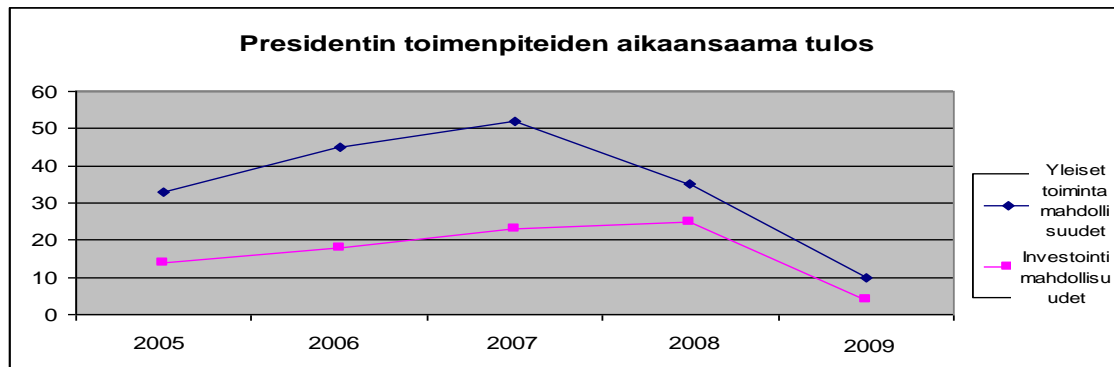
Kuvio 40 Suomen Keskuskauppakamarin Luoteis- Venäjän business barometriin vastanneiden yritysten johtoportaan jäsenten mielipide Venäjän vuoden 2009 taloustilanteesta kuvattuna lukemin. (Suomen Keskuskauppakamari 2009)

Kuten voidaan kuviosta 41 havaita, suhtautuvat Suomen Keskuskauppakamarin haastattelemat yritysten johtajat vielä negatiivisemmin vuoden 2009 Luoteis - Venäjän taloustilanteeseen. Luoteis – Venäjän taloustilannetta kuvaavan taseen lukema vuonna 2009 on -79, mikä merkitsee suurta negatiivista mielipiteiden määrää. Jo vuonna 2008 on mielipiteitä kuvaava tase nollassa, mikä merkitsee, että esiintyy yhtä paljon Luoteis - Venäjän taloutta koskevia negatiivisia että positiivisia mielipiteitä. Taloutta koskevissa mielipiteissä voidaan havaita suurempaa keskihajontaa kuin liiketoimintaolosuhteissa, mutta ennen vuotta 2005 ei näin suurta negatiivisuutta Luoteis - Venäjän taloutta kohtaan ole esiintynyt (Suomen Keskuskauppakamari 2009.)

Kuvio 41 tase Suomen Keskuskauppakamarin haastatteleminen yritysten johtajien mielipiteestä, Luoteis- Venäjän taloudellista tilannetta koskien. (Suomen Keskuskauppakamari 2009)

Kuvio 42 kuvaa Suomen Keskuskauppakamarin haastatteleminen Luoteis- Venäjällä sijaitsevien yritysten johtajien mielipidettä presidentti Medvedjevin taloustoimenpiteiden vaikutuksesta yleisiin toimintamahdollisuuksiin Luoteis-Venäjän liike- elämässä sekä investointiin Luoteis–Venäjälle. Luoteis- Venäjän johtajien mielipidettä kuvaava taseen investointimahdollisuuskäyrän lukema vuonna 2009 on lähellä nollaa eli on 4, mikä merkitsee sitä, että kuvion 42 mukaan Luoteis-Venäjällä sijaitsevien yritysten johtajien mielestä Presidentti Medvedjevin taloudellisilla toimenpiteillä on ollut vähän merkitystä investointimahdollisuuksia koskevaan taloudelliseen tilanteeseen Luoteis–Venäjällä. Kuitenkin taseen yleisiä toimintamahdollisuuksia koskevan käyrän lukema on 10, mikä merkitsee sitä, että yleiseen taloustilanteeseen Presidentti Medvedjevin taloudellisilla toimenpiteillä on haastateltujen Luoteis–Venäjän yritysten johtajien mielestä ollut enemmän vaikutusta (Suomen Keskuskauppakamari 2009.)

Kuvio 42 Tase Suomen Keskuskauppakamarin haastattelemien Luoteis- Venäläisten yritysten johtajien mielipiteestä taloustoimenpiteiden vaikutuksesta yleisiin liiketoimintamahdollisuuksiin ja investointimahdollisuuksiin (Suomen Keskuskauppakamari 2009)

Korkeahko inflaation ja valtion valuutan yliarvostamisen aiheuttamana muiden kuin energiasektorin kilpailukyky laskee, jolloin viennistä Venäjälle tulee yhä kannattavampaa ulkomaisten yritysten näkökulmasta. On mahdollista, että nyt kun taantuma- ajan aiheuttamana inflaatio laskee ja valtion valuutan yliarvostaminen vähentyy, Venäjän viennin kannattavuus laskee.

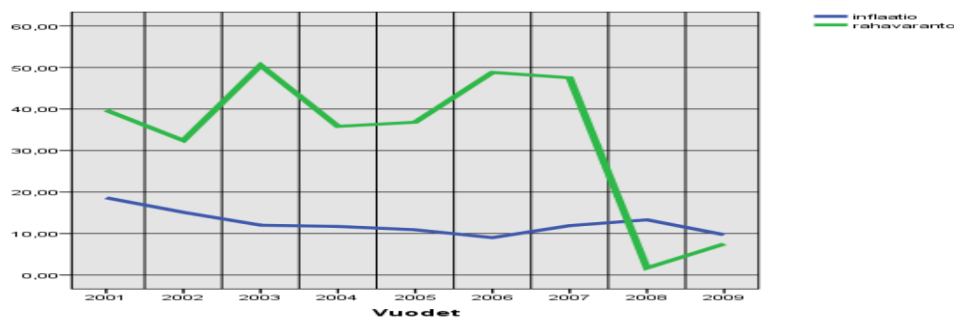
Valuuttavaranto kuvaa rahamäärää taloudessa. Valuuttavaranto ja inflaatio ovat läheisesti riippuvaisia toisistaan (Karppinen 2004.) Öljyn hinnan noustessa ja viennin arvon kasvaessa, rahavirrat Venäjälle kasvavat ja inflaatio kasvaa. Nyt öljyn hinnannousun taittuessa vientitulojen kasvu on taittunut, vaihtotaseen ylijäämä vähentynyt ja inflaatio vähentynyt.

Inflaation kasvu on vähentynyt vuoden 2007 taantuma - aikana, kuitenkin inflaation vaihtelu koko Venäjällä on ollut taantuma - aikana tasaista verrattuna kierrossa olevan rahojen määrään, joka on laskenut jyrkästi, minkä voi havaita kuvioista 43. Inflaatio on myös pysynyt alle 20 %:n, mikä on investointeja ajatellen hyvin, sillä inflaation ylittäessä 20 % tapahtuu pääomapakoa eikä tällöin voida kuvitella laajempien investointiprojektien toteuttamista. Mikäli Inflaatio pysyy 15 - 20 %:ssa, investoinneille suotuisa ilmapiiri säilyy (Tiusanen 2001.)

Kuvio 43 esittää inflaatiokäyrää sekä valuuttavarantoa. Kierrossa olevien rahojen määrä eli valuuttavaranto on laskenut vuonna 2008 jyrkästi sekä inflaatio-

käyrä lähestyy deflaatiota. Tämä on Venäjän Keskuspankin onnistuneen investointipolitiikan ansiota sekä myös taantuma - ajan vaikutus. (Tiusanen 2001) Rahavarannossa heijastuu tällöin myös sekä ulkomaisten investointien että oman maan investointien vähentyminen (Suomen Pankki 2009b.) Kuitenkin jos tulevaisuudessa taantuma - ajasta ei toivuta nopeasti ja inflaatio on alhainen pitkään, voidaan deflaation myös katsoa aiheuttavan deflaatiokierteen riskin. Tämä tarkoittaa sitä, että deflaatio aiheuttaa kulutuksen laskua ja investointien laskua johtaen edelleen tuotannon laskuun ja työttömyyden nousuun.

Rahavarannon laskusta mahdollisesti tulevaisuudessa johtuva deflaatio tulee laskemaan korkoja vaikuttaen negatiivisesti kulutukseen, investointeihin ja lainanottoon. Venäjän inflaatio oli 8,8 % vuonna 2009. Toisaalta kun öljyn hinta tulevaisuudessa nousee, inflaatio kiihtyy ja vuoden 2009 lukemia tarkastellessa voidaan havaita, että Venäjällä rahavaranto on alkanut kasvaa, työttömyys on vähentynyt sekä tuotanto on noussut (Riippa 2009.)

Kuvio 43 Inflaatio ja rahavaranto Venäjällä (Suomen Pankki 2009)

Kaikkien edellä mainittujen asioiden lisäksi myös Venäjän läheinen sijainnin voidaan myös katsoa lisäävän suomalaisten yritysten investointihalukkuutta Venäjälle. Tämä koskee erityisesti suomalaisia yrityksiä (Hinkkanen & Kymäläinen 2008.)

Venäjällä ovat korot kasvaneet jyrkästi. Aleksander Borodavkin kommentoi vuoden 2009 alussa Venäjän Aika- lehdessä korkojen Venäjällä olevan jo lähes 30 %. Yli 30 %:n korko on hänen mukaansa jo ylivoimainen kenelle tahansa

asuntovelalliselle. Tämä on vähentänyt viime vuosien rakennusteollisuuden tuotannon nopeaa kasvua (Borodavkin 2009,3.)

Suomalais- Venäläisen kauppakamarin toimitusjohtaja Marja Tiri kuvaili vuonna 2009 Venäjän Aika - lehdessä taantuma - aikana ruplan arvon laskeneen euroon nähden, henkilöstökuluiden vähentyneen ja ostojen pienentyneen. Hänen mielestä myös liiketoimet Venäjälle vievät aikaa ja resursseja ja yritysten kokonaiskustannukset lähenevät Suomen tasoa (Granholm 2009c, 11.)

Timo Laukkasen kommentoi vuonna 2009 Venäjän Aika - lehdessä venäläisten ostovoiman heikentyneen taloustaantumasta. Hänen mukaansa Venäjälle on syntynyt likviditeettikriisi, sillä korkeat yli 20 %:n korot, inflaatio ja ruplan devalvoituminen viime kesästä eivät houkuttele investointeja ja heikentävät palkansaajien kulutusmahdollisuuksia. Laukkasen mielestä myös työttömyyden kasvu Venäjällä heikentää ostovoimaa. Laukkasen mielestä Venäjän marraskuun 2008 antikriisiohjelma kyseenalaistaa Venäjän neuvottelut WTO:hon liittymisestä. Hän kritisoi Venäjän antikriisiohjelmaa ja puoltaa toisenlaista lähestymistapaa taloustaantumasta torjumisessa. Hänen mielestään tässä tilanteessa protektionismi ei ole paras lähestymistapa taloustaantumasta torjunnassa Venäjällä vaan WTO - jäsenyys ja Venäjän ja EU:n välinen vapaakauppasopimus. Tämä toisi Venäjälle Laukkasen mielestä lisää ennustettavuutta ja selkeyttä liiketoimintaan, mikä houkuttelisi investointeja (Granholm 2009d, 10.)

Suomen Pankin tutkimuspäällikkö Pekka Sutela kommentoi Venäjän Aika- lehdessä Venäjältä puuttuvan nykyaikaista teollisuutta ja tehokkuutta. Hänen mielestään investointeja ja kauppaa kuuluisi koskea samat säännöt, jotta kilpailukykyisyys säilyisi Venäjällä (Granholm 2009b, 54.)

Tauno Tiusanen kommentoi myös vuonna 2009 Venäjän aika- lehdessä Venäjän liittymistä WTO:hon, mistä on neuvoteltu jo pitkään. Hänen mielestään Venäjän nykyjohto tuskin haluaa WTO:n jäseneksi, koska se merkitsisi luopumista tulleista sekä investointisuojanlain käyttöönottoa. Hänen mukaansa Venäjällä on riskit isot, mutta silti on muistettava, että Venäjä on luonnonvaroiltaan maailman rikkain maa (Pervilä 2009b, 6.)

Talousennusteiden mukaan BRIC - maat (Yhdysvallat, Kiina, Intia, Brasilia, Venäjä) tulevat olemaan maita, joissa suorien investointien luvut elpyvät, ja joista myönteinen talouskasvu tulee leviämään muihin maihin. Vakailta markkinoilla toimivat taloudet, jotka ovat vähemmän herkkä taloussuhdanteiden vaihteluille, tulevat olemaan kärjessä vauhdittamassa myönteistä kehitystä. (United Nations Conference on Trade and Development 2009.)

5.3.3 Rahoitusmarkkinat Venäjällä

Venäjän osakemarkkinat ovat vuosien 2005 - 2008 tuntuvasta kasvustaan huolimatta vielä kehitysvaiheessa lyhyehkön historiansa takia. Pääomamarkkinoiden rakenne ja niiden toimintaa säätelevä lainsäädäntö muuttuu jatkuvasti. Lisäksi vuonna 2008 finanssikriisin saavutettua Venäjän rahoitusmarkkinat, tilanne muuttui rajusti ja kriisin vaikutuksia pitkällä aikavälillä on vaikea arvioida (Heininen & Kinnunen 2009.)

Vuonna 2007 Venäjän polttoaine ja energiateollisuuden yhteenlaskettu osuus Venäjän osakemarkkinoista oli noin 63 %. Kuitenkin rahoitussektorin, telekommunikaation, kemian ja rakennusteollisuuden osuudet ovat olleet kasvussa. Tätä voidaan pitää ulkomaisen sijoittajan näkökulmasta lupaavana, mutta monialaisuuteen on vielä matkaa (Heininen & Kinnunen 2009.)

Venäjä tarvitsee investointeja infrastruktuurinsa ja teollisuuden uusimiseen. Lisäksi tarvitaan myös käyttöpääomaa, jotta tulevaisuuden eläkemaksut olisivat turvattuja. Näihin tarkoituksiin on tarkoituksenmukaisempaa kehittää paikallisia markkinoita, kuin käyttää ulkomaista pääomaa (Heininen & Kinnunen 2009.)

Venäjän arvopaperimarkkinoiden keskeisimmät puitteet, joihin tarvittaisiin muutosta, ovat valtakunnallisen arvopaperisäilytyksen puuttuminen sekä rekisterinpitäjien korkea määrä. Venäjällä on tällä hetkellä 70 rekisterinpitäjää. Tämä vaikeuttaa olennaisesti ulkomaisten investoijien toimintaa Venäjällä, sillä kaupankäynti ja varojen siirtäminen on hidasta Länsimaisiin markkinoihin verrattuna.

Myös kauppojen selvitys edellyttää monia työtunteja, mikä lisää kaupankäyntikustannuksia, luo tehottomuutta ja huonontaa rahoitusmarkkinoiden likviditeettiä. Nämä puitteet nostavat myös toimijoiden selvitysriskiä. On myös olemassa muutamia lainsäädännöllisiä aukkoja, jotka tarvitsisivat muutosta ja joiden puolesta on tehty lakialoite, kuten sisäpiiritiedon käyttöä koskeva lakiesitys, joka otettiin kesällä 2008 käsittelyyn, mutta joka on tällä hetkellä ``jäädytetty``. Tällä lakiesityksellä pyrittiin korottamaan sisäpiiritiedon käytöstä aiheutuvia hallinnollisia sakkoja (Heininen & Kinnunen 2009.)

Pankkien lisäksi osakemarkkinat ovat olennainen osa yritysten markkinaehtoisesta rahoituksen lähde. Länsimaissa yritykset pystyvät hankkimaan toiminnalleen lisärahoitusta pörssirahoituksen kautta. Tällöin yritys vastaanottaa oman pääoman ehtoista rahoitusta listautumisannissa ja yrityksen osakkeista käydään kauppaa (Heininen & Kinnunen 2009.)

Alkuaikoina yrityksiä motivoivat ulkomaisissa pörseissä listautumisen myötä saavutettu status, kuitenkin vuonna 2008 olosuhteet muuttuivat ja listautumisen romanti käytännössä nollaan. Venäläisille listautumisille on ollut ominaista niiden listautuminen ulkomaisiin pörssiin. Ulkomaisten pörssien käyttöä puoltavat kansainvälisten sijoittajien kiinnostus, tehokkaammat markkinat ja lainsäädännölliset tekijät. Seurauksena siitä, Venäjä on menettänyt kymmeniä miljoonia dollareita, federatiivinen laitos asetti vuonna 2006 lisärajoitteita osakeantaneille. Venäläiset yhtiöt eivät saa enää laskea liikkeelle omistustodistuksina ulkomaille yli 35 % yrityksen osakkeiden kokonaismäärästä. Tämä kokonaismäärärajoitus oli aiemmin 40 %. Venäjällä on myös vähän kokemusta mahdollisuudesta omistajana valvoa yrityksen hallitusta ja vaikuttaa pääjohtajien toimintaan (Heininen & Kinnunen 2009.)

5.4 Poliittiset tekijät Venäjällä

Venäjän politiikkaa on usein moitittu siitä, että se ei suosi ulkomaisia investoijia. Kriisien aikana protektionismi lisääntyy. Venäjällä toimittaessa ongelmina ovat yleensä nopeat muutokset ja taannehtiva voimaantulo lainsäädännössä. Venäjällä täytyy myös harkita henkilöiden nimittämistä toimeen tarkasti sillä toimin-

tamallien ja johtamistyylien on toimittava. Venäjällä ajatusmallit ovat erilaisia ja samoin kulttuurierot (Granholm 2009a, 12) Liitteessä 2 kuviossa 1 voidaan havaita tarkemmin eri liiketoimintariskityypit ja riskien hajaantuminen Venäjällä.

Venäjän valtio on taloustaantuma- ja sitä edeltävänä aikana käynnistänyt useita protektionistisia keinoja, joilla Venäjän Valtio saisi lisää tuloja ulkomaankaupasta kuten Venäjän uusi vuonna 2007 voimaan tullut metsälainsäädäntö nro 200-FZ sekä vuoden 2007 puutullit.

Kuitenkin Venäjän Valtio on myös toimeenpannut lakeja ja asetuksia, jotka suosivat ulkomaankauppaa taantuma - aikana. Venäjän kriisinvastainen ohjelma julkaistiin 26.3.2009. Siinä kevennettiin yritysten voittovero 20 %:iin. Vuoden 2009 jälkeen metsäalan investointiprojektit saavat taloudellista tukea aloitettujen rakennusprojektien loppuunsaattamiseksi, lainanmaksua lykkäämällä tuetaan lopussa olevia projekteja ja lainankorkojen maksua tuetaan 325 miljoonalla ruplalla (Idän metsätieto 2009.)

Puutulleja korotettiin neljästä eurosta kymmeneen euroon kuutiolta heinäkuussa 2007 ja huhtikuun alussa 2008 viiteentoista euroon. Kaikista kovin korotus oli tulossa voimaan tammikuun alusta 2009, jolloin korotus olisi ollut reilusti kolminkertainen ja tullimaksu olisi noussut 50 euroon kuutiolta (Idän metsätieto 2009.)

5.4.1 Metsälainsäädäntö Venäjällä

Laki Venäjän federaation metsälain nro 200 – FZ toimeenpanemisesta eli Federaation laki nro 201- F3 hyväksyttiin 4. joulukuuta 2006 (Idän metsätieto 2005.) Tämä laki astui voimaan 1. tammikuuta 2007. Tämä laki rajasi metsänvuokrausajan 10. vuoteen, antoi vuokraajalle oikeuden suorittaa metsänhoitotoimenpiteitä vuokrausalueellaan sekä asetti edelleenvuokrauskiellon ja pantauskiellon vuokratulle tontille (Pulkinen 2006.) Vuonna 2008 tuli tähän lakiin myös muutoksia. Venäjä täydensi tätä lakia laittomia puuhakkuita koskevalla lailla (Idän metsätieto 2008.)

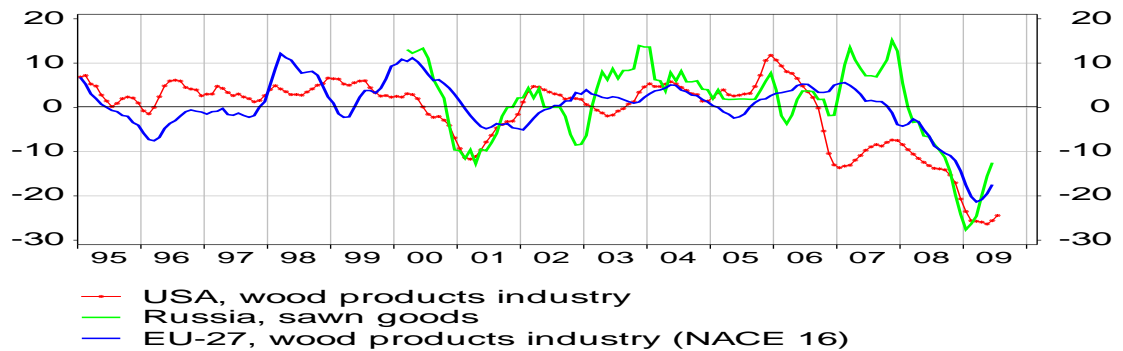
Uutta metsälakia on kritisoitu, koska se mahdollistaa minkä tahansa vuokra-alueen huutokauppaamisen, jolloin on vaarana parhaiden metsäalueiden siirtyminen metsänkäytön ulkopuolelle (Idän metsätieto 2006a.)

5.4.2 Venäjän asettamat puutullit vuosina 2005- 2009

Vuonna 2005 Suomen teollisuus toi neljäsosa tarvittavasta puusta ulkomailta. Venäjältä tuotava osuus tästä oli 4/5. Kuitenkin tähän tuli muutos, kun 24.3.2006 annettiin asetus jalostamattomia puutavaralajeja koskevaan lainsäädäntöön. Tämän asetuksen mukaan vahvistettiin raakapuun vienti- että tuontitullit. Asetus astui voimaan 2 kk päästä (Idän metsätieto 2006a.)

Puutullien tarkoitus on edesauttaa venäläiset puuteollisuuden kehitystä. Tullijupakka sai alkunsa siitä, että venäläiset pelkäsivät puuvarojensa päätyvän rakennusbuumia kokevaan Kiinaan. Tämän vuoksi WTO:hon pyrkivän Venäjän, oli kohdeltava kaikkia kauppakumppaneitaan yhdenvertaisesti vientitulleja korottaessaan. Venäjä haluaa kolmin- tai viisinkertaistaa metsäteollisuuden investoinnit Venäjälle, mutta investoijat eivät ole lähteneet liikkeelle riittävän nopeasti. Puutullien päätavoite oli kannustaa puunjalostusta Venäjällä jalostamattoman puun viennin vähentämisen kautta (Idän metsätieto 2009.) Kuten kuvioista 44 voidaan havaita, on puuteollisuus Venäjällä kärsinyt negatiivisesta kehityksestä vuoden 2007 lopusta alkaen, kuten myös USA, mutta kääntynyt jyrkkään nousuun vuoden 2009 puolella (Finnish Forest Industries Federaation 2010.)

Venäjän puutuotannon noususuhdanne vuonna 2009 johtuu Venäjän hallituksen tukitoimista. Euroopan puutuotanto ei ole kärsinyt yhtä pahasti vuonna 2007 ilmenneestä taantuma - ajasta kuin USA ja Venäjä (Finnish Forest Industries Federaation 2010.)

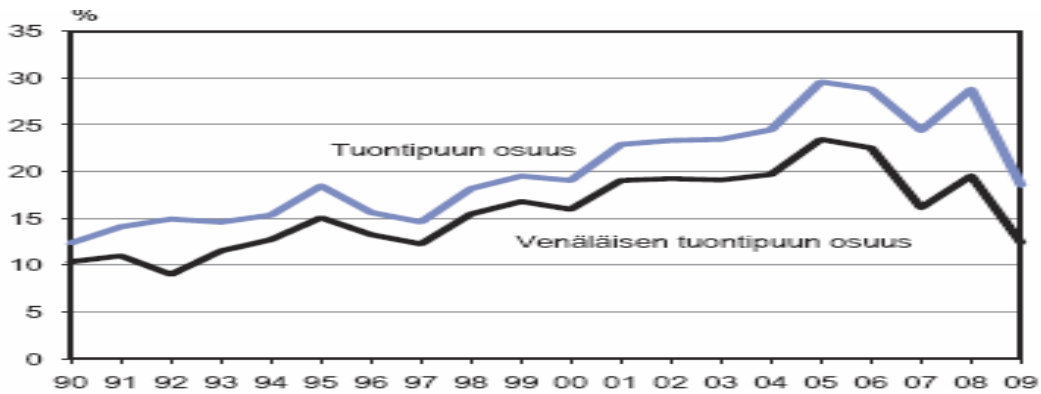

Kuvio 44 Puutuotanto USA: ssa, Venäjällä ja Suomessa vuodesta 1995- 2009
(Finnish Forest Industries Federaation 2010)

Vuoden 2006 kesäkuun alussa korotettiin havupuun vientitullia kahdesta ja puolesta eurosta neljään euroon. Tämä tarkoitti vuoden 2005 tuontimäärien mukaan 15 - 20 euroa lisää maksettavaa puuta tuovalle teollisuudelle. Tästä seurasi puun tuonnin hankaloitumista merkittäväällä tavalla johtaen siihen, että vain 60 - 70 % tuotavasta puusta pääsi rajan yli. Pitkittyessään tällä kiistalla arvioitiin olevan kauaskantoisia seuraamuksia. Puukiistaa pahensi, se että vuoden 2006 alkuvuotena Suomalaiset metsänomistajat olivat haluttomia myymään puuta kotimaassa (Finnish Forest Industries Federaation 2010.)

Kuitenkaan tullimääräyksien ei arvella tulevan kohteilemaan ankarimmin Suomalaista teollisuutta vaan Venäläisiä vientiyhtiöitä, joille arveltiin tullimääräysten olevan kuolinisku. Uudet puutullit astuivat voimaan vuonna 2007, jolloin korotus oli neljästä eurosta kymmeneen euroon kuutiolta, kun taas puutulleja korotettiin huhtikuun alussa 2008 viiteentoista euroon. Korkeimman korotuksen oli määrä tulla voimaan tammikuun alusta 2009, jolloin korotus oli reilusti kolminkertainen ja tullimaksu nousi 50 euroon kuutiolta (Idän metsätieto 2009.)

Vuonna 2009 vientitullien vaikutus näkyi koivukuidun tuonnin romahtamisena. Huolimatta puutulleista Venäläisen puun osuus tuonnissa kasvoi vuonna 2009, mutta puuntuonti kokonaisuudessa väheni alle puoleen vuodesta 2008, kuten voidaan kuviosta 45 havaita. Venäläisen puun osuus oli 2/3 vuonna 2009 Suomeen tuodusta puusta (Peltola 2010.)

Kuvio 45 Tuontipuun osuus suomalaisen metsäteollisuuden koko puunhankinnasta vuosina 1990 - 2009 (Peltola 2010)

Huolimatta taantuma - ajasta Venäjä päätti säilyttää puutullit entisellään vuonna 2010 ja Venäjän hallitus aikoo korottaa puutulleja vuonna 2011. Asetuksen 1070 mukaan korotus vuoden 2011 puutulleihin olisi esimerkiksi haapa, poppeli ja eukalyptuspuun tapauksessa viisinkertainen. Kuitenkin pyöröpuun tullien poistamista harkitaan taloustaantumien takia (Idän metsätieto 2010.)

5.5 Alueelliset tekijät Luoteis-Venäjällä

Vuosina 2005 – 2006 Pietarin alueen liiketoiminnalliset riskit erosivat yleisistä liiketoimintariskeistä Venäjällä siten, että Pietarissa liiketoimintarismit olivat eniten poliittisia. Kuitenkin Pietarissa esiintyi vuonna 2005 – 2006 vähemmän liikejohdollisia, sosiaalisia ja taloudellisia riskejä kuin yleisesti Venäjällä (Liite 3: Kuvio 2.)

Vuoden 2009 aikana on tapahtunut pääomapakoa Pietarissa ja Kaliningradissa ruplan devalvaation johdosta sekä Pietarin tehdasteollisuuden tuotteiden kysynnän heikkenemisen johdosta. Taloustaantumien aiheuttamat laskut nostivat tuntiraaka - aineiden kustannuksia, mikä ei ole suotuisaa tulevaisuuden investointeja ajatellen. Pietarissa myös yritysten vähentyneet voittoverot vaikuttivat negatiivisesti Pietarin aluebudjettiin (CEMAT 2009.)

Novgorodin ja Pietarin yhteiset infrastruktuurin laajennusprojektit kuten valtatieparannusprojekti sekä Nordic Pipeline lievensivät näiden alueiden taantuma -

ajan vaikutuksia. Kuitenkin julkisen sektorin investointimenot laskivat yleisesti Novgorodin ja Pietarin alueella (CEMAT 2009.)

Kaliningradissa komponenttiteollisuuden ongelmat ja ruplan devalvaatio ovat aiheuttaneet negatiivista kehitystä vuonna 2009. Novgorodin päähyödykkeiden vanerin ja pyöröpuun hinnan laskut aiheuttivat Luoteis - Venäjän talousalueella jyrkimmän laskun teollisuustuotannossa (CEMAT 2009.)

Leningradin alueella laivojen ja merialusten hankintaprojektit lievensivät taantuma- ajan vaikutuksia kasvattaen investointeja. Kuitenkin investoinnit sellu ja paperituotantoon laskivat (CEMAT 2009.)

Pihkovan alueella taantuma heijastui tehdasteollisuuden tuotantoon, jonka osuus on 83 % Pihkovan alueen teollisuudesta. Kaivosteollisuus kasvoi vuonna 2009, mutta kasvu oli vähäistä ottaen huomioon kaivosteollisuuden osuuden Pihkovan alueen kokonaisteollisuuden tuotannosta, joka on 1,2 % (Sirkjärvi 2009.)

Vuoden 2009 heinäkuussa perustettiin rahasto pienyrittäjyyden kehittämiseksi Pihkovan alueella. Rahasto sai 15 miljoonaa ruplaa aluebudjetista ja 50 miljoonaa ruplaa federaation budjetista vuonna 2009. Myös kesäkuussa 2009 Pihkovan aluehallinto neuvotteli itävaltalaisen TANN-PAPIER GmbH:n kanssa tupakatehtaan perustamisesta alueelle (Sirkjärvi 2009.)

5.6 Suomalaisten yritysten Venäjälle kohdistuvien investointien kehitys vuosina 2005- 2009

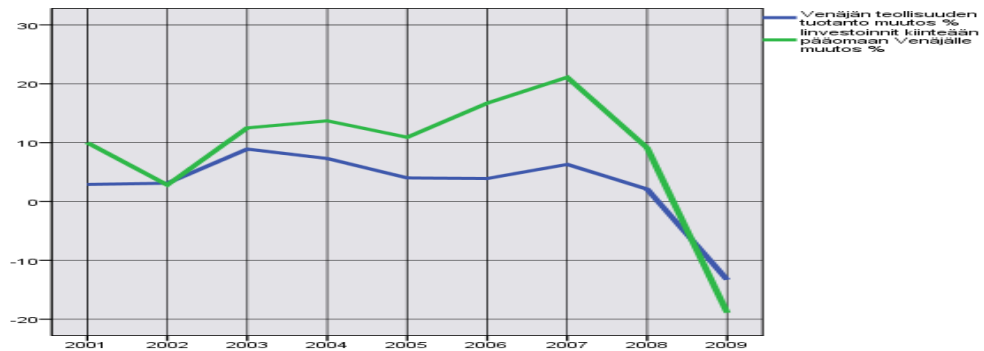
Kestävä taloudellinen kasvu edellyttää tarpeeksi isoja investointeja. Jo vuonna 2004, jolloin investoinnit Venäjälle olivat lähes korkeimmalla tasollaan, investoinnit olivat liian alhaiset. Vuonna 2005 investoinnit kiinteään pääomaan olivat noin 16 %. Huolimatta siitä, että investoinnit kasvoivat 10 % ja kokonaistuotanto 6,6 % keskimäärin vuodessa vuoteen 2005 asti, niiden kasvu on ollut alle Neu-

vostoliiton huippuvuosien. Niiden tason pitäisi olla yli 20 % Venäjän BKT:een verrattuna. (Filippov, ym. 2005)

Kuten kuviosta 46 voi havaita, vuonna 2008 investointien kasvu on kääntynyt laskuun, samoin myös tuotantoaste. Jos tuotantorakenne on vahva, tuotanto kasvaa ja elintaso on korkea, alue vetää sijoituksia puoleensa. Ennen vuotta 2008 investointien vähydestä huolimatta ne ovat suuntautuneet markkinoiden tarpeen mukaan, mikä on havaittu korkeina tuottoasteina. (Filippov, ym. 2005)

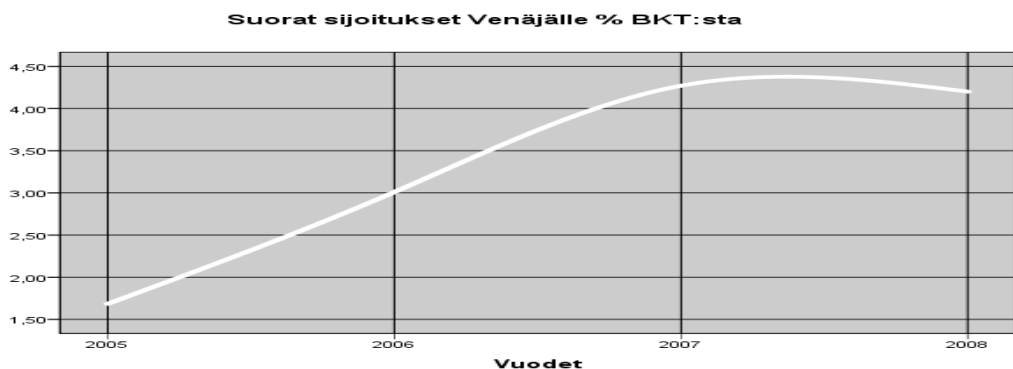
Kiinteiden investointien kääntyminen laskuun merkitsee Venäjälle maan infrastruktuurin ja teollisuuden modernisoinnin rajua hidastumista. Kriisiä edeltänyt vahva talouskasvu ei poistanut erityisesti tehdasteollisuuteen kohdistuvaa investointitarvetta. Huolimatta siitä, että kansantalous Venäjällä kuusinkertaistui vuoden 1999 jälkeen, kasvu saavutettiin ilman uusinvestointeja eli hyödyntämällä 1990 luvulla seissyttä tuotantokapasiteettia ja tehostaen tuotantoa. Venäläisten tuotantolaitosten teknologian taso on noussut hitaasti eikä Venäjällä ole enää vuonna 2009 samanlaista mahdollisuutta ottaa käyttöön vanhaa tuotantokapasiteettia. Tehtaiden käyttöaste on noussut, joten uudet investoinnit olisivat tarpeellisia lisätuotannon kannalta (Filippov, ym. 2005.)

Vuonna 2008 sekä BKT, tuotanto että investoinnit ovat lähteneet jyrkkään laskuun, kuitenkin kuviosta 46 näkyy vain tuotantoprosentin kasvun tilanne syyskuussa, vuoden lopussa tuotantoprosentti nousi 0,2 % eli todellinen suorien investointien ja tuotantoprosentin lasku on 0,2 % vähemmän (Filippov ym.2005.)

Kuvio 46 Venäjän teollisuuden tuotannon muutos prosentteina ja muutos investoinneissa kiinteään pääomaan prosentteina vuosina 2001- 2009 (Suomen Pankki 2009a)

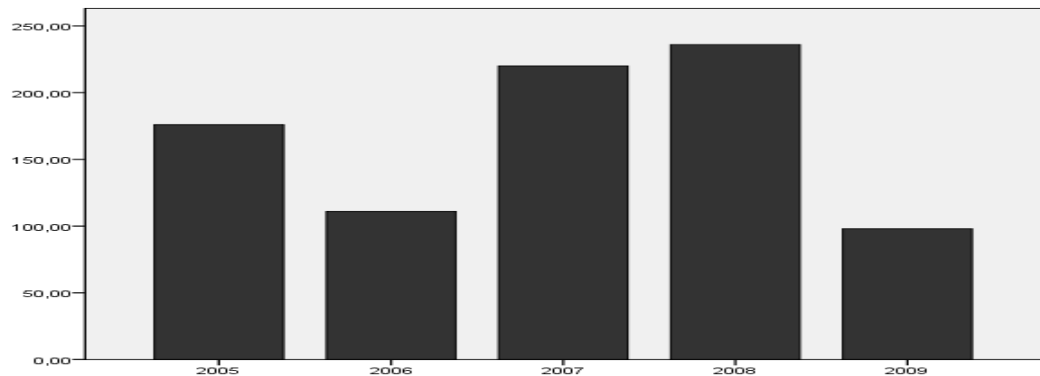
Kuvio 47 kuvaa ulkomaisten suorien investointien Venäjälle kasvua verrattuna Venäjän bruttokansantuotteeseen. Kuvion 47 mukaan ulkomaiset suorat investoinnit ovat kasvaneet jyrkästi vuoteen 2007, jolloin niiden jyrkkä kasvu on pysähtynyt, mutta silti kasvu on jatkunut vakaana. Voidaan siis todeta, että vuoden 2007 taantuma-ajalla ei ole ollut suurta merkitystä suoriin ulkomaisiin investointeihin Venäjälle. Silti kuviossa 47 ei näy vuoden 2009 tilannetta (UNSTAD 2010.)

Kuvio 47 Ulkomaiset suorat investoinnit Venäjälle (UNCTAD 2010)

Suomalaisten yritysten investoinnit Venäjälle ovat laskeneet vuodesta 2008, jolloin investoinnit Venäjälle olivat korkeimmillaan 236 miljardia euroa. Vuonna 2009 investointimenot Venäjälle olivat vain 98 miljoonaa euroa. Tämä on vain

noin 50 % vuoden 2008 investointimenoista Venäjälle, kuten kuviosta 48 voidaan havaita (Elinkeinoelämän Keskusliitto 2010.)

Kuvio 48 Suomen suorat investointimenot Venäjälle vuosina 2005- 2009 milj. euroa. Elinkeinoelämän Keskusliitto 2010)

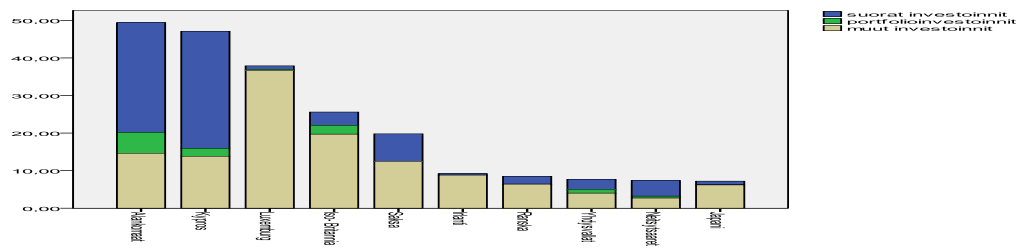
Suomen investointimenot Venäjälle eivät ole olleet näin alhaiset vuoden 2004 jälkeen, jolloin investointimenot Venäjälle olivat vain 49 miljardia euroa. Investointimenot Etelä- ja Keski- Amerikkaan ovat sen sijaan kasvaneet hieman ja investoinnit muihin maihin ovat laskeneet, mutta kuitenkin ovat pysyneet korkeampina vuosiin 2002- 2007 verrattuna (Elinkeinoelämän Keskusliitto 2010.)

5.6.1 Ulkomaiset investoinnit Venäjälle maittain

Vuonna 2009, Venäjän 10 suurinta investoijamaata olivat Alankomaat, Kypros, Luxemburg, Iso-Britannia, Saksa, Irlanti, Ranska, Yhdysvallat, Neitsytsaaret ja Japani. Suomi ei sijoitu Venäjän 10 suurimman investoijamaan joukkoon, huolimatta siitä että Venäjä on Suomelle toiseksi tärkein vientimaa ja tärkein tuontimaa (Venäjän Valtiollinen Tilastopalvelu 2009.)

Kuviossa 49 kuvataan 10 suurimman Venäjän investoijamaan investointirakennetta. Kuten kuviosta 49 voidaan havaita, Alankomaasta ja Kyproksesta tehdään eniten suoria investointeja verrattuna muihin Venäjän kymmeneen suurimpaan investoijamaahan. Näistä kymmenestä suurimmasta investoijamaasta Alankomaista tehdään eniten Portfolio - investointeja ja Luxemburgista tehdään

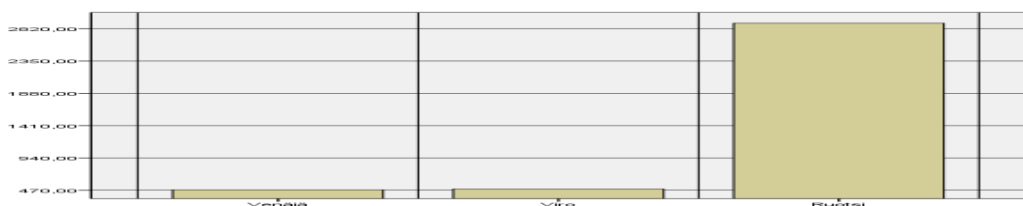
eniten muita investointeja kuten lainoja ja vakauksia Venäjälle (Venäjän Talouskehitys Ministeriö 2009.)

Kuvio 49 Suorat, Portfolio- ja muut investoinnit on eritelty investoijamaiden mukaan. (Venäjän Talouskehitysministeriö 2009)

Bruttoinvestoinnit merkitsevät sitä summaa rahaa, jonka yritys on käyttänyt tilikautena käyttöomaisuuden hankintaan. Kuten kuviosta 50 voidaan havaita, Suomalaisten yritysten vuonna 2007 Ruotsiin kohdistuneet bruttoinvestoinnit ovat erittäin suuret verrattuna Venäjälle ja Viroon tehtyihin investointeihin. Ne olivat bruttoinvestoinneiltaan 2820 miljoonaa euroa / yksikkö. Viroon ja Venäjälle kohdistuneet bruttoinvestoinnit erosivat toisistaan vain noin 10 miljoonaa euroa / yksikkö (Tilastokeskus 2009.)

Kuviosta 50 voidaan havaita, että vuonna 2007 Ruotsissa on investoitu eniten pitkävaikutteisten tuotantotekijöiden hankintoihin. Näin ollen Ruotsiin investoimalla on ollut varminta saavuttaa tuottavuutta. Venäjälle investoinnilla ja Viroon investoinneilla on ollut keskimäärin saman verran varmuutta saavuttaa tuottavuutta. Tämä johtuu muun muassa lopullisista kokonaisinvestointien kustannuksista, jotka Venäjällä muodostuvat Venäjän erilaisten lupamenettelyjen vuoksi noin 1,2 - 1,3 -kertaisiksi verrattuna muihin maihin (Kotonen 2008.)

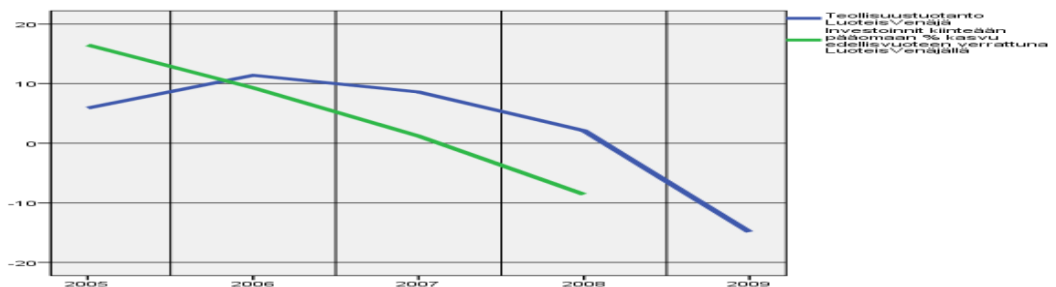

Kuvio 50 Bruttoinvestoinnit maittain yksikkö miljoona euroa (Tilastokeskus 2009)

Suomalaisilla yrityksillä oli vuonna 2007 Venäjällä 383 tytäryhtiötä, joiden liikevaihto oli yhteensä 5384 miljoonaa euroa ja bruttoinvestoinnit olivat 478,11 miljoonaa euroa. Tämä on vähän verrattuna suomalaisiin tytäryhtiöihin Ruotsissa, joiden vuoden 2007 liikevaihto oli 44 483 miljoonaa euroa ja joiden bruttoinvestoinnit olivat 2900,66 miljoonaa euroa (Tilastokeskus 2009.)

5.6.2 Investoinnit Venäjän Luoteiselle talousalueelle alueittain

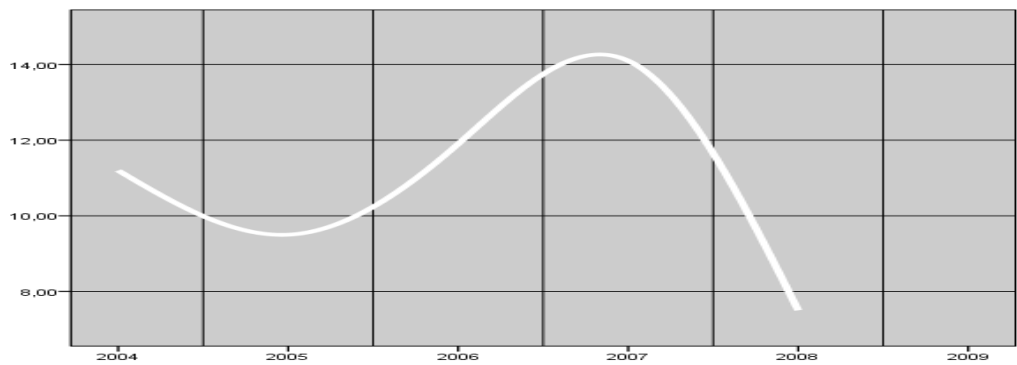
Vuonna 2009 Luoteis- Venäjän teollisuustuotannon kasvu ja investoinnit kiinteään pääomaan ovat kääntyneet jyrkkään laskuun, kuten kuviosta 51 voidaan havaita. Vuodesta 2005 vuoteen 2006 teollisuustuotanto on kasvanut jyrkästi, mutta vuonna 2009 teollisuustuotanto on laskenut jo koko Luoteis-Venäjän alueella 13 %:a. Kiinteään pääoman investoinnit ovat laskeneet jo vuodesta 2005 lähtien, jolloin niiden kasvu oli huipussaan. Kiinteään pääoman investointien kasvun lasku selittää teollisuustuotannon laskun (CEMAT 2009.)

Kuvio 51 Teollisuustuotannon muutos prosentteina ja Investointien kiinteään pääomaan muutos prosentteina edellisvuoteen verrattuna Luoteis-Venäjällä (CEMAT 2009)

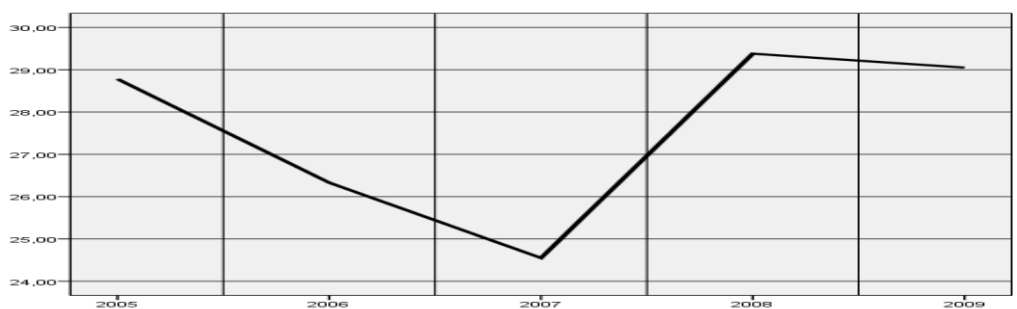
Vuonna 2009 Luoteis - Venäjän vienti (-44,4 %) ja tuonti (-44,2) laskivat dramaattisesti. Vähentynyt vienti johtuu kansainvälisen kysynnän laskusta, Venäjän keskeisimpien vientiartikkeleiden hintojen laskusta, sekä öljyn ja kaasun hintojen laskusta. Tuonnin vähentyminen taas johtuu ruplan devalvaatiosta, joka on korottanut tuontihyödykkeiden suhteellisia hintoja (CEMAT 2009.)

Kuten kuviosta 52 voidaan havaita, inflaation kasvu Luoteis - Venäjällä on pysähtynyt vuonna 2007, jolloin se on lähtenyt jyrkkään laskuun ja vuonna 2008 esiintyy jo deflaatiota. Tämä lasku viittaa viennin ja tuonnin erojen vähenemiseen ja Luoteis-Venäjän kauppataaseen ylijäämään supistumiseen, sillä inflaatio ja valuuttavarojen korreloivat keskenään (CEMAT 2009.)

Kuvio 52 Inflaation kasvuprosentti (CEMAT 2009)

Kuviosta 53 voidaan havaita ruplan vahvistuneen dollariin verrattuna vuodesta 2007 lähtien pysähtyen vuoteen 2008, jolloin rupla oli vahvimmillaan dollariin nähden, mitä se on ollut vuosien 2005 - 2009 välillä. Tämä selittyy osittain, koska taantuma-aika sai alkunsa Yhdysvalloista vuonna 2007, jolloin rupla alkoi vahvistua voimakkaasti dollariin nähden (CEMAT 2009.)

Kuvio 53 Ruplan kasvu verrattuna dollariin (CEMAT 2009)

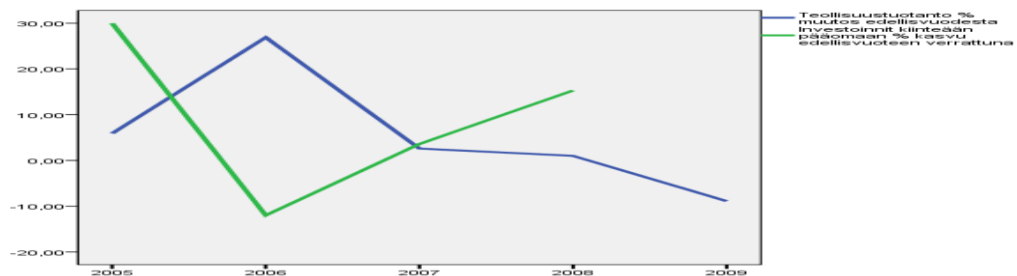
Ruplan kasvu verrattuna dollariin on heikko, mutta tarkastellessa ruplan arvoa euroon verrattuna, voidaan havaita suurempaa devalvaatiota. Vuodesta 2008

on ruplan arvo vahvistunut dollariin verrattuna. Tämä johtuu talous – taantumasta (CEMAT 2009.)

Leningradin alue

Vuosina 2005- 2009 teollisuustuotanto Leningradin alueella on laskenut vuosien 2005- 2006 nousun jälkeen, kuten kuviosta 54 voidaan havaita. Silti Leningradin alueella investoinnit kiinteään pääomaan ovat nousseet jyrkästi vuosien 2005-2006 jyrkän laskun jälkeen. Hidas kasvu oli seurausta ongelmista, joita useilla teollisuudenaloilla Leningradissa koettiin. Vaikeuksia ilmeni kemian, metalli ja puunjalostusteollisuuden aloilla (CEMAT 2009.)

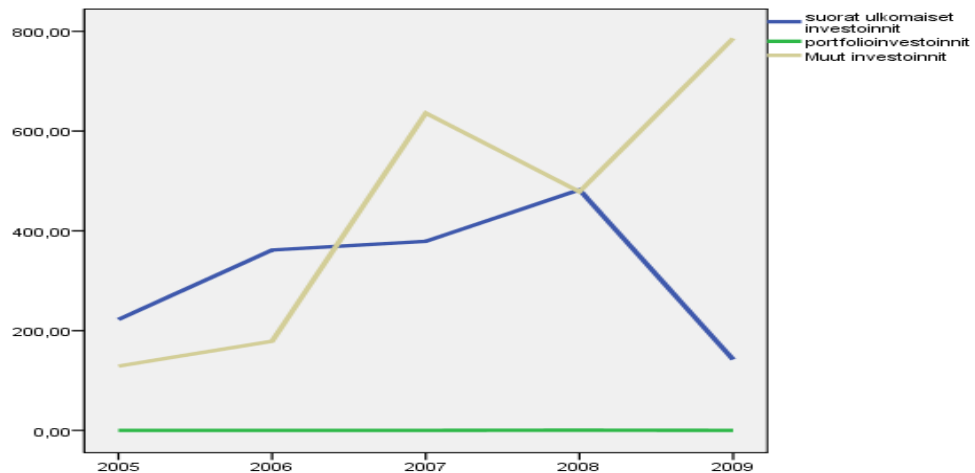
Tuotannon laskusta voisi päätellä, että Leningradin alueella investoinnit eivät suuntaudu tuotannon mukaan eli investoinnit eivät suuntaudu markkinoiden mukaisesti. Leningrad on yksi Suomalaisten yritysten suosikeista investoinnin kohdetta Luoteis- Venäjällä valittaessa (CEMAT 2009.)

Kuvio 54 Teollisuustuotannon muutos prosentteina edellisvuodesta ja investoinnit kiinteään pääomaan kasvu prosentteina edellisvuoteen verrattuna (CEMAT 2009)

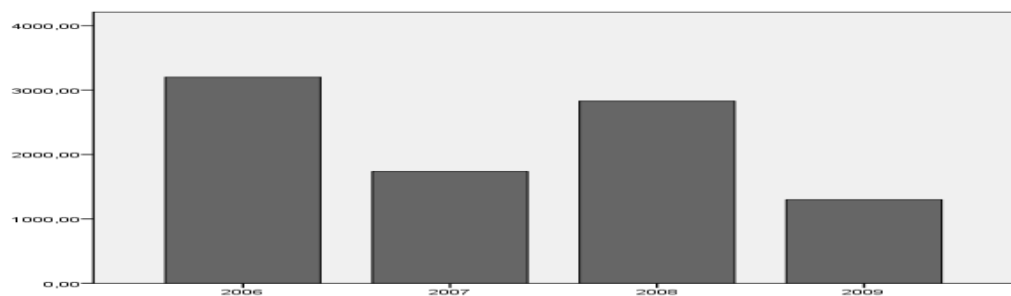
Kuviosta 55 voidaan havaita, että suorat ulkomaiset investoinnit Leningradin alueella ovat laskeneet jyrkästi vuodesta 2008 lähtien, portfolio- investoinnit ovat pysyneet samalla tasolla ja muut investoinnit lähteneet jyrkkään kasvuun. Tästä voidaan päätellä, että vuoden 2007 taantuma-aika on vaikuttanut Leningradin alueella lähinnä vain suoriin ulkomaisiin investointeihin negatiivisesti. Muut investoinnit ovat lisääntyneet investoijien varovaisuuden takia ja myös sen

takia, että vuonna 2007 ne olivat laskeneet jyrkästi ja kääntyneet nousuun vuonna 2008 olosuhteiden kääntyessä CEMAT 2009.)

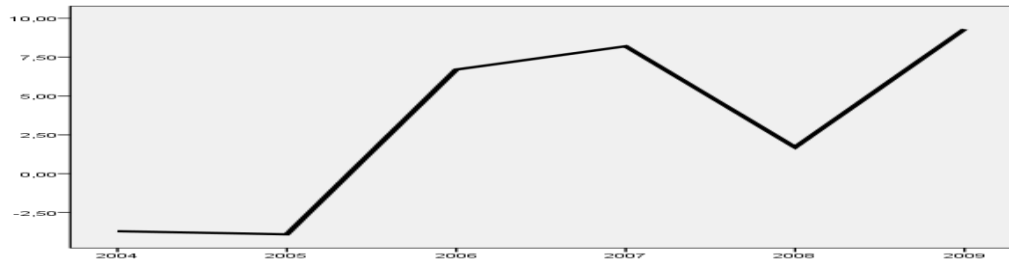
Kuvio 55 Ulkomaiset suorat, Portfolio- ja muut investoinnit (CEMAT 2009)

Kuviosta 56 voidaan havaita, että Leningradin kauppatase on pysynyt kohtuullisella tasolla vuoteen 2009 asti huolimatta taantuma-ajasta. Leningradin alueen kauppataseen vuoden 2009 lukema on matala verrattuna vuosien 2006- 2008 lukuihin, mutta on silti aika hyvä tulos taantuma-ajan kauppataseeksi (CEMAT 2009.)

Kuvio 56 Leningradin alueen kauppatase (CEMAT 2009)

Kuviosta 57 voidaan havaita, että Leningradin alueen budjettijäämä on kasvanut voimakkaasti taantuma- ajasta huolimatta vuosina 2008- 2009. Tämä on merkki siitä, että taantuma – ajasta toipumisesta (CEMAT 2009)

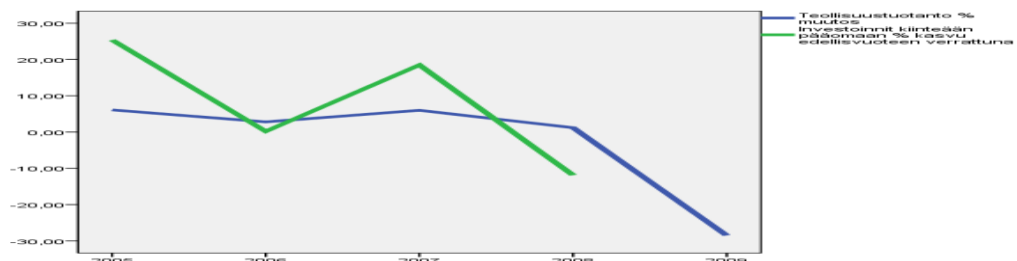

Kuvio 57 Budjettijäämä Leningradin alueella (CEMAT 2009).

Novgorodin alue

Novgorodin alueella teollisuustuotanto on laskenut jyrkästi varsinkin vuonna 2009 samoin kuin myös investoinnit kiinteään pääomaan, kuten kuviosta 58 voidaan havaita. Vaikka monet metalliteollisuuden yritykset kirjasivat kasvua, kemianteollisuus joutui supistamaan tuotantoaan 2,8 % vuonna 2008 vuoteen 2007 verrattuna (CEMAT 2009.)

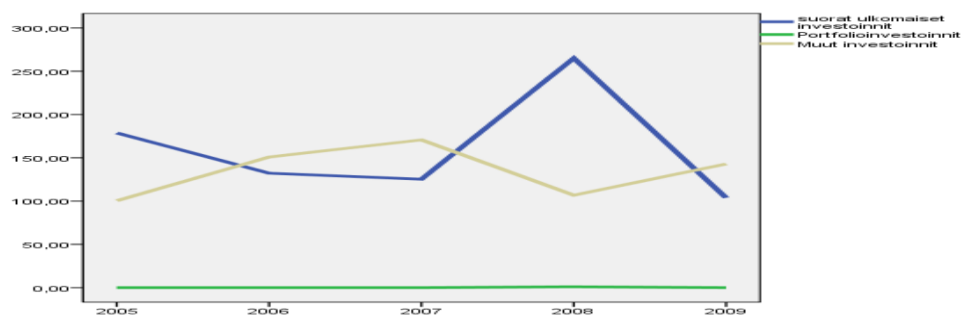
Vuoden 2009 alussa ennustettiin, että Novgorod tulisi selviämään helpoiten kaikista Luoteis - Venäjän alueista vuoden 2007 taloustaantumasta, mutta alueen teollisuustuotanto laski eniten taloustaantuma- aikana verrattuna toisiin Luoteis - Venäjän alueisiin. Lasku johtui kaupungin tehdasteollisuuden päähyödykkeiden, kuten vanerin ja pyöröpuun kysynnän vähenemisestä ja ei-rautametallien ja mineraalilannoitteiden hintojen laskusta, minkä seurauksena yritykset laskivat tuotantoaan (CEMAT 2009.)

Kuvio 58 Teollisuustuotannon muutos prosentteina ja investointien kiinteään pääomaan muutos prosentteina edellisvuoteen verrattuna, Novgorodin alueella (CEMAT 2009)

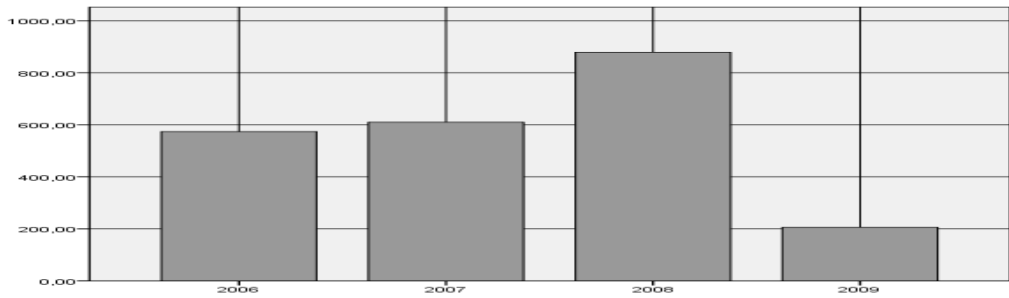
Vuonna 2008 Luoteis - Venäjän johtavia alueita investointien kasvun osalta olivat Novgorodin ja Kaliningradin alueet. Suurin investoija Novgorodin alueelle vuonna 2008 oli Suomi, jonka osuus vastasi noin 35 % ulkomaisista kokonaisuinvestoinneista (CEMAT 2009.)

Vuonna 2009 suorien investointien osuus väheni, mutta kauppaluottojen osuus kasvoi Novgorodin alueella, kuten voi kuviosta 59 havaita. Yleisesti muiden investointien kuten kauppaluottojen osuus kasvoi Luoteis - Venäjän kaikilla alueilla vuoden 2008 lopussa, minkä voidaan sanoa johtuneen taantuma - ajan investointimarkkinoilla tuona aikana vallinneesta epävarmuudesta. Portfolio - investoinneissa ei ole havaittavissa taantuma- ajan aiheuttamaa muutosta kuten suorissa investoinneissa ja muissa investoinneissa (CEMAT 2009.)

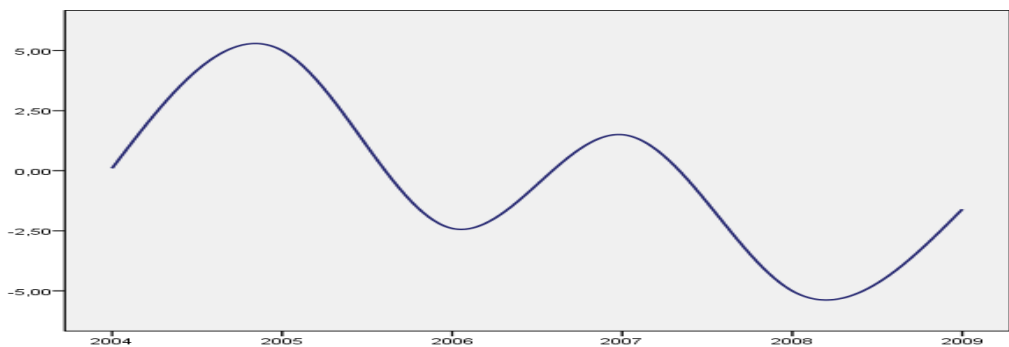
Kuvio 59 Ulkomaiset suorat, Portfolio- ja muut investoinnit Novgorodin alueella (CEMAT 2009)

Kuviosta 60 voidaan havaita, että Novgorodin alueen kauppataase on laskenut vuonna 2009 eli taantuma – aikana, jolloin se oli vain kolmasosa vuoden 2006 kauppataaseesta. Tämä johtuu ulkomaankaupan jyrkästä vähentymisestä. Suomi pysyi silti toiseksi suurimpana vientikumppanina, 17,8 % viennistä kohdistui Suomeen. Suurin tuontikumppani oli Novgorodin alue ja 20 % kokonaistuonnista tuli Suomesta (CEMAT 2009.)

Kuvio 60 Novgorodin alueen kauppatase (CEMAT 2009)

Kuviosta 61 voidaan havaita, että novgorodin alueen budjettilyijäämä on vaihdellut vuosien 2005 ja 2009 välillä. Taantuma- aika vaikutti Novgorodiin suuresti. Vuonna 2008 Novgorodin aluebudjetti on alijäämäinen eikä vuoden 2008 kasvusta huolimatta ole vuonna 2009 ylijäämäinen.

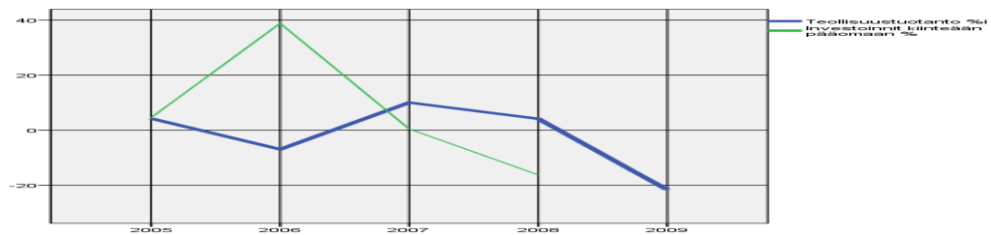
Kuvio 61 Novgorodin aluebudjetti (CEMAT 2009)

Pietarin kaupunki

Liite 4 Taulukko 2 kuvaa Luoteis- Venäjän talousalueen investointipotentiaalia aleittain vuosina 2005 - 2006. Kuten voidaan tästä taulukosta havaita, Pietarilla oli toiseksi eniten edellä mainittuina vuosina investointipotentiaalia kaikista Venäjän alueista. Tämä oli enemmän kuin muilla Luoteis- Venäjän talousalueilla, jotka ovat sijoilla 63, 30 ja 62.

Vuonna 2009 Pietarin kaupungin teollisuustuotanto laski 21 %, mikä oli toiseksi eniten Luoteis-Venäjän alueista, kuten voidaan havaita kuviosta 62. Tämä johtui

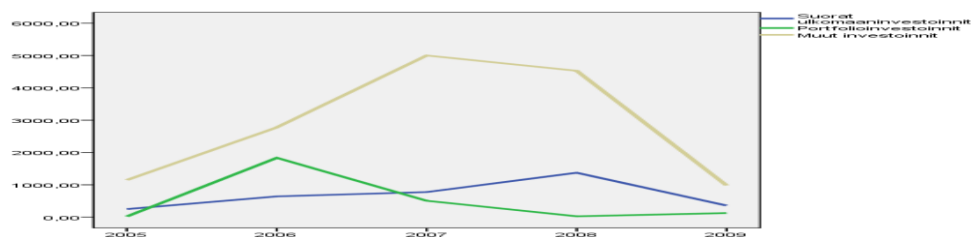
kaupungin tehdasteollisuuden päätuotteiden kysynnän heikkenemisestä (CEMAT 2009.)

Kuvio 62 Teollisuustuotannon muutosprosentti ja kiinteän pääoman investointien kasvuprosentti Pietarissa edelliseen vuoteen verrattuna (CEMAT 2009)

Pietarin kaupungin ulkomaiset kokonaisinvestoinnit putosivat vuonna 2009 kolmanneksen edellisvuodesta. Silti Suomi säilytti asemansa suurimpana investoijajamaana 39 %:lla kaikista Pietariin tehdyistä ulkomaisista investoinneista (CEMAT 2009.)

Pietarin alueella taloustaantuma on vaikuttanut ulkomaisiin suoriin investointeihin, portfolio- investointeihin ja muihin investointeihin. Muilla alueilla muut investoinnit kärsivät lähes ollenkaan taloustaantumasta, ainoastaan Pietarin ja Kaliningradin alueella vaikutus ulottui näin voimakkaasti kaikkiin investointeihin, kuten kuviosta 63 voidaan havaita (CEMAT 2009.)

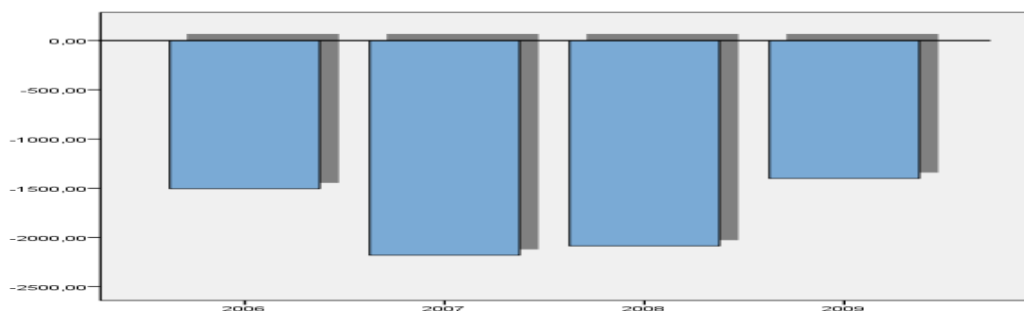

Kuvio 63 Suorat, Portfolio- ja muut investoinnit Pietarin kaupungissa vuosina 2005 – 2009 (CEMAT 2009)

Kuten kuviosta 64 voidaan havaita, Pietarin kaupungin kauppatase on ollut alijäämäinen jo vuonna 2006. Eniten alijäämää kertyi vuonna 2007, jolloin taloustaantuma ei ollut vielä siirtynyt muiden maiden talouksiin (CEMAT 2009.)

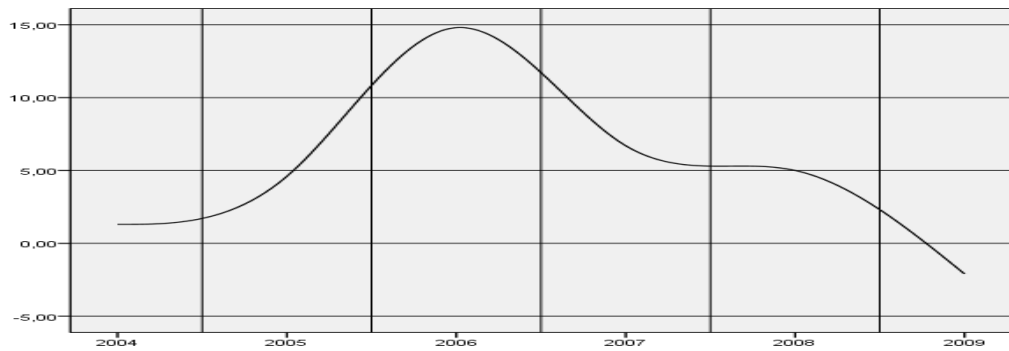
Kauppataseen alijäämä johtuu viennin laskusta, joka oli 52,1 % ja tuonnin laskusta, joka oli 39 %. Öljy kattoi edelleen 73,7 % viennin arvosta, kuten edellisinäkin vuosina. Näin ollen öljyn hinnan lasku selittää myös Pietarin kaupungin viennin laskun (CEMAT 2009.)

Suomi oli Pietarin kaupungin kolmanneksi suurin tuontimaa 517 dollarilla. Suomi oli seitsemäs suurin vientimaa. Näin suuri alijäämä heijastuu mahdollisesti Pietarin kaupungin vaihtotaseeseen, jolloin kaupunki tuottaa vähemmän kuin kuluttaa. Vaihtotaseeseen kuuluu kauppataseen lisäksi palvelutase. Vaihtotaseen vajetta rahoitetaan pääomavirralla ja jos tilanne on korjattava, niin se korjataan ennemmin tai myöhemmin veroja nostamalla devalvoimalla, tai valtion menoja leikkaamalla (Karppinen 2004.)

Kuvio 64 Pietarin kaupungin kauppatase (CEMAT 2009)

Kuviossa 65 voidaan myös tarkastella Pietarin kaupungin budjetin ylijäämän suhdetta budjettituloihin. Vuoden 2009 arvot ovat negatiiviset, mikä tarkoittaa sitä, että vuoden 2007 ja vuoden 2008 alijäämät heijastuvat vuoden 2009 budjettiin. Pietarin budjettitilanteeseen vuonna 2009 vaikuttivat eniten yritysten vähentyneet voittoverot, jotka heijastuivat negatiivisesti budjetissa. Vuoden 2009 arvo on ennuste (CEMAT 2009.)

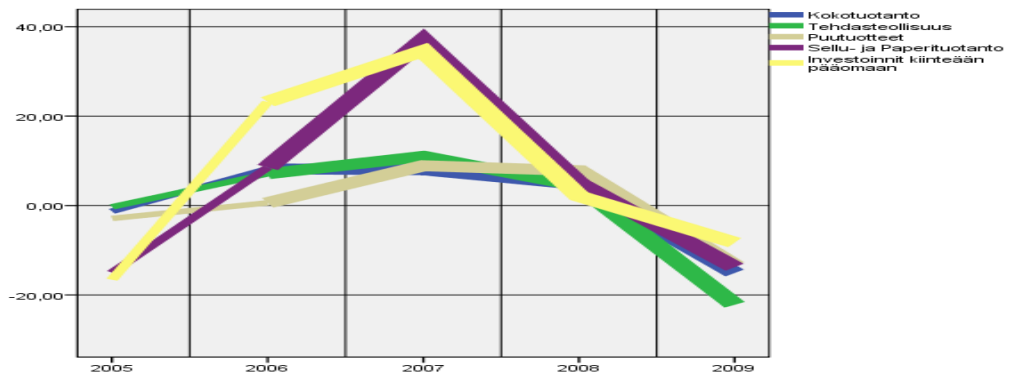
Kuvio 65 Pietarin kaupungin budjetin ylijäämä verrattuna budjettituloihin prosentteina (CEMAT 2009)

Pihkovan alue

Pihkovan alueeseen on taloustaantuma heijastunut vahvasti. Vuoden 2009 ensimmäisen neljännesvuoden aikana Pihkovan alueen teollisuuden kokonaistuotos supistui 15 %. Pihkovan alueella on rakentaminen on vähentynyt, investoinnit ja ulkomaankauppa on laskenut. Myös sosiaalinen tilanne on heikentymään päin ja työttömyys on kasvussa (Sirkjärvi 2009.)

Jyrkintä laskua oli tehdasteollisuudessa eli 22,2 %, kun taas kaivosteollisuus kasvoi 75 % edellisvuodesta. Kuviossa 66 vertaillaan tämän opinnäytetyön keskittymien kahden teollisuusalan: metsäteollisuuden ja rakennusteollisuuden tuotannon laskua sekä kokotuotannon muutosta. Sekä myös vertaillaan kiinteään pääoman investointien muutosta (Sirkjärvi 2009.)

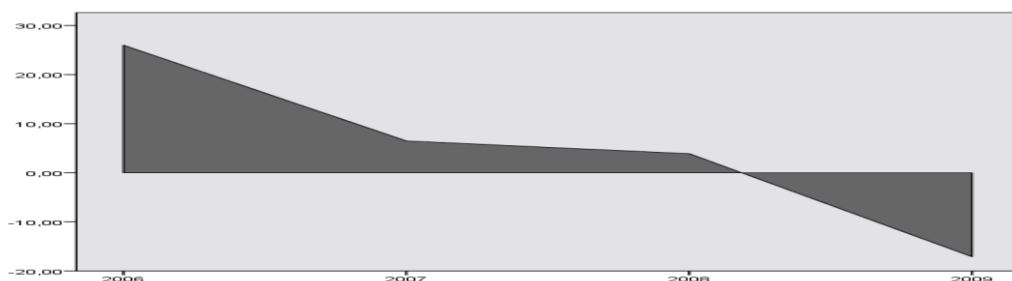
Kuten voidaan kuviosta 66 havaita, sellu- ja paperituotanto ja investoinnit kiinteään pääomaan laskivat yhtä jyrkästi vuosien 2007 ja 2008 välillä, mutta kokonaistuotannon, tehdasteollisuuden, sekä puutuotteiden tuotannon lasku oli loivempi vuosina 2007- 2008. Kuitenkin vuonna 2009 näiden alojen tuotannot ovat kaikki laskeneet vuonna 2009 yhtä lähes paljon (Sirkjärvi 2009.)

Kuvio 66 Koko tuotannon, Tehdasteollisuuden, Puutuotteiden tuotannon, Sellu- ja Paperituotannon ja Investointien kiinteään pääomaan muutosprosentteina Pihkovan alueella (Sirkjärvi 2009)

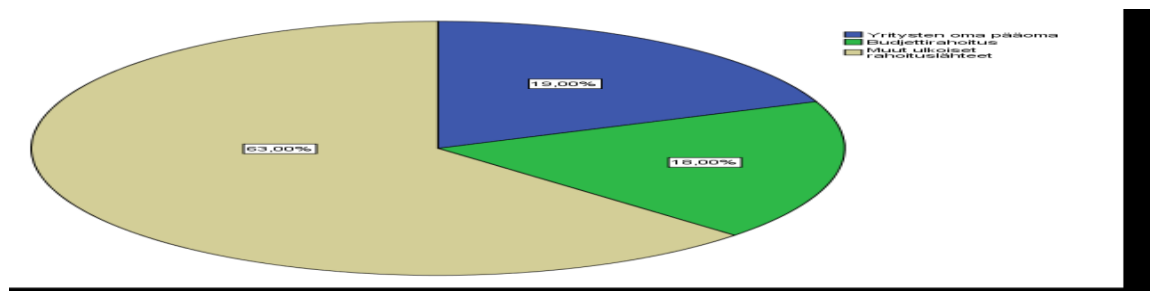
Vuoden 2009 ensimmäisenä puoliskona rakentaminen oli vähentynyt 17,1 % Pihkovan alueella, kuten kuviosta 67 voidaan havaita. Kuitenkin kyseessä on vuoden ensimmäinen puoli, joten lasku ei vielä kerro vuoden todellista tilannetta (Sirkjärvi 2009.)

Asuntojen ja kuntien infrastruktuurihankkeisiin kohdistui vuoden 2008 yhden-toista kuukauden aikana 388,68 miljoonaa ruplaa, joka on 1,6 kertaa enemmän verrattuna vuoden 2007 vastaavaan jaksoon. Infrastruktuuria parantaviin projekteihin kuului muun muassa alueen kaasuputkiverkoston rakentaminen koko alueiden asuntoja kattavaksi. Myös tietöiden rakentaminen Pihkovan alueella kasvoi vuonna 2008 yli viisinkertaisesti edellisvuoteen verrattuna (Sirkjärvi 2009.)

Kuvio 67 Rakentamisen kasvu Pihkovan alueella. Vuoden 2009 lukema merkitsee tilannetta vuoden 2009 ensimmäisellä puoliskolla (Sirkjärvi 2009)

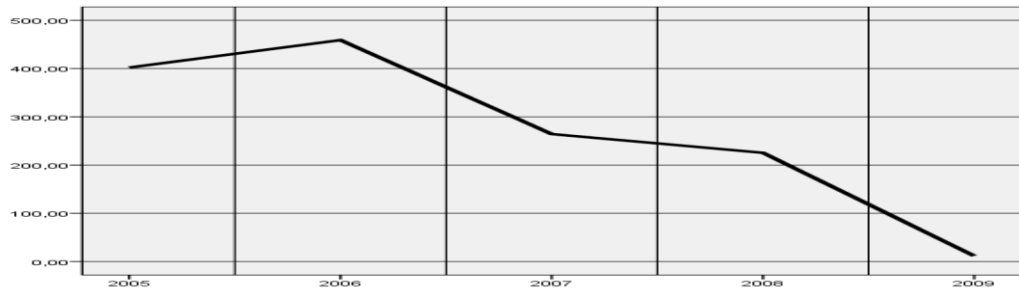
Vuonna 2009 kiinteiden investointien rahoituksesta 63 % koostui muista ulkoisista rahoituslähteistä, 18 % Pihkovan aluebudjetista saadusta rahoituksesta ja 19 % yritysten omasta pääomasta, kuten kuviosta 68 voidaan havaita. Vuonna 2009 yritysten oman rahoituksen ja aluebudjetin rahoituksen osuudet laskivat ja muun rahoituksen osuudet muodostuivat hallitseviksi (Sirkjärvi 2009.)

Kuvio 68 Kiinteiden investointien rahoitus Pihkovan alueella (Sirkjärvi 2009)

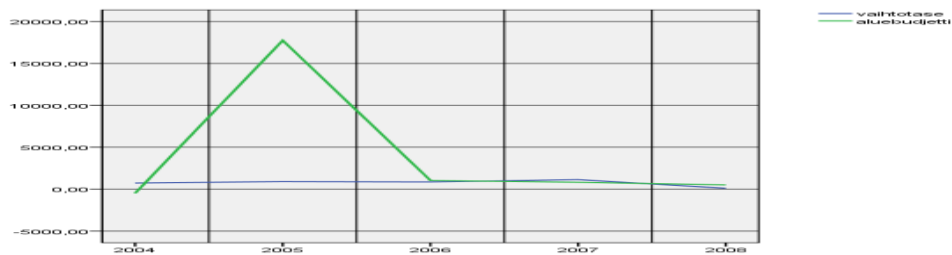
Kuviossa 69 kuvataan Pihkovan alueen viennin muutosta. Kuten tästä kuviosta havaitaan, vienti on vähentynyt Pihkovan alueella vuosi vuodelta. Vuoden 2009 ensimmäisellä vuosineljänksellä vienti on ollut 11,7 miljoonaa dollaria, kun taas tuonti on ollut 90,7 miljoonaa dollaria. Vuoden 2009 vienti ja tuonti ovat laske-neet 49,6 % ja 42,6 % edellisvuoden vastaavasta ajanjaksosta. Kuitenkin vuo-den 2008 aikana tuonti kasvoi 52,9 %, joten Pihkovan alueella vuosien 2005-2009 aikana tuonti on pysynyt keskimäärin samana. Kauppatase on Pihkovan alueella pysynyt positiivisena, mutta kauppataseen lukemat ovat alhaiset (Sirk-järvi 2009.)

Pihkovan alueen viennin rakennetta ovat perinteisesti hallinneet puutuotteet, paperi ja rautametallit, kuitenkin taantuma- ajan vaikutuksesta vuoden 2009 ensimmäisellä neljänneksellä puutuotteiden kuljetukset laskivat. Syyn sanotaan olevat ulkomaisten tuotteiden kysynnän laskun. Tästä syystä ovat uusien toimi-tussopimukset jäissä. Pihkovan alueella yksi suurimmista ostajamaista on Suomi. Vuoden 2008 viimeisellä neljänneksellä alkanut puutuotteiden kysynnän laskun uskotaan olevan syynä tähän. Puuraaka-aineen hinta on laskenut 2-3 kertaisesti (Sirkjärvi 2009.)

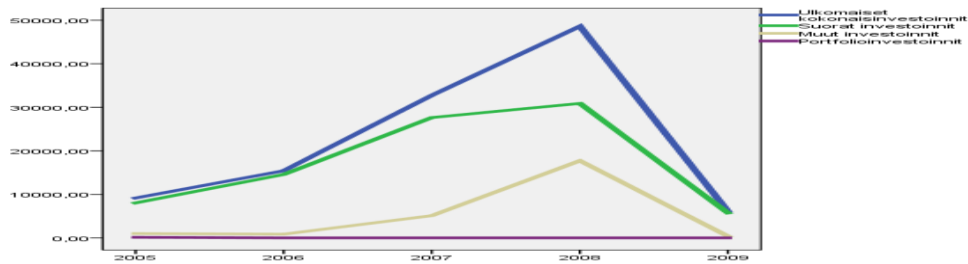
Kuvio 69 Viennin muutos Pihkovan alueella, vuoden 2009 lukemat kuvaavat vuoden ensimmäistä neljännestä. (Sirkjärvi 2009)

Kuten kuviosta 70 voidaan havaita, että kauppatase on pysynyt suhteellisen samalla tasolla vuosien 2005 - 2008 välillä huolimatta taantuma-ajasta. Kun taas Pihkovan aluebudjetti oli ylijäämäinen, mutta vähäinen verrattuna edeltäviin vuosiin, vuonna 2008 huolimatta taantuma-ajasta (Sirkjärvi 2009.)

Kuvio 70 Pihkovan kauppatase ja alueellinen budjetti miljoonina ruplina. (Sirkjärvi 2009)

Kuten kuviosta 71 voidaan havaita, vuosi 2008 oli ulkomaisille investoinneille menestyksenkäs, kauppaluotot ja lainat kasvoivat jyrkemmin kuin suorat investoinnit, mutta vuoden 2009 ensimmäisenä neljännesvuotena ulkomaiset investoinnit lähtivät laskuun Pihkovan alueella (Sirkjärvi 2009.)

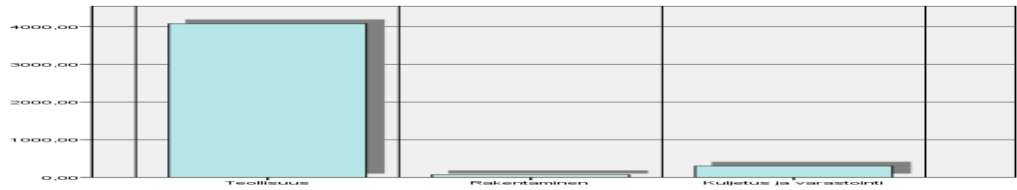
Kuvio 71 Ulkomaisten suorien, Portfolio - investointien, muiden investointien ja kokonaisinvestointien muutos miljoonina ruplina Pihkovan alueella, vuoden 2009 tiedot koskevat vuoden ensimmäistä neljännestä (Sirkjärvi 2009)

Kaikilla Luoteis–Venäjän talousalueen alueilla suorat investoinnit laskivat taantuma- aikana. Pihkovan kaupungissa laskivat taantuma aikana myös muut investoinnit, jotka yleisesti kasvoivat Luoteis–Venäjän talousalueella taantuma – aikana (Sirkjärvi 2009)

5.6.3 Investoinnit Suomesta Venäjälle toimialoittain

Bruttoinvestoinnit ovat tilikauden käyttöomaisuusinvestoinnit, joista ei ole vähennetty omaisuuden arvon laskua eli investoinnit kiinteään pääomaan. Investoinnit kiinteään pääomaan suuntautuvat pääosin varmimpiin, kannattavimpiin ja tuottavimpiin kohteisiin niihin vaadittavan rahamäärän vuoksi (Tilastokeskus 2009.)

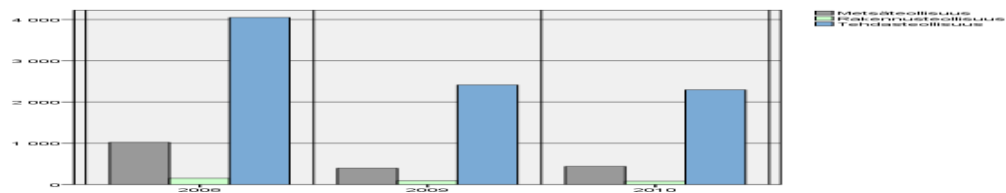
Kuten voidaan kuviosta 72 havaita, että vuonna 2007 suomalaisille yrityksille varmimpia investointeja ulkomailla ovat olleet investoinnit teollisuuteen. Kuljetukseen ja varastointiin ja rakentamiseen suuntautuneiden investointien kannattavuuden varmuus on vain murto- osa teollisuuteen suuntautuneiden investointien kannattavuudesta. Kuviossa 72 kuvataan investointeja ulkomaille (Tilastokeskus 2009.)

Kuvio 72 Bruttoinvestoinnit toimialoittain (Tilastokeskus 2009)

Elinkeinoelämän keskusliiton mukaan Suomalaiset metsäteollisuuden investoinnit olivat vuonna 2008 jopa 1022 miljoonaa euroa, mutta vähenivät 60 % vuonna 2009 (Tilastokeskus 2009.)

Rakennusteollisuuden investoinnit myös vähenivät edellisvuodesta 39 % vuonna 2009, kuten kuviosta 73 voidaan havaita. Vuonna 2010 ennustetaan metsäteollisuuden investointien kasvavan kuitenkin 11 %, kun taas rakennusteollisuudelle ennustetaan edelleen 13,7 % laskua (Elinkeinoelämän Keskusliitto 2010.)

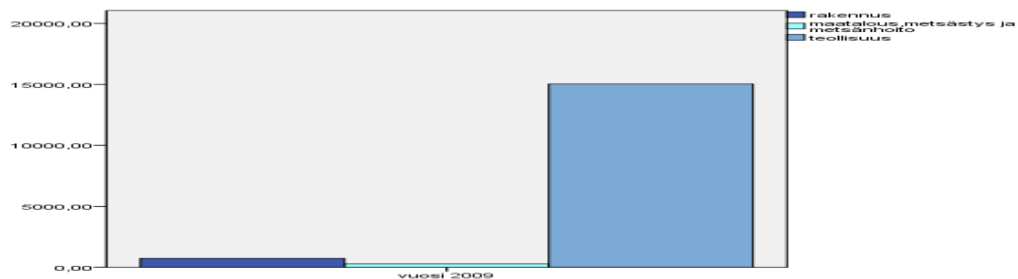

Kuvio 73 Metsäteollisuuden, rakennusteollisuuden ja tehdasteollisuuden investoinnit kiinteään pääomaan ja investointisuunnitelmat miljoonaa euroa vuosina 2008- 2010 (Elinkeinoelämän keskusliitto 2010)

Vuonna 2009 tammikuun ja syyskuun aikana investoinnit Venäjälle olivat 54,7 miljardia US dollaria. Tämä oli 27,8 % vähemmän kuin vuonna 2008 vastaavana ajanjaksona. Muiden investointien lasku jyrkkeni edellisvuodesta, muut investoinnit laskivat 55 %, kun taas ne vuonna 2008 laskivat – 50 % (Venäjän valtiollinen Tilastopalvelu 2009.)

Suorien investointien kasvu vuonna 2009 oli 39,7 %, joka oli vähemmän kuin vuonna 2008, jolloin suorat investoinnit kasvoivat 46,9 %. Portfolio- investointien kasvu muuttui 4,6 %:n laskuksi (Venäjän valtiollinen tilastopalvelu 2009.)

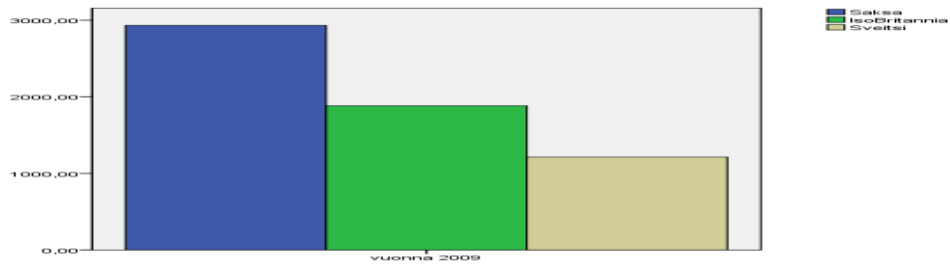
Kuten kuviosta 74 voidaan havaita, ulkomaiset teollisuuden investoinnit olivat moninkertaiset verrattuna ulkomaisiin rakennusteollisuuteen kohdistuneisiin investointeihin sekä ulkomaisiin investointeihin maa ja metsätalouteen. Maa ja metsätalouden investoinnit muodostivat kokonaisinvestoinneista vain 0,7 % ja rakennusteollisuuden investoinnit 1,8 %, kun taas teollisuuden investoinnit olivat 29,6 % kokonaisinvestoinneista (Venäjän valtiollinen tilastopalvelu 2009.)

Kuvio 74 Investoinnit Venäjälle toimialoittain miljoonaa US dollaria (Venäjän valtiollinen tilastopalvelu 2009)

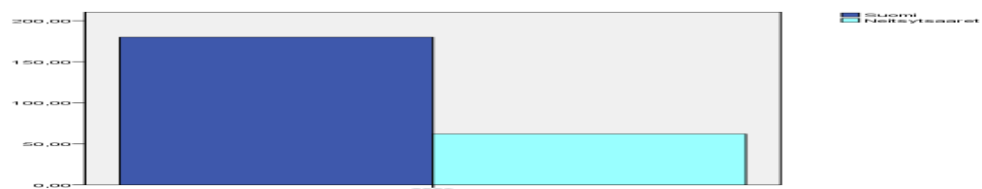
Vuonna 2009 teollisuustuotantoon Venäjällä kohdistui investointeja kolmesta maasta, Saksasta, Iso- Britanniasta sekä Sveitsistä. Eniten Venäjän teollisuustuotantoon tehtiin investointeja Saksasta. Kuten kuviosta 75 voidaan havaita, ulkomaiset investoinnit teollisuustuotantoon suuntautuivat Saksasta, Iso- Britanniasta sekä Sveitsistä. Saksasta tulleet suorat investoinnit olivat arvoltaan 619 miljoonaa US dollaria, kun taas vain 3 miljoonaa US dollaria Saksasta tulleista investoinneista oli Portfolio - investointeja ja muita investointeja oli 2310 miljoonaa US dollaria (Venäjän valtiollinen tilastopalvelu 2009.)

Seuraavaksi eniten ulkomaisia investointeja kohdistui Iso - Britanniasta, joista 152 miljoonaa suoria investointeja, miljoona Portfolio - investointeja sekä 1729 miljoonaa muita investointeja. Sveitsistä kohdistui Venäjälle vähiten suoria investointeja, vain 20 miljoonaa US dollaria, kun taas Sveitsistä kohdistuneet Portfolio - investoinnit olivat 10 miljoonaa US dollaria eli kymmenenkertaiset Iso- Britanniasta kohdistuneisiin Portfolio- investointeihin (Venäjän Valtiollinen Tilastopalvelu 2009.)

Kuvio 75 Investoinnit teollisuustuotantoon Venäjällä maittain miljoona US dollaria (Venäjän valtiollinen tilastopalvelu 2009)

Ulkomaiset investoinnit puutavaratuotantoon Venäjällä tulivat vuonna 2009 Suomesta ja Neitsytsaarilta. Kuten kuviosta 76 voidaan havaita, Suomi oli suurin investoijamaa 180 miljoonalla US dollarista. Suomalaiset suorat investoinnit koostuivat 53 miljoonasta US dollarista, kun taas Neitsytsaarten suorat investoinnit koostuivat miljoonasta Us dollarista. Silti Suomen ja Neitsytsaarten muut investoinnit pysyivät vähäisinä Suomen muiden investointien koostuessa 127 miljoonasta dollarista ja Neitsytsaarten investointien koostuessa 61 miljoonasta US dollarista. Suomen osuus kaikista investoinneista oli 38,1 % vuonna 2009 (Venäjän Valtiollinen Tilastopalvelu 2009.)

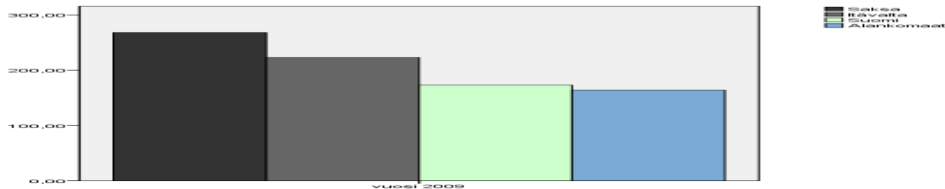

Kuvio 76 Investoinnit puutavaratuotantoon ja puunkäsittelyyn Venäjällä maittain miljoona US dollaria (Venäjän valtiollinen tilastopalvelu 2009)

Vuonna 2009 sellutuotantoon Venäjälle investoivat maat olivat Saksa, Itävalta, Suomi ja Alankomaat. Näistä maista eniten investointeja tehtiin Saksasta, josta investointiin Venäjälle 268 miljoonaa dollaria (Venäjän Valtiollinen Tilastopalvelu 2009.)

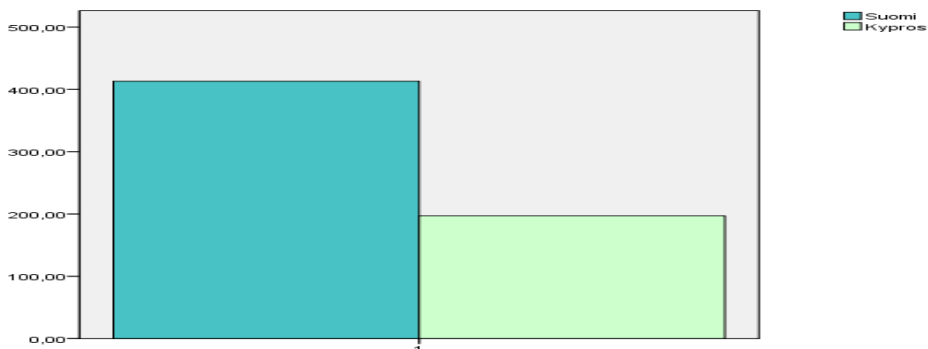
Suomesta tehtiin investointeja Venäjälle kolmanneksi eniten eli 173 miljoonaa US dollaria kuten kuviosta 77 voidaan havaita. Saksasta investoitiin Venäjälle 31 miljoonaa US dollaria suoria investointeja sekä 237 muita investointeja, mut-

ta Portfolio- investointeja ei kohdistettu Venäjälle Saksasta, Itävaltasta, Alankomaista kuin ei Suomestakaan. Suomalaiset investoinnit sellutuotantoon koostuivat ainoastaan muista investoinneista, joita oli 173 miljoonaa Us dollaria (Venäjän Valtiollinen Tilastopalvelu 2009.)

Kuvio 77 Investoinnit sellutuotantoon Venäjällä vuonna 2009 maittain miljoona US dollaria (Venäjän valtiollinen tilastopalvelu 2009)

Kuten kuviosta 78 voidaan havaita, ulkomaiset investoinnit rakennusteollisuuden tulevat Suomesta ja Kyprokselta. Suomi on suurin rakennusteollisuuteen investoiva maa Venäjällä (Venäjän valtiollinen tilastopalvelu 2009.)

Kuvio 78 Investoinnit rakennusteollisuuteen Venäjällä vuonna 2009 miljoona US dollaria (Venäjän valtiollinen tilastopalvelu 2009)

Vuonna 2009 suomalaisen rakennusteollisuuden investoinnit Venäjällä olivat 400 miljoonaa US dollaria. Tämä summasta koostui suorista investoinneista, joita kertyi 352 dollaria ja muista investoinneista joita kertyi 61 miljoonaa. Portfolio- investointeja ei tehty Suomesta vuonna 2009, mutta Kyprokselta niitä tehtiin 0,2 miljoonan US dollarin arvosta (Venäjän Valtiollinen Tilastopalvelu 2009.)

6 LOPPUPÄÄTELMÄT

Loppupäätelmissä tiivistetään analyysi vuoden 2009 taloustilanteesta Venäjällä ja Suomessa. Tässä kappaleessa pohditaan myös Suomen ja Venäjän taloustilanteen vaikutusta sekä rakennusteollisuuden että metsäteollisuuden Venäjän investointiin tulevaisuudessa.

6.1 Suomen ja Venäjän taloustilanne

Taloustilanne Suomessa vuonna 2009 on ollut huono, mutta toipumisen merkkejä taloustaantumasta on ollut jo näkyvissä huolimatta vuonna 2009 tapahtuneesta jyrkästä viennin ja tuonnin laskusta. Kuitenkin Venäjän taloustilanne on vuorostaan huonontunut. Vuonna 2009 Venäjän rahavaranto on laskenut jyrkästi, ruplan arvo on devalvoitunut euroon nähden ja tarkasteltaessa Venäjän taloustilannetta alueittain Novgorodin alueella vuonna 2009 ruplan on devalvoitunut. Myös valuutta on deflatoitunut vuonna 2009, ja Venäjän bruttokansantuote on laskenut jyrkästi. Rahavarannon lasku, deflatoituminen, korkojen nousu sekä ruplan devalvaatio saattavat merkitä tulevia ongelmia Venäjän taloudessa. Silti maassa, jossa on vuosikymmenten aikana huolestuttu inflaation kehittymisestä, deflatoitumista voidaan myös ajatella positiivisena ilmiönä (kuvio 36).

Ruplan devalvaatio houkuttelee investoimaan Venäjälle, mutta liian korkeana se heikentää ostovoimaa. Kuitenkin taloustaantumasta huolimatta Venäjä on onnistunut maksamaan pois edellisen taantuma-ajan velkojaan (kuvio 30). Myös öljyn hinta on laskenut vuoteen 2009 mennessä, mutta vuoden 2009 viimeisellä neljänneksellä öljyn hinta on alkanut taas nousta, minkä voidaan katsoa olevan merkki taantuma-ajan ohimenosta. Öljyn hinnan nousu on Venäjän taloutta ajatellen tärkeää, sillä Venäjän talous on raaka-ainevetoinen (kuvio 31).

6.2 Suomalaisten Venäjän investointien tulevaisuus

Huolimatta Venäjän-kaupan yleisestä laskusta suomalaiset arvopaperisijoitukset ulkomaille nousivat hieman vuonna 2009 (Taulukko 43.) Tätä nousua oli

havaittavissa myös tarkasteltaessa Venäjälle kohdistuneita sijoituksia alueittain. Taantuma-aikana vallinneen varovaisuuden vuoksi muut investoinnit, kuten esimerkiksi lainat ovat kasvaneet jyrkästi. Toisaalta lainojen lisääntymistä voidaan tarkastella negatiivisena ilmiönä, sillä tämä tarkoittaa yritysten velkaantumisen lisääntymistä. Varsinkin Novgorodin alueella ovat muut investoinnit kasvaneet. (Kuvio 60) Taloustaantuma on vaikuttanut eniten suoriin investointeihin ja vähiten portfolio- investointeihin (Kuvio 56).

Metsäteollisuuden näkökulmasta tilanne Venäjällä on hyvä. Huolimatta puutullien korotuksista venäläisen tuontipuun osuus ei ole romahtanut vaan päinvastoin kasvanut (Kuvio 23). Suomalaiset metsäteollisuuden yritykset ovat investoineet vuonna 2009 taloustaantumasta johtuneesta investoimisen vähentymisestä huolimatta eniten puutavara tuotantoon ja puunkäsittelyyn Venäjällä verrattuna muihin maihin (Kuvio 77).

Rakennusteollisuuden näkökulmasta tilanne Venäjällä on huonompi kuin metsäteollisuudella, koska sekä Venäjän bruttokansantuote että rakentaminen Pihkovan alueella ovat laskeneet huomattavasti, korot ovat myös nousseet (kuvio 68). Rakennusteollisuuden tuotanto on laskenut vuonna 2009 yleisesti (Kuvio 16) Kuitenkin Venäjän osuus rakennusteollisuuden kansainvälisestä toiminnasta on kasvanut (Kuvio 15). Vuonna 2009 suomalaiset yritykset investoivat eniten Venäjällä rakennusteollisuuteen taloustaantumasta huolimatta (kuvio 79). Rakennusteollisuuden suunnitteluvienti on vähentynyt, mutta rakennusteollisuuden vienti on kasvanut (Kuvio 21).

Taantuma-aika on vaikuttanut negatiivisesti taloustilanteeseen sekä Venäjällä että Suomessa. Kuitenkin pian edellisten taloustaantumien jälkeen on aina seurannut talouden nousuaika. Myös sekä metsäteollisuus että rakennusteollisuus ovat molemmat onnistuneet taloustaantumasta huolimatta kasvattamaan toimintaansa Venäjällä. Tutkimuksen lopputulos on se, että taloustaantuma on kylläkin vaikuttanut Suomen Venäjän kaupan tulevaisuuden näkymiin, mutta investoiminen Venäjälle on vielä kannattavaa, sillä taloustaantumasta ohi mennessä taloustilanne tulee parantumaan merkittävästi. Koska Venäjän talous on herkkä taloussuhdanteiden vaihteluille, se sopeutuu helpommin taloustaantumasta

jälkeisiin olosuhteisiin. Tämän voitaisiin sanoa auttavan Venäjää toipumaan nopeammin taloudellisesta kriisistä.

Kuitenkaan ei ole vielä varmuutta siitä, onko taloustaantumaa jo vuonna 2011 ohi. Yrityksillä jotka ovat uskaltaneet investoida Venäjälle vuoden 2008 – 2009 taloustilanteesta huolimatta, on Venäjän talouden tasapainotuttua paremmat mahdollisuudet Venäjän markkinoilla hyötyä noususuhdanteesta, kuin niillä, jotka eivät uskaltaneet investoida.

KUVIOT

Kuvio 1 Investointikohteen valintaan vaikuttavat tekijät vuonna 2007, s. 14

Kuvio 2 Metsäteollisuuden viennin arvo euroina Suomessa ja muissa maissa henkilöä kohden, s. 18

Kuvio 3 Metsäteollisuuden viennin osuus Suomen kokonaisviennistä biljoona euroa, s. 18

Kuvio 4 Suomen metsäteollisuuden vienti maittain, s. 19

Kuvio 5 Suomen ulkomaankaupan rakenne, s.20

Kuvio 6 Suomen Metsäteollisuuden viennin kehittyminen päävientituotteittain miljoona tonnia, s. 20

Kuvio 7 Suomen Metsäteollisuuden viennin osuus kokonaisviennistä prosentteina, s.21

Kuvio 8 Suomen metsäteollisuuden viennin rakenne vuonna 2008, s. 21

Kuvio 9 Metsäliitto, Finforest, UPM, Oy Metsäbotnia Ab, Stora Enso Timber Ltd, toimipaikat Venäjällä ja Euroopassa vuonna 2009, s. 23

Kuvio 10 Metsä Tissue Oy:n, Stora Enso Oy:n sekä UPM Kymmene Corporationin Euroopassa sijaitsevat paperi- ja kartonkitehtaat, s. 23

Kuvio 11 Keskimääräinen paperin kulutus Euroopassa 58 kg henkilöä kohden sekä Pohjois- Amerikan, Etelä- Amerikan, muun Euroopan, Afrikan, Aasian, Oseanian sekä Venäjän asukasluvut, s. 24

Kuvio 12 Suomalaisten metsäteollisuuden yritysten investointimenot sekä ulkomailla että kotimaassa, s.25

Kuvio 13 Suomalaisten metsäteollisuuden yritysten investoinnit tutkimukseen ja kehitykseen, s.26

Kuvio 14 Metsäteollisuuden, rakennusteollisuuden ja tehdasteollisuuden investointien käyttötarkoitus vuonna 2009, s. 26

Kuvio 15 Rakennusteollisuuden kansainvälinen toiminta yksikkönä on miljoona euroa, s.27

Kuvio 16 Rakennustuoteteollisuuden tuotanto vuosina 2005- 2010 ensimmäinen neljännes, s. 27

Kuvio 17 Rakennusteollisuuden yritysten toiminta maittain, s. 28

Kuvio 18 Rakennusteollisuuden viennin rakenne vuonna 2005, s. 29

Kuvio 19 kuvaa Suomalaisten yritysten omistamia tytäryhtiöitä Venäjällä ja teollisuuden sekä rakennusteollisuuden omistamia tytäryhtiöitä ulkomailla vuonna 2007, s. 29

Kuvio 20 Rakennusteollisuuden investoinnit ja investointisuunnitelmat yksikkönä miljardia euroa, s. 30

Kuvio 21 Rakennusteollisuuden toiminta ulkomailla yksikkönä miljardi euroa, s. 31

Taulukko 22 Suomen bruttokansantuotteen vuotuinen volyymimuutos vuonna 2007, s. 33

Kuvio 23 Suomen vienti Venäjälle vuonna 2007, s. 34

Kuvio 24 Suomen tuonti Venäjältä vuonna 2008, s. 34

Kuvio 25 Suomen ja Venäjän välinen kauppa, s. 35

Kuvio 26 Suomen ja Venäjän välinen kauppataase yksikkönä on miljoona euroa, s. 36

Taulukko 27 Suomen vaihtotase ja Kauppataase, s.37

Taulukko 28 Arvopaperisijoitukset Suomeen ja Suomesta ulkomaille nettomääräisesti, s.37

Kuvio 29 Viennin ja tuonnin arvon muutos prosentteina yritysten kokoluokittain vuodesta 2007- 2008, s.38

Kuvio 30 Viennin ja tuonnin arvon muutos prosentteina yritysten kokoluokittain vuosina 2008- 2009, s.39

Kuvio 31 Venäjän bruttokansantuote vuosina 2001 – 2009 yksikkönä miljoona ruplaa, s.42

Kuvio 32 Keskipalkka Venäjällä vuosina 2005- 2009 dollareina, s.42

Kuvio 33 Venäjän bruttokansantuotteen muutos, s.43

Kuvio 34 Liiketoimintaan Venäjällä liittyvät riskit alueittain vuonna 2005 – 2006, s.43

Kuvio 35 Venäjän vaihtotase, s. 44

Kuvio 36 Vakausrahasto, s.45

Kuvio 37 Venäjän velka ulkomaille vuonna 2005- 2009 miljoona dollaria, s.46

Kuvio 38 Öljyn hinnan vaihtelu miljoona dollaria / barelli, s.46

Kuvio 39 Venäjän tase prosentteina Bkt:sta, s.47

Kuvio 40 Suomen Keskuskauppakamarin Luoteis- Venäjän business barometriin vastanneiden yritysten johtoportaan jäsenten mielipide Venäjän vuoden 2009 taloustilanteesta kuvattuna lukemin, s.48

Kuvio 41 Tase Suomen Keskuskauppakamarin haastatteleminen yritysten johtajien mielipiteestä, Luoteis- Venäjän taloudellista tilannetta koskien,. s.49

Kuvio 42 Tase Suomen Keskuskauppakamarin haastatteleminen Luoteis- Venäläisten yritysten johtajien mielipiteestä taloustoimenpiteiden vaikutuksesta yleisiin liiketoimintamahdollisuuksiin ja investointimahdollisuuksiin Luoteis – Venäjällä vuosina 2005 – 2009, s.50

Kuvio 43 Inflaatio ja rahavaranto Venäjällä, s.51

Kuvio 44 Puutuotanto USA:ssa, Venäjällä ja Suomessa vuodesta 1995- 2009, s.57

Kuvio 45 Tuontipuun osuus suomalaisen metsäteollisuuden koko puunhankinnasta vuosina 1990 - 2009, s.58

Kuvio 46 Venäjän teollisuuden tuotannon muutos prosentteina ja muutos investoinneissa kiinteään pääomaan prosentteina vuosina 2001 – 2009, s.61

Kuvio 47 Ulkomaiset suorat investoinnit Venäjälle, s.61

Kuvio 48 Suomen investointimenot Venäjälle vuosina 2005- 2009 milj. euroa, s.62

Kuvio 49 Suorat, Portfolio ja muut investoinnit on eritelty investoijamaiden mukaan, s. 63

Kuvio 50 Bruttoinvestoinnit maittain yksikkö miljoona euroa, s.63

Kuvio 51 Teollisuustuotannon muutos prosentteina ja Investointien kiinteään pääomaan muutos prosentteina edellisvuoteen verrattuna Luoteis- Venäjällä, s. 64

Kuvio 52 Inflaation kasvuprosentti, s.65

Kuvio 53 Ruflan kasvu verrattuna dollariin, s.65

Kuvio 54 Teollisuustuotannon muutos prosentteina edellisvuodesta ja investoinnit kiinteään pääomaan prosentteina kasvu edellisvuoteen verrattuna, s. 66

Kuvio 55 Ulkomaiset suorat, portfolio- ja muut investoinnit, s.67

Kuvio 56 Leningradin alueen kauppataase, s. 67

Kuvio 57 Budjettiylijäämä Leningradin alueella, s.68

Kuvio 58 Teollisuustuotannon muutos prosentteina ja kiinteään pääoman investointien muutos prosentteina edellisvuoteen verrattuna, Novgorodin alueella, s.68

Kuvio 59 Ulkomaiset suorat, portfolio- ja muut investoinnit Novgorodin alueella, s.69

Kuvio 60 Novgorodin alueen kauppataase, s. 70

Kuvio 61 Novgorodin aluebudjetti, s.70

Kuvio 62 Teollisuustuotannon muutos prosentteina ja investoinnit kiinteään pääomaan kasvuprosentteina Pietarissa edelliseen vuoteen verrattuna, s.71

Kuvio 63 Suorat, portfolio- ja muut investoinnit Pietarin kaupungissa vuosina 2005 – 2009 s.71

Kuvio 64 Pietarin kaupungin kauppataase, s.72

Kuvio 65 Pietarin kaupungin budjetin ylijäämä verrattuna budjettituloihin prosentteina s.73

Kuvio 66 Koko tuotannon, tehdasteollisuuden, puutuotteiden tuotannon, sellu- ja paperituotannon ja investoinnit kiinteään pääomaan muutosprosentteina Pihkovan alueella, s.74

Kuvio 67 Rakentamisen kasvu Pihkovan alueella. Vuoden 2009 lukema merkitsee tilannetta vuoden 2009 ensimmäisellä puoliskolla, s.74

Kuvio 68 Kiinteiden investointien rahoitus Pihkovan alueella, s.75

Kuvio 69 Viennin muutos Pihkovan alueella, s.76

Kuvio 70 Pihkovan kauppataase ja alueellinen budjetti miljoonina ruplina, s.76

Kuvio 71 Ulkomaisten suorien, portfolio- investointien, muiden investointien ja kokonaisinvestointien muutos miljoonina ruplina Pihkovan alueella, s.77

Kuvio 72 Bruttoinvestoinnit toimialoittain, s.78

Kuvio 73 Metsäteollisuuden, rakennusteollisuuden ja tehdasteollisuuden investoinnit kiinteään pääomaan ja investointisuunnitelmat miljoonaa euroa vuosina 2008 - 2010, s.78

Kuvio 74 Investoinnit Venäjälle toimialoittain miljoonaa US dollaria, s.79

Kuvio 75 Investoinnit teollisuustuotantoon Venäjällä maittain miljoona US dollaria, s.80

Kuvio 76 Investoinnit puutavaratuotantoon ja puunkäsittelyyn Venäjällä maittain miljoona US dollaria, s.80

Kuvio 77 Investoinnit sellutuotantoon Venäjällä vuonna 2009 maittain miljoona US dollaria, s.81

Kuvio 78 Investoinnit rakennusteollisuuteen Venäjällä vuonna 2009 miljoona US dollaria, s.81

LÄHTEET

Borodavkin, A. 2009, Venäjän talous vuorostaan vapaassa pudotuksessa, Venäjän aika 1, s.3

Bratenkov, F. 2003. Yritysmuotoon Venäjällä vaikuttavat tekijät. Nordius- lehti. 2 ,2003, http://www.nordius.fi/index.php?pg_id=10&alaid=28&page_id=219 (luettu 28.4.2010)

CEMAT 2009, Luoteis- Venäjän alueet vuoden 2009 ensimmäisellä vuosipuoliskolla. Luoteis- Venäjän talousseuranta. Marraskuu 2009. Aalto- yliopisto, Kauppakorkeakoulu, The Center for Markets in Transition <http://www.hse.fi/NR/ronlyres/D9BF60A1-C629-4D13-BE49-75819E55C34B/0/Summary1H2009ENG.pdf> (luettu 18.5.2010)

Compiler News 2009. Lakiyritys suojaa yrityksiä valtauksilta Venäjällä. 16.4.2009. <http://www.compiler.fi/idankaupan/uutisia/uutisarkisto/uutisarkisto2009/04huhtikuu2009/04.09-cn09.html>, (luettu 18.5.2010)

Eklund T. & Karhunen P. 2009. Suomalaisomisteiset yritykset Venäjällä. cemat papers 2009. <http://www.hse.fi/NR/ronlyres/82852DD5-898D-48BD-BB84-3061609B0C07/0/SuomalaisyrityksetVenäjällä.pdf> , (luettu 18.5.2010)

Elinkeinoelämän keskusliitto 2010, Investointitiedustelu tammikuu 2010.. 19.1.2010. http://www.ek.fi/www/fi/tutkimukset_julkaisut/2010/1_tammi/Inv-tiedustelu_syksy_2009.pdf, (luettu 18.5.2010)

RA Expert 2006a. Expert weight of potential and risk factors in 2005-2006. http://www.raexpert.ru/imagebank/English/ratings/Regions_rating/2005-2006/gr10.gif, (luettu 18.5.2010)

RA Expert 2006b. Investment risks differentiation by Russian regions 2006. http://www.raexpert.ru/imagebank/English/ratings/Regions_rating/2005-2006/gr3_my.gif, (luettu 18.5.2010)

RA Expert 2006c. Investment risks of Saint-Petersburg. 2006 http://www.raexpert.ru/imagebank/English/ratings/Regions_rating/2005-2006/gr5.gif, (luettu 18.5.2010)

RA Expert 2006d. Regions with the least integrated investment risks. 2006 http://www.raexpert.org/rankingtable/?table_folder=/region_climat/2006/table3/, (luettu 18.5.2010)

Falck H. & Tuomainen V. 2009. Globaalin finanssikriisin eskaloituminen: Kriisin syyt, seuraukset ja vaikutukset Suomalaisiin vientiyhtiöihin. Lappeenrannan Teknillinen Yliopisto. Tuotantotalouden osasto. opinnäytetyö 2009.

<https://oa.doria.fi/bitstream/handle/10024/44965/nbnfi-fe200905041416.pdf?sequence=3>, (luettu 18.5.2010)

Filippov, P; Boltramovich, S.Dudarev, G., Smirnyagin D.; Sutyryn D.; Hernesniemi, H. 4.1.2006. Investoinnit ja Investointiedellytykset Venäjällä. Kauppa ja Teollisuusministeriö.

[http://julkaisurekisteri.ktm.fi/ktm_jur/ktmjur.nsf/All/A593314F3A193B6CC22570DE0025973D/\\$file/ratu8mos_2005.pdf](http://julkaisurekisteri.ktm.fi/ktm_jur/ktmjur.nsf/All/A593314F3A193B6CC22570DE0025973D/$file/ratu8mos_2005.pdf)(luettu 18.5.2010)

Finnish Forest Industries Federaation 2009a. Basics of forestindustry. Capital investments of the Finnish forest industry companies. 15.10.2009.

<http://www.forestindustries.fi/tilastopalvelu/Tilastokuviot/Business/Forms/DispForm.aspx?ID=63&RootFolder=%2ftilastopalvelu%2fTilastokuviot%2fBusiness%2fJulkinen%2dEN>(luettu 18.5.2010)

Finnish Forest Industries Federaation 2009b.basics of forestindustry .Finland in the global forest sector.1.9.2009.

<http://www.forestindustries.fi/tilastopalvelu/Tilastokuviot/Basics/Forms/DispForm.aspx?ID=90&RootFolder=%2ftilastopalvelu%2fTilastokuviot%2fBasics%2fJulkinen%2dEN>(luettu 18.5.2010)

Finnish Forest Industries Federaation 2009c. basics of forestindustry. Finnish foreign trade of goods and the share of forest industry in it, 1.9.2009.

<http://www.forestindustries.fi/tilastopalvelu/Tilastokuviot/Basics/Forms/DispForm.aspx?ID=84&RootFolder=%2ftilastopalvelu%2fTilastokuviot%2fBasics%2fJulkinen%2dEN>(luettu 18.5.2010)

Finnish Forest Industries Federaation 2009d. Basics of forestindustry. Finnish wood products industry in Europe. 3.12.2009

<http://www.forestindustries.fi/tilastopalvelu/Tilastokuviot/Basics/Forms/DispForm.aspx?ID=41&RootFolder=%2ftilastopalvelu%2fTilastokuviot%2fBasics%2fJulkinen%2dEN>(luettu 18.5.2010)

Finnish Forest Industries Federaation 2009e. basics of forestindustry.Most of the forest industry production is exported from Finland. 3.11.2009.

<http://www.forestindustries.fi/tilastopalvelu/Tilastokuviot/Basics/Forms/DispForm.aspx?ID=86&RootFolder=%2ftilastopalvelu%2fTilastokuviot%2fBasics%2fJulkinen%2dEN>(luettu 18.5.2010)

Finnish Forest Industries Federaation 2009f. basics of forestindustry. Paper consumption per capita in the world. 12.10.2009

<http://www.forestindustries.fi/tilastopalvelu/Tilastokuviot/Basics/Forms/DispForm.aspx?ID=96&RootFolder=%2ftilastopalvelu%2fTilastokuviot%2fBasics%2fJulkinen%2dEN>

Finnish Forest Industries Federaation 2009g. basics of forestindustry. Paper and paperboard converting plants owned by Finnish companies in Europe. 26.8.2009

<http://www.forestindustries.fi/tilastopalvelu/Tilastokuviot/Basics/Forms/DispForm>

[.aspx?ID=79&RootFolder=%2ftilastopalvelu%2fTilastokuviot%2fBasics%2fJulkinen%2dEN](http://www.forestindustries.fi/tilastopalvelu/Tilastokuviot/Basics/Forms/DispForm.aspx?ID=79&RootFolder=%2ftilastopalvelu%2fTilastokuviot%2fBasics%2fJulkinen%2dEN)(luettu 18.5.2010)

Finnish Forest Industries Federaation 2009h. Basics of forestindustry. Paper and wood insights, research and development. R&D investments in the Finnish forest industry and abroad by the Finnish forest industry companies, . 20.11.2009.<http://www.forestindustries.fi/tilastopalvelu/Tilastokuviot/Business/Forms/DispForm.aspx?ID=70&RootFolder=%2ftilastopalvelu%2fTilastokuviot%2fBusiness%2fJulkinen%2dEN>(luettu 18.5.2010)

Finnish Forest Industries Federaation 2010. Basics in forestindustry. Production of wood products industry. 20.4.2010, <http://www.forestindustries.fi/tilastopalvelu/Tilastokuviot/Basics/Forms/DispForm.aspx?ID=115&RootFolder=%2ftilastopalvelu%2fTilastokuviot%2fBasics%2fJulkinen%2dEN>(luettu 18.5.2010)

Finnish Forest Industries Federaation 2009i. basics of forestindustry. Structure of the Finnish forest industry exports by product groups. 11.3.2009<http://www.forestindustries.fi/tilastopalvelu/Tilastokuviot/Basics/Forms/DispForm.aspx?ID=36&RootFolder=%2ftilastopalvelu%2fTilastokuviot%2fBasics%2fJulkinen%2dEN>, (luettu 18.5.2010)

Finnish Forest Industries Federaation 2009k basics of forestindustry. The forest industry accounts for about 20 per cent of all Finnish goods exports, 30.11.2009<http://www.forestindustries.fi/tilastopalvelu/Tilastokuviot/Basics/Forms/DispForm.aspx?ID=37&RootFolder=%2ftilastopalvelu%2fTilastokuviot%2fBasics%2fJulkinen%2dEN>(luettu 18.5.2010)

Finnish Forest Industries Federaation 2009l. basics of forestindustry. The main markets for Finnish forest industry products are in Europe.3.11.2009,<http://www.forestindustries.fi/tilastopalvelu/Tilastokuviot/Basics/Forms/DispForm.aspx?ID=34&RootFolder=%2ftilastopalvelu%2fTilastokuviot%2fBasics%2fJulkinen%2dEN>(luettu 18.5.2010)

Finnish Forest Industries Federaation 2009m. Basics of forestindustry. Understanding the magnitude of the forest industry in Finland compared to some other countries1.9.2009<http://www.forestindustries.fi/tilastopalvelu/Tilastokuviot/Basics/Forms/DispForm.aspx?ID=90&RootFolder=%2ftilastopalvelu%2fTilastokuviot%2fBasics%2fJulkinen%2dEN>(luettu 18.5.2010)

Granholm L. 2009a, Juha Vättö tuntee Venäjän toimintojen riskit, Venäjän aika 3, s,12

Granholm L. 2009b, Kiina ja Venäjä Vertailussa, Venäjän aika 2 s.54

Granholm L. 2009c, Suomen Venäjän kauppa pudotuksessa, Venäjän aika 2, s,11

Granholm L. 2009d, Venäjän kauppa on Suomelle erittäin tärkeää, vaikka riskit ovat lisääntyneet, Venäjän aika 3, s.10

Heikkilä T. Yritysten ulkomaanyksiköiden pitkäaikaisen rahoituksen lähteet, 1998, Etna Discussion Papers, nro 658

Heininen P. & Kinnunen J. Venäjän osakemarkkinat kriisissä. Helsingin Kaup-
pakorkeakoulu. Kansainvälisten markkinoiden tutkimuslaitos CEMAT
2009.<http://www.hse.fi/NR/rdonlyres/DAB72F84-244C-4AC7B0178AAE9D0618BE/0/Ven%C3%A4j%C3%A4nosakemarkkinatkriisiss%C3%A4.pdf> (luettu 31.5.2010)

Hinkkainen J. & Kymäläinen H. 2008. Suorat ulkomaiset investoinnit Venäjälle
Neuvostoliiton romahtamisesta nykypäivään. Lappeenrannan teknillinen Kor-
keakoulu. Teknistaloudellinen tiedekunta. Tuotantotalous. opinnäytetyö
2008.<https://oa.doria.fi/bitstream/handle/10024/37836/nbnfi-fe200805091349.pdf?sequence=3>(luettu 18.5.2010)

Idän metsätieto 2005. Federaation lain 199-FZ muutokset voimassaolevaan
metsälakiin. 2.2. 2005 osoittees-
sa:http://www.idanmetsatieto.info/fi/cfmldocs/index.cfm?ID=270&tiedote=view&tiedote_ID=705
(luettu 18.5.2010)

Idän metsätieto 2006a. Asetus puun vientitulleista 4.4.2006,
http://www.idanmetsatieto.info/fi/cfmldocs/index.cfm?ID=270&tiedote=view&tiedote_ID=973, (luettu 18.5.2010)

Idän metsätieto, 2006b. Katsaus raakapuun tuontikiistaan. 15.6.2006,
http://www.idanmetsatieto.info/fi/cfmldocs/index.cfm?ID=270&tiedote=view&tiedote_ID=1012, (luettu 18.5.2010)

Idän metsätieto 2006c.Kirjoittelua uudesta metsälaista.
1.8.2006.http://www.idanmetsatieto.info/fi/cfmldocs/index.cfm?ID=270&tiedote=view&tiedote_ID=1020, (luettu 18.5.2010)

Idän metsätieto 2006d. uusi metsälaki hyväksyttiin Duuman toisessa käsittelyssä. 2.11.2006
http://www.idanmetsatieto.info/fi/cfmldocs/index.cfm?ID=270&tiedote=view&tiedote_ID=1102, (luettu 18.5.2010)

Idän metsätieto 2006f . Venäjän liittoneuvosto hyväksyi uuden metsälain
27.11.2006.
http://www.idanmetsatieto.info/fi/cfmldocs/index.cfm?ID=270&tiedote=view&tiedote_ID=1122(luettu 18.5.2010)

Idän metsätieto 2009 .Venäjän hallituksen kriisinvastainen ohjelma.26.3.2009.
http://www.idanmetsatieto.info/fi/cfmldocs/index.cfm?ID=270&tiedote=view&tiedote_ID=1752, (luettu 18.5.2010)

Idän metsätieto 2010 . Venäjä säilyttää pyöreän puun vientitullit entisellään.
11.1.2010,
http://www.idanmetsatieto.info/fi/cfmldocs/index.cfm?ID=270&tiedote=view&tiedote_ID=1903, (luettu 18.5.2010)

Karppinen A. Kansainvälinen rahatalous. Tampereen yliopisto. 9.3.2004.
www.uta.fi/laitokset/talti/ktal/pub/ktalp400/luento1.ppt (luettu 18.5.2010)

Kotonen A. Venäjän kilpailukykyä heikentävät tekijät investointiprojekteja toteutettaessa. 29.8.2008
http://www.metsateollisuus.fi/Infokortit/venajatoiminnot/Documents/Venäjän%20investointi_ilmasto.doc(luettu 18.5.2010)

Maailmanpankki 2009. Russian Economic Report. 1.11.2009http://www-wds.worldbank.org/external/default/WDSContentServer/WDSP/IB/2009/11/19/000334955_20091119033555/Rendered/PDF/516990NWP0RUSS10Box342044B01PUBLIC1.pdf (luettu 18.5.2010)

Peltola A. Metsäteollisuuden ulkomaankauppa joulukuu 2009 Metsätilastotiedote 9/2010. 19.3.2010,
http://www.metla.fi/tiedotteet/metsatilastotiedotteet/2010/uk09_12.htm, (luettu 18.5.2010)

Pervilä M. 2009, Keihäänkärkenä Fortumin jätti-investointi. Venäjän aika 1,2009 s.8

Pervilä M. 2009, Pitkän linjan idäntietäjä Tauno Tiusanen varoittaa yrityksiä Venäjän riskeistä. Venäjän aika 2,2009 s. 6

Pervilä M. 2009, Venäjän taantuma hirvittää idänviejiä. Venäjän aika 2,2009 s.14

Pulkinen E. 2006. Venäjän laki uuden metsälain toimeenpanosta
<http://www.mnr.gov.ru/part/?act=more&id=46&pid=11>, (luettu 18.5.2010)

Rakennusteollisuus 2006a. Rakennustuotteiden vienti maittain. 5.7.2006
<http://www.rakennusteollisuus.fi/download.aspx?intFileID=561&intLinkedFromObjectID=10366>(luettu 18.5.2010)

Rakennusteollisuus 2006b. Rakennustuotteiden vienti tuoteryhmittäin. 8.3.2006
<http://www.rakennusteollisuus.fi/download.aspx?intFileID=560&intLinkedFromObjectID=10366>(luettu 18.5.2010)

Rakennusteollisuus 2007. Rakennustuotteiden ulkomaankauppa. 22.3.2007
<http://www.rakennusteollisuus.fi/download.aspx?intFileID=559&intLinkedFromObjectID=10366>(luettu 18.5.2010)

Rakennusteollisuus 2008. Rakennusyritysten laskutus maittain vuonna 2008
<http://www.rakennusteollisuus.fi/download.aspx?intFileID=558&intLinkedFromObjectID=10366>(luettu 18.5.2010)

Riippa T. 2009. Deflaatio vai odotettu korjausliike? Sijoitustalous, Tapio-
la15.4.2009[http://www.sijoitustalous.fi/raha_ja_markkinat/lue/244/deflaatio vai odotettu korjausliike](http://www.sijoitustalous.fi/raha_ja_markkinat/lue/244/deflaatio_vai_odotettu_korjausliike) (luettu 18.5.2010)

Rakennusteollisuus 2009a. Rakennusalan kansainvälistyminen. 22.6.2009
<http://www.rakennusteollisuus.fi/download.aspx?intFileID=556&intLinkedFromObjectID=10366>, (luettu 18.5.2010)

Rakennusteollisuus 2009b. Rakennusliikkeiden kv toiminta.
8.5.2009, <http://www.rakennusteollisuus.fi/download.aspx?intFileID=557&intLinkedFromObjectID=10366> (luettu 18.5.2010)

Rakennusteollisuus 2010, Rakennusteollisuuden tuotanto, 18.1.2010
<http://www.rakennusteollisuus.fi/download.aspx?intFileID=564&intLinkedFromObjectID=10366> (luettu 18.5.2010)

Ruokanen R. 2010. Teollisuusmies yrittää herätellä poliitikkoja. Iltasanomat
18.3.2010 s,1

Russian Federaation 2001. The constitution of Russian Federaation chapter 3
the Federal structure 2001. <http://www.constitution.ru/en/10003000-04.htm> (luettu 18.5.2010)

Sirkjärvi M. 2008. Luoteis- Venäjän talousseuranta. Pihkovan alue. Helsingin
Kauppakorkeakoulu, CEMAT raportit 2008, 2009
http://www.hse.fi/NR/ronlyres/ABC3959E-721F-45D5-9EDC-95D33F9FD5FE/0/Pihkova_ecomon_2009.pdf , (luettu 18.5.2010)

Suomen Keskuskauppakamari 2010. Dawning optimism among business executives
business barometer 2010 for North- West Russia.
http://www.keskuskauppakamari.fi/content/download/7805/155961/LVbarometri_englanti.pdf, (luettu 18.5.2010)

Suomen Pankki 2009a, Bofit Venäjä tilastot 01-2009 Saatavissa osoitteessa
<http://www.bof.fi/bofit/seuranta/venajatilastot/index.htm> (luettu 18.5.2010)

Suomen Pankki 2009b. Lehdistötiedotenro 22. Suomen Pankin ennuste vuosiksi
2009-2011: Viennin rakenne hidastaa kasvua. 29.9.2009
http://www.suomenpankki.fi/fi/suomen_pankki/ajankohtaista/tiedotteet/2009/tiedote22_2009.htm (luettu 18.5.2010)

Suomen Pankki 2009c. Maksutase- kuukausitiedote
13.11.2009 http://www.bof.fi/fi/tilastot/maksutase/index_2009_11_13.htm, (luettu 18.5.2010)

Sutela P. 2001. Venäjän talouden kasvunäkymät. Suomen Pankki Bofit Online
julkaisu. <http://www.bof.fi/NR/ronlyres/82DCA3F5-5459-4C85-9094-B3D25CD40115/0/bon0501.pdf>, (luettu 18.5.2010)

Tiusanen T. Jatkuuko Venäjän talouden nousu. Ennakoi muutokset Venäjällä-julkaisu 2001.Lappeenrannan teknillinen Korkeakoulu.

<http://www.compiler.fi/idankaupan/tutkimukset/specialreports/LTKK-report1-fi.html#infoa> (luettu 28.4.2010)

Tilastokeskus 2002. BKT

http://www.stat.fi/tup/tieto aika/ta_05_02_kt_tilinpito.html,
(luettu 18.5.2010)

Tilastokeskus 2009. Bruttokansantuotteen, energian loppukulutuksen ja sähkökulutuksen muutokset.17.9.2009

http://www.stat.fi/til/ehkh/2009/02/ehkh_2009_02_2009-09-17_kuv_001.html(luettu 18.5.2010)

tilastokeskus 2010. Yritysten rahoitusvarat. 29.1.

http://www.stat.fi/til/rtp/2008/rtp_2008_2010-01-29_tau_005_fi.html(luettu 18.5.2010)

Tulli 2009a. maa ja toimialakatsaukset.

5.1.2009.http://www.tulli.fi/fi/suomen_tulli/ulkomaankauppatilastot/tilastokatsaukset/maat/vuodet/liitteet/Maat_2009.pdf(luettu 18.5.2010)

Tulli 2009b. muut katsaukset.

23.3.2009http://www.tulli.fi/fi/suomen_tulli/ulkomaankauppatilastot/tilastokatsaukset/maat/vuodet/liitteet/Muut_2009.pdf(luettu 18.5.2010)

UNCTAD 2009, United Nations. FDI in brief. Russian Federation , Conference on Trade and Development 2009

http://www.unctad.org/sections/dite_fdistat/docs/wid_ib_ru_en.pdf
(luettu 18.5.2010)

UNSTAD 2010, World Investment report, United Nations Conference on Trade and Development 2010

http://www.unctad.org/sections/dite_dir/docs/wir09_fs_ru_en.pdf, (luettu 18.5.2010)

Venäjän federaation talouskehitysministeriö 2009, Ulkomaiset investoinnit Venäjällä, Об иностранных инвестициях в январе-сентябре 2009 года.

Министерство экономического развития Российской Федерации.

30.12.2009<http://www.economy.gov.ru/wps/wcm/connect/economylib4/mer/resources/1020e88040dc399bad11bfc8cc8c99f3/spravka+itog.doc>(luettu 18.5.2010)

Venäjän Valtiollinen tilastopalvelu 2009,Ulkomaiset investoinnit Venäjällä.

Об иностранных инвестициях в январе-сентябре 2009 года.,

Федеральная служба государственной статистики.

jouluku 2009,

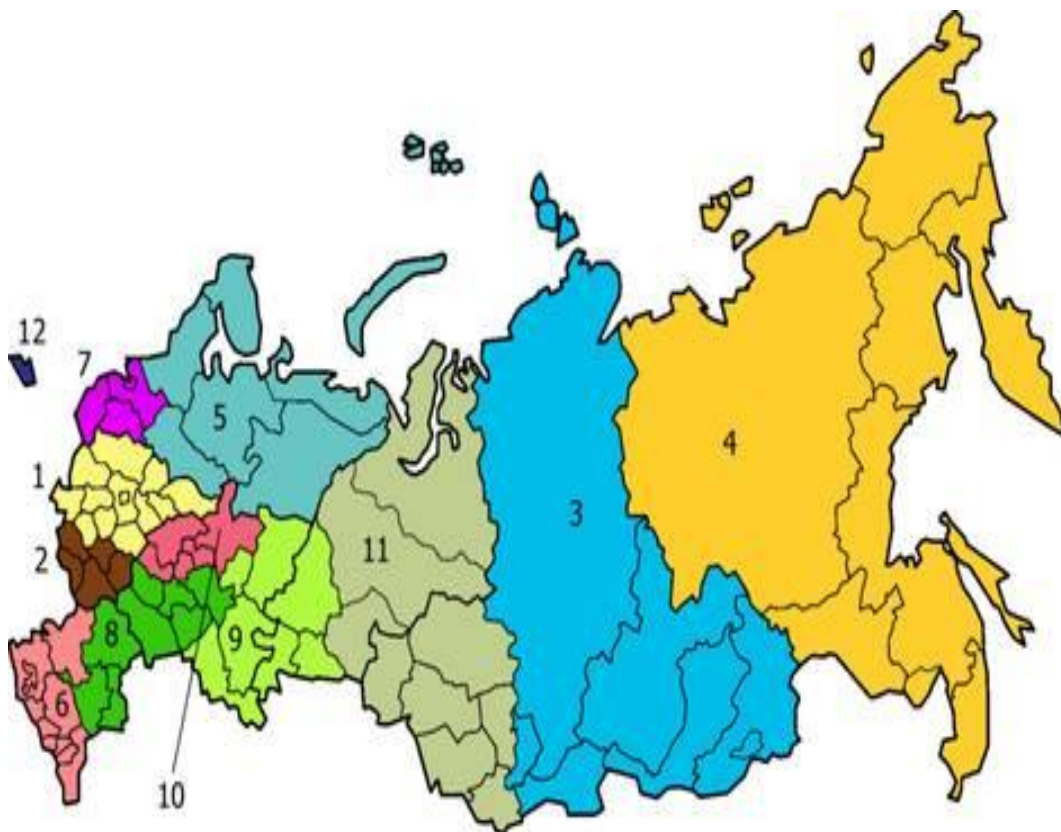
http://www.gks.ru/bgd/free/B04_03/lssWWW.exe/Stg/d03/229inw19.htm(luettu 18.5.2010)

Wapedia 2010. Venäjän talousalueet 2010.

http://wapedia.mobi/fi/Ven%C3%A4j%C3%A4n_talousalueet(luettu 18.5.2010)

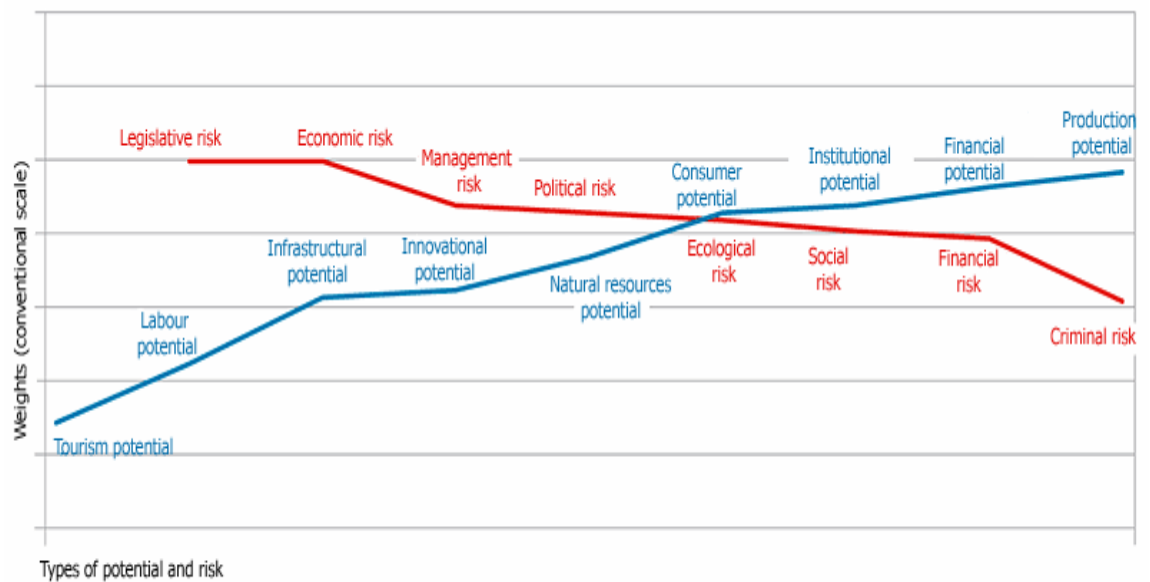
Venäjän talousalueet

Kuvassa 1 esiintyvät Venäjän talousalueet: nro 1 Keskinen talousalue, 2 Keskinen mustanmullan talousalue, 3 Itä- Siperian talousalue, 4 Kaukoidän talousalue, 5 Pohjoinen talousalue, 6 Pohjois-Kaukasian talousalue, 7 Luoteinen talousalue, 8 Volgan talousalue, 9 Uralin talousalue, 10 Volga- Vjatkan talousalue, 11 Länsi-Siperian talousalue ja 12 Kaliningradin talousalue. (Wapedia 2010)

Riskit ja mahdollisuudet Venäjällä

Kuvio 2 kuvaa riskejä ja mahdollisuuksia sekä niiden määrää verrattuna toisiinsa Venäjällä vuonna 2005 - 2006. Punainen viiva kuvaa riskejä ja sininen viiva mahdollisuuksia. (Expert RA 2006a)

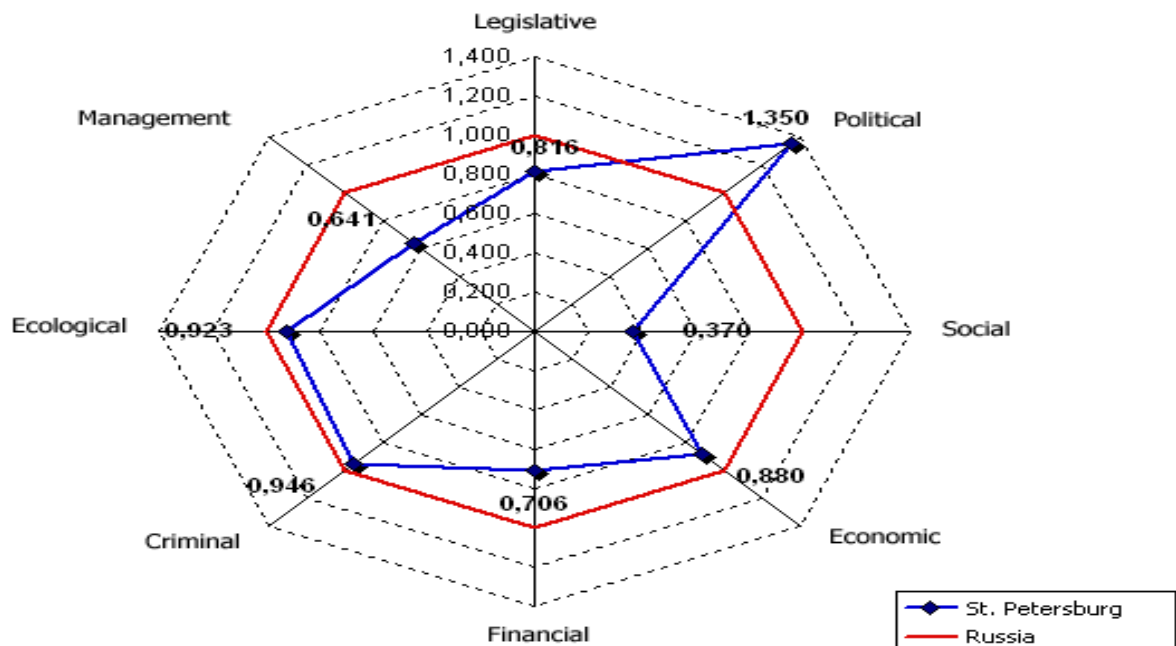

■ Risk components ■ Potential components

Sources: information obtained from investors, Expert RA calculations

Liiketoimintariskien jakaantuminen Pietarin kaupungissa sekä Venäjällä yleisesti

Kuvio 3 vertaa liiketoimintariskien jakaantumista Pietarin kaupungissa liiketoimintariskien jakautumiseen Venäjällä yleisesti. Sininen jana kuvaa Pietarin kaupungin liiketoimintariskien jakautumista ja punainen jana kuvaa liiketoimintariskien jakautumista Venäjällä yleisesti. (Expert RA 2006c)

Luoteis - Venäjän talousalueen investointipotentiaali

Luoteis- Venäjän talousalueeseen kuuluvien alueiden eli Leningradin, Pihkovan, Novgorodin ja Pietarin alueiden investointipotentiaali verrattuna kaikkiin Venäjän alueisiin vuonna 2005 – 2006 sekä eriteltynä kulutusvoiman, tuotannollisia tekijöitä, rahoittamista ja infrastruktuuria ajatellen. Taulukossa 4 kuvataan myös investointipotentiaalin muutos vuoteen 2004 verrattuna. (Expert RA 2006d)

Ранг потенциала		Ранг риска, 2005-2006 гг.	Регион (субъект федерации)	Доля в общероссийском потенциале, 2005-2006 гг., %	Изменение доли в потенциале, 2005-2006 гг. к 2004-2005 гг., %	Изменение ранга потенциала				
2005-2006 гг.	2004-2005 гг.					Трудовой	Потребительский	Производственный	Финансовый	Инфраструктурный
2	2	1	Санкт-Петербург	6,086	-0,335	2		3	5	1
30	19	26	Ленинградская область	0,989	-0,243	28		33	25	5
62	59	43	Псковская область	0,455	-0,001	71		63	65	12
63	66	8	Новгородская область	0,451	0,032	66		68	55	25